

مشارکت زنان در پروسه صلح افغانستان:

مطالعه موردی

سنبله ۱۳۹۹
شکریه آزادمنش و احسان الله غفوری

هر روز صلح

واحد تحقیق
و ارزیابی
افغانستان

تحقیق برای افغانستان بهتر

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان
مطالعه موردی

مشارکت زنان در پروسه صلح افغانستان: مطالعه موردی

شکریه آزادمنش و احسان الله غفوری

سنبله ۱۳۹۹

نویسندگان: شکریه آزادمنش و احسان الله غفوری

مترجم: سودابه وهابزاده

شماره استندرد بین المللی کتاب ۹۷۸-۹۹۳۶-۶۴۱-۵۷۰

عکس: واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

کد نشریه: ۲۰۱۲ د

© ۱۳۹۹ واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

این نشریه میتواند فقط برای اهداف غیر تجارتي و در صورت یادآوری نویسنده و منبع نقل و قول استناد و یا تکثیر گردد. نظریات ذکر شده در این نشریه مربوط به نویسنده میشود و انعکاس دهنده نظریات AREU, اداره ملل متحد برای زنان در افغانستان، سازمان ملل و دیگر نهادهای همکار نمیباشد. تمام حقوق ناشر محفوظ است. هرگاه این نشریه چاپ مجدد، ذخیره و یا به صورت برقی به دسترس گذاشته میشود، باید خط ارتباطی به سایت انترنتی (www.areu.org.af) AREU در آن چاپ و یا روی صفحه انترنتی گذاشته شود. برای هر گونه استفاده که در بالا مشخص نگردیده است، باید اجازه قبلی به صورت تحریری از شرکت ناشر، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان با ارسال ایمیل به areu@areu.org.af یا با تماس گرفتن با ۱۵ ۳۴ ۲۲۱ ۲۰ (۰) ۹۳+ اخذ گردد.

درباره واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان یک نهاد مستقل تحقیقاتی مستقر در کابل می باشد که در سال ۲۰۰۲ با همکاری جامعه بین المللی در افغانستان تاسیس گردید. هدف این نهاد تحقیقاتی انجام و عرضه تحقیقات با کیفیت عالی، مبنی بر شواهد، مرتبط با پالیسی و انتشار نتایج حاصله آنها و همچنان ترویج فرهنگ پژوهش و مطالعه می باشد. واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان در سال ۲۰۲۰ به عنوان یک نهاد غیر انتفاعی در وزارت اقتصاد ثبت گردید. طبق گزارش پوهنتون پنسیلوانیا، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان منحصی یک نهاد پژوهشی دارای جایگاه عالی در افغانستان بوده و در بین نهاد های پژوهشی در آسیای میانه در رده سوم قرار دارد. این نهاد با پالیسی سازان، جامعه مدنی، محققان و محصلان به منظور تحقق اهداف خویش ارتباط برقرار می نماید تا استفاده از نشرات مبنی بر شواهد و کتابخانه این واحد ترویج یافته، ظرفیت تحقیقی آنها تقویت شود و فرصت ها برای بازتاب اندیشه ها، مناظره ها و تحلیل ها ایجاد گردد. واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان توسط هیأت مدیره اداره می شود که متشکل از نمایندگان ادارات تمویل کننده، سفارتخانه ها، سازمان ملل متحد و دیگر سازمان های چندجانبه، جامعه مدنی و کارشناسان مستقل می باشد.

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان برنده جایزه بهترین نهاد تحقیقاتی بین المللی سال ۲۰۱۸ مجله پراسپکت بریتانیا (Prospect Magazine) گردیده است.

تمویل کننده اساسی:

نهاد انکشافی بین المللی سویدن (Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA)

تمویل کنندگان برنامه ها:

پروژه های مشخص واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان در سال ۲۰۲۰ توسط نهاد های بین المللی ذیل تمویل گردیده است:

European Union (EU), Global Challenges Research Fund (GCRF), Central Asia Regional Economic Cooperation Institute (CAREC), The Foundation to Promote Open Society (FPOS), The French Medical Institute for mother and children (FMIC), The Royal United Services Institute (RUSI), Institute for Integrated Transitions (IFIT), and UN Women.

همچنان این اداره عضویت شبکه های جهانی ذیل را دارا میباشد:

The RESOLVE Network, Global Challenge Research Fund (GCRF), The School of Oriental and African Studies (SOAS), Secure Livelihoods Research Consortium (SLRC), A Conflict Sensitive Unpacking of The EU Comprehensive Approach to Conflict and Crisis Mechanism (EUNPACK), ADB- Asian Think Tanks Network (ATTN) and The Regional Environmental Centre for Central Asia (CAREC).

در مورد نویسندگان

شکریه آزادمنش مدیر تحقیق واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان است. وی مدرک لیسانس خود را در زبان و ادبیات انگلیسی گرفته و در حال انجام ماستری خویش در حقوق بین الملل است. شکریه از سال ۲۰۰۹ تا کنون در بخش تحقیق کار نموده است. همچنان، به عنوان هماهنگ کننده برنامه توسعه رهبری زنان کار کرده است. شکریه در پروژه های مرتبط با جندر به عنوان فوکل پایت واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان است و در موضوعات عدالت انتقالی، تعلیم دختران، مهاجرت اطفال، اقتصاد سیاسی تعلیمی، و ارائه خدمات صحتی کار کرده است. اخیراً وی یک مقاله تحقیقاتی را به حمایت اداره ملل متحد برای زنان تحت عنوان "مشارکت زنان در پروسه صلح" نوشته است.

احسان الله غفوری به عنوان مدیر تحقیق واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان کار می کند. وی دارای مدرک لیسانس در مطالعات اسلامی از پشاور بوده و از سال ۲۰۰۹ بدینسو با واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان همکاری دارد. او دارای تجارب زیادی در بخش تحقیق و مطالعات کمی و کیفی می باشد. وی مسلک یا حرفه خود را به عنوان معاون تحقیق با سازمان ActionAid Afghanistan در مطالعه عملی در مورد رفتار، نگرش، دانش برای ایچ آی وی/ایدز شروع نمود. (Knowledge Attitude-Behavior and Practice study for HIV/AIDS). همچنان در مطالعات دیگری از جمله نقشه برداری خطر بالا برای ایچ آی وی/ایدز، آموزش علما برای افزایش اطلاعات در مورد ایدز در ولایات کابل، بلخ، تخار، و آگاهی عامه در مورد ایدز یا ایچ آی وی، STI و مریضی های دیگر مزمن برای دریاها لاری های ملی و بین المللی کار نموده است. غفوری در مطالعه مسیر معیشت، و به تعقیب آن حکومت محلی و حکومت شهری در واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان نقش فعال داشته است. تحقیقات وی در انجام یک تحقیق روی مدیریت آبها روی موضوع (مدیریت منابع طبیعی) کمک کرد. در سال های ۲۰۱۳-۱۴، غفوری به تیم SLRC (کنسرسیوم تحقیقاتی معیشت مصئون) پیوست که در چندین مقاله همکار نویسنده بوده است. غفوری در پروگرام های تحقیقاتی زیادی از جمله قاچاق افراد، جندر، ارزیابی معیشت و نقش قرصه غیر رسمی در مناطق روستایی افغانستان همکاری نموده است.

پیشگفتار

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان افتخار دارد که مطالعه موردی معلوماتی و جالبی را تحت عنوان "مشارکت زنان در پروسه صلح افغانستان" با حمایت مالی سخاوتمندانه اداره ملل متحد برای زنان در افغانستان، به خوانندگان گرامی ارائه میدارد. این مقاله تحقیقاتی تلاش می نماید درک زنان افغان در مورد تلاش های صلح و نقش آنها در این پروسه را بررسی نماید. به منظور درک نقش زنان در پروسه صلح، محدودیت ها و موانع و نیز نمایندگی و ایجاد ائتلاف، مطالعات موردی از چهار ولایت ارائه گردیده است.

یافته های این مطالعه موردی نشان می دهد که صلح پایدار در صورتی امکان پذیر است که صدای زنان و دیدگاه آنها در پروسه شامل باشد. بنابراین، مشارکت زنان در این پروسه و حمایت از تلاش های صلح دارای اهمیت حیاتی است. مرور سریع پیشینه ادبیات تحقیق در این مقاله نشان می دهد که بین سال های ۱۹۹۰ و ۲۰۱۴ به تعداد ۱۳۰ توافقنامه صلح به امضا رسید که فقط ۱۳ مورد آن با حضور زنان در جایگاه و صلاحیت امضا کننده به امضا رسیده است. توافقنامه هایی که با مشارکت زنان در سطح امضا کنندگان صورت گرفته، نسبت به توافقنامه هایی که فقط توسط مردها امضا گردیده، ماندگار تر بوده است. برعلاوه، مشارکت زنان در روند صلح منجر به ادغام قویتر حقوق بشر، عدالت انتقالی، مصالحه ملی، و متعاقباً مشارکت زنان در پروسه های تصمیم گیری در سطح محلی و ملی گردیده است.

یافته های این مطالعه نشان میدهد که زنان آمادگی و تمایل به مشارکت در تلاش های ملی صلح جاری دارند. زنان میخواهند فراتر از آموزش ها و سیمینارهای مرتبط به صلح که به صورت مکرر توسط نهادهای محلی و بین المللی برگزار میگرددند، بروند. چنین برنامه های آگاهی دهی و ظرفیت سازی، هرچند مهم است، اما نقش زنان را به عنوان شرکت کنندگان برابر در سطح رهبری در تلاش های ملی صلح محدود میسازد. سر انجام، با نگاهی به گذشته، موارد متعددی از مشارکت زنان در حل منازعات و صلح سازی توسط اشتراک کنندگان برجسته گردیده است.

این مطالعه تحقیقاتی مشارکت زنان در تلاش های ایجاد صلح را از بُعد دولتی و غیردولتی بررسی مینماید. "دولتی" در اینجا به مولفه رسمی پالیسی دولت مانند شورای عالی مصالحه ملی اشاره دارد. "غیردولتی" به شبکه ها و ارتباطاتی که در سطح ولایتی و ملی برای حل اختلافات و مباحثات صلح ایجاد شده، از قبیل جرگه ها و سایر شوراها که توسط دولت به رسمیت شناخته نشده و مرتبط به ساختارهای دولتی نیست، اشاره می دهد.

اکثر پاسخ دهندگان به این باور بودند که نقش زنان در تلاش های ملی صلح اهمیت دارد، و بنابر این از دولت و حامیان بین المللی خواستند نقش قویتر زنان در پروسه صلح را تضمین نمایند.

مشارکت زنان در تلاش های غیردولتی برای صلح چشمگیر بوده است. فعالیت های زیادی از جمله آگاهی دهی ابتدایی در مورد صلح، گفتگوهای مستقیم با گروه های ضد دولت، ایجاد شوراها محلی غیردولتی برای صلح، و مشارکت زنان در تلاش های صلح و حل اختلافات در این مورد صورت گرفته است. پاسخ دهندگان به مواردی از مشارکت زنان در حل اختلافات، به صورت مشخص در قضایای مرتبط با خشونت علیه زنان و قضای خانوادگی اشاره نمودند. برعلاوه، جامعه مدنی، فعالان حقوق زنان و صلح، یکجا با مقامات دولتی مانند اعضای زن کمیته شورای عالی صلح، سلسله ورکشاپ ها، کنفرانس ها، و برنامه های دادخواهی در مورد مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح راه اندازی نمودند.

میخواهم از نویسندگان این مقاله، و افرادی که پیش نویس این مقاله را مرور نموده و با نظریات خود به غنای بیشتر این مقاله افزودند و نیز از محققان برای تلاش های خستگی ناپذیر شان با وجود چالش های موجود، سپاسگزاری نمایم. جای دارد از تمام پاسخ دهندگان زن و مرد که برای محققان ما در مورد زندگی، کار و فعالیت های خویش در ایجاد تغییرات مثبت در کشور معلومات ارائه نمودند، تشکر نمایم. امیدوارم این مقاله به عنوان یک منبع معتبر اطلاعات و تحلیل، در تهیه پالیسی واقع بینانه و پرداختن به موضوعات مشخص در زمینه مشارکت زنان در نقش های برابر و تاثیر گذار در تلاش های ملی صلح جاری برای پالیسی سازان کمک نماید.

با احترام

داکتر اورخلا نعمت

رییس واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

فهرست مطالب

أ	درباره واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان .....
ب	در مورد نویسندگان .....
ج	پیشگفتار .....
و	تعاریف .....
و	مخففات .....
ز	چکیده .....
۱	مقدمه .....
۳	۱. روش شناسی .....
۳	۱. ۱. انتخاب ولایات و ولسوالی ها .....
۳	۱. ۲. پروفایل های پاسخ دهندگان .....
۴	۱. ۳. محدودیت ها و چالش ها .....
۵	۲. پیشینه و تاریخچه .....
۹	۳. یافته های ولایات .....
۹	۳. ۱. ننگرهار .....
۱۷	۳. ۲. بلخ .....
۲۴	۳. ۳. بامیان .....
۳۱	۳. ۴. کابل .....
۳۷	۴. مقایسه یافته ها .....
۴۳	۵. نتیجه گیری .....
۴۵	۶. سفارشات .....
۴۷	مأخذ .....

تعاریف

جرگه	جرگه یک نهاد غیر رسمی متشکل از بزرگان، افراد با نفوذ و تحصیل یافته در جامعه میباشد که درگیری ها و منازعات را از طریق حکمیت حل میکنند.
ننواتی	نوعی پشیمانی، ندامت یا توبه و یا ترکیبی از عذرخواهی و فروتنی در کار غیرقانونی یا عمل خصمانه انجام شده در گذشته و تقاضا برای بخشش.
ملک	رهبر سنتی قریه
علما	محققان/علمای دینی
جامعه مدنی	نهادهای جامعه مدنی، نهادهای غیردولتی، نهادهای خیریه، گروه های اجتماعی، نهادهای مذهبی، بنیادها، اتحادیه های کارگری

مخففات

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان	AIHRC
شبکه زنان افغان	AWN
شورای انکشافی محلی	CDC
نهاد جامعه مدنی	CSO
شورای انکشافی ولسوالی	DDA
برنامه خلع سلاح و غیرنظامی کردن افراد	DDR
ریاست امور زنان	DoWA
بحث گروهی متمرکز	FGD
اداره انکشاف آلمان	GIZ
شورای عالی مصالحه ملی	HCNR
شورای عالی صلح	HPC
امارت اسلامی شاخه خراسان (داعش)	ISKP
برنامه دارای اولویت ملی	NPP
نهادهای غیردولتی	NGOs
برنامه همبستگی ملی	NSP
شورای ولایتی	PC
ملل متحد	UN
اداره انکشاف بین المللی امریکا	USAID
Ziviler Friedensdienst	ZFD

چکیده

موضوع مشارکت زنان در تلاش‌های صلح افغانستان به دلیل مبارزات زنان برای شمولیت در مذاکرات با طالبان، تبدیل به یک بحث داغ گردیده است. با وجود این که زنان در گذشته نیز در تلاش‌های ملی صلح به طور مثال از طریق حضور خویش در شورای عالی صلح در سال ۲۰۱۱ شرکت داشتند، اما نقش آنها اساساً ضعیف و نمادین بود.

این مطالعه به صورت دقیق به دیدگاه‌های مردم در مورد مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح از زمان ایجاد شورای عالی صلح، و این که تا چه حد این مشارکت اهمیت دارد، می‌پردازد. این مطالعه همچنان به صورت دقیق اقداماتی را که توسط زنان صورت گرفته و نیز چالش‌هایی را که زنان با آن مواجه شدند بررسی مینماید.

این مطالعه موردی یافته‌های ۷۷ مصاحبه کیفی انجام شده با زنان و مردها در ولایات کابل، بامیان، بلخ و ننگرهار را ارائه مینماید تا ضمن تامین امنیت تیم تحقیق، تا حد ممکن از مردم افغانستان نمایندگی صورت بگیرد. قبل از تحلیل مختصر مقایسوی و مجموعه ای سفارشات و نتیجه‌گیری، یافته‌های ولایات به صورت جداگانه ارائه گردیده است. برای درک عمیق موضوع، داده‌های کیفی از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختار یافته با معلومات دهندگان کلیدی به شمول زنان و مردها در نهادهای دولتی و غیردولتی، و بحث‌های گروهی متمرکز با زنان جمع‌آوری گردید. زنانی با پیشینه سیاسی و تجربه در موضوعات مرتبط با صلح هدف اصلی این تحقیق را تشکیل میدهد.

مطالعه دریافته است که مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح برای صلح با ثبات در افغانستان حیاتی است، و مستلزم نقش فعال دولت و جامعه بین‌المللی در حمایت کرسی زنان در میز مذاکره و مشارکت موثر آنها است. مصاحبه‌ها نشان می‌دهد که نقش زنان تا کنون اساساً نمادین بوده است. اما زنان روش‌های خلاقانه‌ای برای به حد اکثر رساندن آنچه میتوانند در محدوده فعالیت خود انجام دهند، پیدا نمودند. این امر شامل آگاهی‌دهی ابتدایی در مورد صلح، و نیز مشارکت در گفتگوهای مستقیم با عناصر ضد دولت، ایجاد شوراهای محلی غیردولتی برای صلح، و مشارکت زنان در تلاش‌های صلح و حل منازعه اساساً در قضایای مرتبط با خشونت خانوادگی و خشونت علیه زنان و سایر موضوعات خانوادگی میگردد. فعالان حقوق زنان و نهادهای جامعه مدنی ورکشاپ‌ها، کنفرانس‌ها، و برنامه‌های مختلف دادخواهی برای ارتقای مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح راه اندازی نمودند که توسط پاسخ دهندگان برجسته گردید.

مطالعه همچنان دریافته است که موانع اساسی در مشارکت سیاسی زنان، خشونت‌های فراوان اجتماعی علیه زنان از جمله موانع عقیدتی و هنجارهای فرهنگی که به صورت آشکار زنان را از فضاها و نقش‌های سیاسی و اجتماعی محروم کرده است، تشکیل می‌دهد: ساختارهای اجتماعی که توسط مردها ایجاد گردیده و نیز در تسلط مردها است که این امر زنان را محدود به موضع نمادین میسازد، نامنی که توانایی گشت و گزار آزاده زنان را متاثر ساخته است و نیز موانع سنتی مانند سطح پائین سواد و فقر. استدلال‌هایی که در مقابل مشارکت سیاسی زنان مطرح می‌شود اغلباً از بُعد دین مطرح میگردد، اما یافته‌های مصاحبه‌ها با علمای دینی نشان میدهد که هیچ محدودیت دینی برای مشارکت زنان در تلاش‌های صلح وجود ندارد.

بسیاری از پاسخ دهندگان ترس و عدم اعتماد خود را در مورد طالبان و نگرانی خود در مورد عدم تعهد جامعه بین‌المللی به حقوق زنان و مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح بیان داشتند. گذشته از مشارکت در برخی ساختارهای صلح مانند جرگه ملی برای صلح، زنان هنوز هم دارای مشارکت موثر، صلاحیت تصمیم‌گیری، و حقوق مساوی مانند مردها نیستند.

در میان اکثر پاسخ دهندگان یک باور مشترک وجود دارد که برای بهبود وضعیت، دولت و جامعه بین‌المللی باید به اقدامات مثبت تشویق گردند تا از مشارکت برابر و صلاحیت تصمیم‌گیری زنان در تلاش‌های ملی صلح حمایت کنند. زنان از سهم مساوی در کشور و آینده نمایندگی می‌کنند و بازیگران سیاسی ملی و بین‌المللی باید بدانند که زنان گروه اقلیتی نیستند.

در این مقاله سفارشات عملی و مبنی بر شواهد بر اساس یافته‌های عمومی این مطالعه برای پالیسی‌سازان و سایر ذینفعان دخیل در پروسه صلح ارائه گردیده است.

دولت افغانستان:

- در مشارکت سیاسی زنان باید یک برنامه اولویت ملی با تعریف مشخص از منابع و بودجه وجود داشته باشد. این برنامه باید بتواند چالش‌های زنان از سراسر ولایات را مطرح نموده و مشارکت سیاسی آنها را در سطوح ملی و زیرمجموعه آن تقویت کند و به دنبال مشارکت موثر زنان در طراحی و تفویض برنامه باشد.
- دولت باید به صورت فعال از مشارکت واقعی و موثر زنان در تلاش‌های ملی صلح حمایت نماید؛ مشارکت حداقل ۳۳ درصدی زنان در تیم مذاکره را تضمین نماید؛ و زنانی را در این پروسه انتخاب کند که تعهد قوی به حقوق تمام افغانها داشته باشند نه اینکه تنها در یک ساحه مشخص مانند حقوق زنان تمرکز نمایند. حقوق زنان حوزه ای است که باید توسط مردها و زنان مطرح شود و نباید تنها برای زنان به دادخواهی واگذار شود.
- دولت باید زنان را در سطح رهبری شورای عالی مصالحه ملی شامل بسازد تا قدرت تصمیم‌گیری داشته باشند. حداقل دو تن از معاونین شورای عالی مصالحه ملی باید زنان باشند.
- دولت باید شفاف باشد و نکات مباحث کلیدی و مولفه‌های پروسه صلح و نیز پیشرفت‌های به وجود آمده را جهت جلب اعتماد و توافق در تلاش‌های ملی صلح با مردم شریک بسازد.

زنان مبتکر و مستقل:

- زنان مبتکر و مستقل که در تلاش‌های ملی صلح و ایجاد صلح فعالیت دارند، باید در یک شبکه ملی سیاسی با یکدیگر کار کنند تا بین زنان ولایات مختلف ارتباط برقرار نمایند. با ایجاد شبکه، زنان باید در سطح محلی و ملی برای مشارکت و شمولیت واقعی خود در تلاش‌های ملی صلح دادخواهی و لابی‌گری نمایند.
- زنان مبتکر و مستقل باید برای دادخواهی و لابی‌گری برای مشارکت موثر زنان در پروسه صلح ارتباط وسیع‌تری با جامعه بین‌المللی و کشورهایی داشته باشند که با طالبان رابطه نزدیک دارند.
- شبکه ملی سیاسی زنان نباید پروژه محور باشد بلکه باید یک شبکه سیاسی با دوام و پایدار بوده تا نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح تقویت، شفاف و استراتژیک گردد.

جامعه مدنی:

- جامعه مدنی باید تلاش‌های خود را برای پاسخگویی دولت افغانستان و طالبان در معاملات از جمله معامله بالای حقوق یا تضعیف مقررات قانون اساسی به نام صلح، ادامه دهد.
- جامعه مدنی باید برای مشارکت موثر و شمولیت زنان در تلاش‌های ملی صلح بدون محدودسازی یا خاموش ساختن زنان با تمرکز به حقوق زنان، دادخواهی کند.
- جامعه مدنی باید با یکدیگر همکاری کند و به جای رقابت برای انحصار نمودن نقش خویش در تلاش‌های ملی صلح، با یکدیگر متحد شوند. جامعه مدنی باید در مراحل مختلف پروسه صلح با موضوعات مرتبط با خلع سلاح، ادغام مجدد جنگجویان در جوامع، عدالت انتقالی، ادغام سیاسی و آتش‌بس به طور فعالانه نقش خود را ایفا نماید و اطمینان حاصل نماید که نگرانی‌های زنان در این پروسه مطرح گردیده است.
- جامعه مدنی باید خود را به میکانیزم‌های نوظهور و جدید برساند. و نیز با شورای عالی مصالحه ملی در ظرفیت‌های مختلف از قبیل میانجیگری‌ها، مذاکرات، و کارشناسان در موضوعات مختلف مورد بحث، همکاری داشته باشد. برخی نکاتی که جامعه مدنی میتواند ارزش قابل توجهی به آن بدهد، شامل این موارد اما محدود به این موارد نیست، خلع سلاح و ادغام مجدد جنگجویان در جامعه، عدالت، ادغام سیاسی و آتش‌بس. شمولیت جامعه مدنی میتواند تلاش‌های ملی صلح را شکل بدهد و خطرات احتمالی که حقوق، جوامع، و یا نقش زنان را در جامعه در معرض خطر قرار میدهد، پیگیری نماید.

جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی باید بداند که نمایندگی زنان در پروسه صلح نمی تواند نمادین باشد، بلکه باید مشارکت موثر و برابر داشته باشند تا زنان رهبری موضوعات استراتژیک فراتر از امورات مرتبط با زنان را عهده دار شوند و قدرت تصمیم گیری داشته باشند.
- جامعه بین المللی باید حمایت خود را از شمولیت صدای زنان و حقوق زنان در پروسه صلح ابراز بدارد. باید روشن بسازد که آنها تنها زمانی از صلح حمایت میکنند که شامل همه گروه ها در جامعه افغانستان از جمله زنان باشد.
- جامعه جهانی باید تعهدات مشخص به شمول نظارت بی طرفانه از پروسه صلح را ارائه بدارد تا اطمینان حاصل گردد که زنان از این روند محروم نگردیده و نقش موثر در این پروسه دارند.
- جامعه جهانی باید برای شمولیت زنان و مشارکت برابر آنها از مجاری مختلف لابی گری و دادخواهی نماید تا از ادغام آنها در مباحث و نقش واقعی آنها اطمینان حاصل گردد.

مقدمه

این مطالعه موردی بر اساس یک پروژه تحقیقاتی که توسط اداره ملل متحد برای زنان در افغانستان تمویل گردیده است انجام شد. هدف این تحقیق، درک آگاهی زنان از تلاش‌های ملی صلح و نقش زنان در این پروسه است. در این مطالعه، تلاش گردید تا نقشی را که زنان در این روند ایفا میکنند یا نمیکنند و اینکه چرا این موضوع دارای اهمیت است، بیشتر مورد بررسی و تحقیق قرار بگیرد. ما به مشارکت در این روند، و نیز در روند انتقال و پس از مذاکره^۱، هم از نظر مشارکت دولتی و غیردولتی نظر می‌اندازیم.

مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح و حمایت از این تلاش‌ها برای اطمینان از اجرای موثر و پایدار آن بسیار مهم است: پایداری صلح در کشورهایی که صدای زنان با دیدگاه‌های شان در این روند گنجانیده میشود، افزایش می‌یابد.^۲ یافته‌های مطالعات انجام شده در این مورد نشان میدهد که بین سال‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۱۴، ۱۳۰ توافقنامه صلح امضا شد، که فقط در ۱۳ توافقنامه زنان در نقش مقام امضاء کننده شرکت داشتند - که همه این ۱۳ مورد پایدارتر و ماندگارتر از توافقنامه‌هایی بود که تنها توسط مردها به امضا رسیده بود.^۳ برعلاوه، مشارکت زنان در روند صلح منجر به ادغام قوی تر حقوق بشر، عدالت انتقالی، مصالحه ملی، و متعاقباً منجر به مشارکت زنان در فرآیندهای تصمیم‌گیری در سطح محلی و ملی شد.^۴

این مقاله دریافته است که زنان آمادگی و تمایل به مشارکت در تلاش‌های فعلی ملی صلح دارند، و از اهمیت اشتراک در برنامه‌های آموزشی و سیمینارهایی که توسط نهادهای ملی و بین‌المللی برگزار گردیده است، تذکر به عمل می‌آورند. عالمان دینی به شمول مردها و زنان، استدلال‌های سنتی و مذهبی علیه مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح را بی‌اساس خوانده‌اند. در پایان، با نگاهی به گذشته، موارد متعددی از مشارکت زنان در حل و فصل مناقشه و مذاکرات صلح توسط اشتراک‌کنندگان برجسته گردیده است.

این تحقیق به اشتراک دولتی و غیردولتی زنان نظر می‌اندازد. «دولتی» در اینجا به معنای مولفه نوشتاری پالیسی دولت، مانند شورای عالی مصالحه ملی است. «غیردولتی» به شبکه‌ها و روابطی که در سطح محلی و ملی برای حل منازعه و مباحثه در مورد صلح، مانند جرگه‌ها و سایر شوراهایی که توسط دولت به صورت رسمی شناخته نشده‌اند و مرتبط به ساختارها نیستند، اشاره دارد.

اکثر پاسخ‌دهندگان به این باور بودند که نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح مهم است، و بنابراین از جامعه بین‌المللی و دولت خواستار محول نمودن این نقش به زنان گردیدند. با این وجود، در ساختار دولتی تلاش‌های صلح، کارهای اندکی انجام شده است. با وجود اینکه امنیت نسبتاً بهبود یافته و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری بیشتر شده، ولی زنان در روند سیاسی و نیز در تلاش‌های ملی صلح هنوز هم نقش اساسی ندارند.

۱ جانا کروز، ورنر کروز، و پایی برانفوک. ۲۰۱۸. مشارکت زنان در مذاکرات صلح و تداوم صلح. مقاله ژورنال، علوم سیاسی، پوهنتون امستردام: گروه تایلور و فرانسس، LLC © ۲۰۱۹، ۲. دسترسی در می، ۲۰۱۹. DOI: 10.1080/14922386.2018.14922386.03050629

۲ جیزلیس، تیودورا-ایزمین. ۲۰۰۹. "توانمندسازی زنان و ایجاد صلح ملل متحد." ژورنال صلح و تحقیق ۵۰:۶. دسترسی در ۲۶ نوامبر ۲۰۱۹. doi:https://pdfs.semanticscholar.org/1f8124659/8924/aa012c48fffa2dbavb734c1f8124659/8924/org.pdf

۳ جانا کروز، ورنر کروز، و پایی برانفوک. ۲۰۱۸. مشارکت زنان در مذاکرات صلح و تداوم صلح. مقاله ژورنال، علوم سیاسی، پوهنتون امستردام: گروه تایلور و فرانسس، LLC © ۲۰۱۹، ۲. دسترسی در می، ۲۰۱۹. DOI: 10.1080/14922386.2018.14922386.03050629

۴ کلین کوهناست، مانال عمر، استیون ای. استینار، و هادی سلطان. ۲۰۱۲. تلاش‌های ایجاد صلح زنان از افغانستان و عراق. گزارش ویژه، واشنگتن، دی سی: انستیتوت صلح ایالات متحده. دسترسی در ۵ اپریل، ۲۰۲۰.

مشارکت زنان در تلاش‌های غیردولتی برای صلح، بیشتر برجسته بوده است. اشتراک در این مورد فعالیت‌های مختلف از جمله آگاهی‌دهی در مورد صلح، گفتگوهای مستقیم با عناصر ضد دولت، ایجاد شورای محلی غیردولتی برای صلح، و مشارکت زنان در تلاش‌های صلح و حل‌منازعه، صورت گرفته است. پاسخ‌دهندگان مواردی از اشتراک زنان در حل‌منازعه، خصوصاً در قضایای مربوط به خشونت علیه زنان و موضوعات خانوادگی را بیان داشتند. برعلاوه، جامعه مدنی، فعالان حقوق زن و صلح و نیز مقامات دولتی از جمله اعضای زن کمیته شورای عالی صلح، سلسله‌ورکشاپ‌ها، کنفرانس‌ها یا گردهمایی‌ها و برنامه‌های دادخواهی برای اشتراک زنان در تلاش‌های ملی صلح را برگزار کردند.

پاسخ‌دهندگان زن عدم اعتماد خویش را نسبت به تعهد طالبان در مورد حقوق زنان، و اشتراک زنان در سیاست و سایر حوزه‌های دولتی بیان داشتند. آنها بیم داشتند که حقوق‌شان به مفهوم یا تصور صلح با طالبان معامله خواهد شد و این بیم به ظلم سیستماتیک بر خواهد گشت که زنان قیل از رژیم طالبان با آن مواجه بودند. بسیاری از پاسخ‌دهندگان تا هنوز هم دوران طالبان را یک دوره تاریک برای زنان میدانند. این امر به زمانی بر میگردد که زنان به عنوان عضو بالغ جامعه محسوب نمیشدند و زندگی آنها سرشار از محدودیت‌ها و قیودات بود. به همین ترتیب، زنان به تلاش‌های ملی صلح بی‌باور اند: به باور آنها، نه طالبان و نه هم جامعه بین‌المللی قابل اعتماد است. برعلاوه، باوجود دسترسی به این گفتگوها و مذاکرات، مانند گفتگوهای صلح مسکو، گفتگوهای صلح دوحه، و یا جرگه ملی برای صلح، زنان از نقش خویش در این تلاش‌ها راضی نیستند زیرا اشتراک آنها فاقد صلاحیت در تصمیم‌گیری موثر و مهم‌تر از همه، نابرابری در مشارکت تعداد آنها در مقایسه با هم‌ردیف‌های مردشان بوده است. پاسخ‌دهندگان معتقدند که زنان باید لابی‌گری نمایند: فعالان زن می‌خواهند یک شبکه متحد و یکپارچه زنان را در هر ولایت ایجاد نمایند تا دولت افغانستان و جامعه بین‌المللی را وادار نمایند که اشتراک مساویانه به طور مثال همان نقش اقتدارگرایانه یا با صلاحیتی که مردها در تلاش‌های ملی صلح دارند، به شمول حق‌وتو در تصمیم‌گیری، برای‌شان داده شود.

۱. روش شناسی

در این تحقیق نویسندگان از روش کیفی تحقیق از جمله مصاحبه های عمیق و نیمه ساختار یافته با معلومات دهندگان کلیدی مرد و زن، و بحث های گروهی متمرکز با زنان استفاده نمودند. شناخت عمیق موضوع، حساسیت موضوع و جلب اعتماد از جمله دلایل اصلی انجام مصاحبه های نیم ساختار یافته بود. هدف از بحث های گروهی متمرکز ترغیب زنان اشتراک کننده به بحث و شناخت توافق عمومی و عدم توافق در مورد موضوع مورد نظر بود. برعلاوه، هدف اصلی این مطالعه را زانی تشکیل میداد که در سیاست شامل بوده و در تلاش های صلح تجربه داشتند. این مصاحبه ها دو حوزه مجزا را به بحث میگیرد: اشتراک سیاسی زنان به صورت عموم، و اشتراک زنان در روند صلح.

۱.۱. انتخاب ولایات و ولسوالی ها

با در نظر داشت موقعیت جغرافیایی، وضعیت امنیتی، و مهمتر از همه ترکیب پیچیده قومیت ها، چهار ولایت انتخاب شد: کابل، ننگرهار، بلخ، و بامیان.

کابل، به عنوان مرکز سیاسی و متنوع ترین شهر از نظر قومی، به عنوان منطقه اصلی مطالعه شناسایی گردید. مصاحبه شوندگان عمدتاً شامل مقامات بلند رتبه دولتی مانند، اعضای پارلمان، اعضای نهادهای جامعه مدنی، و افراد شاغل در نهادهای بین المللی میگردید.

ننگرهار، به عنوان ولایتی که تهدیدات امنیتی در آن بالا است انتخاب گردید زیرا این ولایت اکثراً پشتون نشین بوده و معمولاً یک منطقه محافظه کار و مذهبی است. هرچند احزاب سیاسی در این ولایت فعالیت دارند، اما نقش آنها در جامعه مشخص نیست. در مقابل، واحدهای مذهبی محلی بسیار مورد احترام بوده و صلاحیت یا اقتدار بیشتری در اداره سرتاسری ولایت دارند. در ولایت ننگرهار، ولسوالی بهسود برای جمع آوری داده ها انتخاب گردید، زیرا نزدیک شهر جلال آباد و نسبتاً امن بود.

بلخ ولایتی متنوع با ترکیب های مذهبی، قومی و سیاسی است. سیاست های این ولایت در مسیر احزاب با مشارکت زنان به ویژه پر رونق است. در نتیجه، بلخ گزینه مناسب برای تحقیق در مورد نقش زنان در تلاش های صلح در آنجا بود. در ولایت بلخ، ولسوالی دهدادی مورد مطالعه قرار گرفت زیرا نسبتاً امن بوده و نزدیک به شهر مزار است که این موضوع نقش زنان در مشارکت های سیاسی را متاثر میسازد. این ولسوالی همچنان دارای بیشترین تعداد مکاتب دخترانه بود.

بامیان یکی از ولایات مرکزی، کمتر توسعه یافته، و تقریباً به حاشیه رانده شده است. با این حال، از نظر مشارکت سیاسی زنان، این ولایت کاملاً پیشرفته است و به عنوان قطب آزمایشی برای دولت، به طور مثال با اولین والی زن در تاریخ افغانستان، میباشد. بر اساس ارزیابی امنیتی ما، ولسوالی یکه ولنگ در بامیان که هم در دسترس و هم امن بود، برای انجام این تحقیق انتخاب گردید.

۱.۲. پروفایل های پاسخ دهندگان

در زمان انتخاب پاسخ دهندگان، بحث گسترده صورت گرفت و توافق شد که با کارمندان دولتی و غیر دولتی مصاحبه صورت گیرد. هدف این کار دانستن میزان کارهای انجام شده توسط نهادهای دولتی و غیردولتی در سطح ولسوالی و ولایت بود. برای انتخاب پاسخ دهندگان، تیم تحقیق از نمونه گیری روش گلوله برفی (snowballing) برای مطالعه استفاده کرد. در ساختار دولتی، نهادهایی را که زنان کار میکردند شناسایی نمودیم و به صورت مستقیم با آنها صحبت نمودیم. هرچند در سطح جامعه، پاسخ دهندگان را با استفاده از روش (snowballing) [روشی که یک مصاحبه شونده تعداد دیگر افراد را که مرتبط با همین موضوع میباشند، برای مصاحبه معرفی میکند] استفاده نمودیم.

دولتی: با زنان و مردانی که در ادارات دولتی از جمله در بخش های پولیس، دفاتر والی، مدیران ولسوالی، ریاست امور زنان، شورای ولایتی، مدیران شاروالی، ریاست های تعلیم و تربیه، پوهنتون های دولتی و غیره فعالیت دارند مصاحبه صورت گرفته است.

غیردولتی: ساحه پوشش نهادهای غیردولتی بیشتر از نهادهای دولتی قابل توجه بود، زیرا پاسخ دهندگان نهادهای جامعه مدنی، کمیسیون حقوق بشر، انستیتوت های تحقیقی، پوهنتون های خصوصی، رسانه های محلی، و نمایندگان رادیو و تلویزیون را تحت پوشش قرار دادیم.

در مجموع، ۷۷ مصاحبه شامل هشت بحث گروهی متمرکز یعنی دو بحث در هر ولایت، برای این مطالعه انجام شد. جمع آوری داده ها برای این مطالعه در ماه می سال ۲۰۱۹ آغاز و در اخیر ماه اکتوبر سال ۲۰۱۹ پایان یافت. پاسخ دهندگان بحث های گروهی متمرکز را زنانی با پیشینه های مختلف تشکیل میداد، در هر بحث دو زن شاغل که در وظایف دولتی، جامعه مدنی یا نهادهای غیردولتی فعالیت داشتند، شامل میگردید.

بحث های گروهی متمرکز	مصاحبه های نیمه ساختار یافته				
	زن		مرد		
	سکتور خصوصی	دولت	سکتور خصوصی	دولت	
۲	۸	۸	۲	۲	ننگرهار
۲	۱۱	۹	۳	۰	بلخ
۲	۷	۸	۳	۱	بامیان
۲	۲	۷	۵	۱	کابل
۸	۲۸	۳۲	۱۳	۴	مجموع
		۶۰		۱۷	مجموع

منبع: نویسندگان.

۱.۳. محدودیت ها و چالش ها

چالش های متعددی در جریان جمع آوری داده ها تجربه گردید. در حالی که چالش های معمول شامل دشواری های رسیدن به مقامات ارشد به دلیل مصروفیت های کاری آنها بود، سایر دشواری ها شامل آمادگی ها برای انتخابات ریاست جمهوری، موضوعات امنیتی، عدم تمایل پاسخ دهندگان زن برای مشارکت به ویژه در بحث های گروهی متمرکز میگردید. بعضی اوقات، تاخیر در مراسلات در برخی از دیپارتمنت های دولتی در سطح ولایتی و مقامات ارشد سبب طولانی شدن مدت زمان جمع آوری داده ها گردید. هرچند ما توانستیم با استفاده از روابط شخصی از سایر مقامات دولتی درخواست نماییم تا زمینه انجام مصاحبه را فراهم نمایند. هرچند این موارد سبب تاخیر در جمع آوری داده ها گردید، اما به کیفیت داده ها تاثیری نداشت.

۲. پیشینه و تاریخچه

قبل از اینکه به یافته‌های مربوط به هر ولایت پرداخته شود، مهم است مواردی را که در ادامه این گزارش کمک میکند، ارائه گردد. این موارد شامل نقشی است که زنان در پروسه‌های تصمیم‌گیری سنتی ایفا کرده‌اند؛ از قبیل نقش جرگه‌ها، دین، استدلال‌های سنتی یا دینی در عین پروسه؛ و نهادهای رسمی دولتی حامی صلح مانند شورای عالی مصالحه ملی.

سنت‌ها، باورهای مذهبی/مقدسات، و نقش زنان

زنان از لحاظ تاریخی در فرایندهای تصمیم‌گیری در افغانستان عمدتاً از طریق سیستم سنتی جرگه که تحت سلطه مردها است نقش داشته‌اند، اما در بعضی موارد زنان با حمایت یا بدون حمایت اعضای مرد خانواده در آن شرکت نموده‌اند.^۶ نمونه بارز آن مشارکت زنان در نوات است؛ فرهنگ حل منازعه که تمام خانواده فرد متهم توبه کرده و طلب بخشش میکنند.^۷ در این جا زنان نقش همسر، مادر یا دختر فرد متهم را دارند. احترامی که به زنان وجود دارد، اغلباً منجر به حل سریعتر منازعه میگردد. مانند این موضوع، زنان همچنان در برخی موارد محور توجه جرگه‌ها بوده‌اند، به طور مثال در موضوعات مرتبط به حقوق زنان به عنوان بخش اصلی مباحث شرکت داشتند.

در برخی جوامع، زنان نقش مهم در حل منازعات بازی کرده‌اند،^۸ و منجر گردیده است که دیدگاه‌ها و اشتراک آنها از جمله توسط مقامات مذهبی، بهتر پذیرفته شود. به طور مثال، نمونه‌ای که در مطالعه مقالات و نیز توسط پاسخ دهندگان تذکر یافته است، یک زن سرشناس در ولایت خوست، به نام مالداره است کسی که مرتباً هم قطاران مرد خود را به چالش کشیده و نشان داده است که اشتراک مناسب در یک جرگه قابل پذیرش است.^۹

استدلال‌های مذهبی به عنوان ابزارهای اصلی برای محدود سازی توانایی زنان برای اشتراک در جرگه‌ها و سایر انجمن‌های رسمی تر مشارکت‌های سیاسی به حساب می‌آید.^{۱۰} مصاحبه با مقامات مذهبی، شامل زنان و مردها، این مخالفت‌ها را کم ارزش یا بی اساس نشان می‌دهد. به گفته مقام‌های مذهبی، هیچ‌سندی در متون دینی وجود ندارد که زنان را از اشتراک در تلاش‌های صلح و حل منازعه باز دارد. در عوض، علمای دینی نمونه‌های از نقش‌های زنان ایفا نمودند یا میتوانند ایفا کنند، بیان نمودند.

یک نمونه ذکر شده در اینجا از متون اسلامی است که بعد از معاهده صلح حدیبیه اتفاق افتاد، زمانی که حضرت محمد (ص) برای صحابه خویش دستور داد که موهای خود را بتراشند و یک حیوان قربانی کنند، اما آنها تمایل به اطاعت از این دستور وی نداشتند. همسر حضرت محمد (ص)، ام سلمه (رض)، او را متقاعد ساخت که به جای دستور دادن به صحابه، خودش به عنوان یک نمونه رهبری کند. زمانی که حضرت پیامبر (ص) چنین کرد، تمام اصحاب شروع به تراشیدن موها و قربانی حیوانات شان نمودند.^{۱۱} از میان بسیاری از مثال‌های دیگر، این مثال نشان دهنده احترامی است که پیامبر (ص) نسبت به همسران خود و با پیروی از توصیه‌های آنها داشت. با ایفای نقش یک مادر، همسر یا دختر، زنان در مشوره دهی و تاثیرگذاری نقش مثبت دارند.

این دو نمونه متون بیشتری را نشان میدهد و در مصاحبه‌های علمای دینی نیز تأیید گردیده است: هیچ چیزی در اسلام وجود ندارد که زنان را در خانه محدود بسازد، اما دین به عنوان ابزاری در مباحث دینی بخاطر محدود ساختن فعالیت‌های زنان در خارج از خانه، مورد استفاده قرار میگیرد.

۶ محمد طارق عثمان. ۲۰۰۸. «سیستم امنیت قبیولی (اریکی) در جنوبشرق افغانستان.» مرکز تحقیقات بحران ۰۴. دسترسی در ۲۵ نوامبر، ۲۰۱۹. <http://www.lse.ac.uk/international-Tribal-Security-System-in-South-East-Afghanistan.pdf-development/Assets/Documents/PDFs/csrc-occasional-papers/OPV>

۷ حسن م. یوسفزی و علی گوهر. به سمت شناخت جرگه پشتون. مطالعه موردی، پشاور: نهاد بین المللی فقط صلح. دسترسی در ۱۷ نوامبر، ۲۰۱۹.

۸ APPRO. ۲۰۱۹. شکنندگی و برقراری صلح: حقوق زنان افغان و صلح با طالبان. گزارش تحقیقی، کابل: موسسه مطالعات عامه افغانستان، ۴۹. دسترسی در ۱۵ نوامبر ۲۰۱۹. <http://appro.paf.org/af/wp-content/uploads/2019/05/2019-Fragility-and-Making-Peace-Rights-of-Afghan-Women-and-Peace-with-the-Taliban.pdf>

۹ جنی لورنتزین، نانا لاسان تور باسیر و گری. ۲۰۱۹. مشارکت زنان در پروسه صلح و مصالحه در مالی. اسلو: انستیتوت تحقیقی صلح اسلو، ۱۶. دسترسی در ۲۰ نوامبر، ۲۰۱۹. <https://www.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=publicationfile&1812=prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id>

۱۰ اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-کابل-۱۵۰۹۲۰۱۹

۱۱ محمد طارق عثمان. ۲۰۰۸. «سیستم امنیت قبیولی (اریکی) در جنوبشرق افغانستان.» مرکز تحقیقات بحران ۰۴. دسترسی در ۲۵ نوامبر، ۲۰۱۹. <http://www.lse.ac.uk/international-Tribal-Security-System-in-South-East-Afghanistan.pdf-development/Assets/Documents/PDFs/csrc-occasional-papers/OPV>

۱۲ جنی لورنتزین، نانا لاسان تور باسیر و گری. ۲۰۱۹. مشارکت زنان در پروسه صلح و مصالحه در مالی. اسلو: انستیتوت تحقیقی صلح اسلو، ۱۶. دسترسی در ۲۰ نوامبر، ۲۰۱۹. <https://www.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=publicationfile&1812=prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id>

۱۳ رحمان، گوهر. ۱۹۸۰. سیاست در اسلام. مردان: تفهیم القرآن. دسترسی در ۲۶ اکتوبر، ۲۰۱۹. <https://www.ketabton.com/bookfile/2019>

زنان در برنامه همبستگی ملی نقش دارند، اما نقش و مشارکت آنها، مانند سایر زمینه‌ها، عمدتاً نمادین یا سمبولیک است. در بسیاری از مناطق، زنان به عنوان اعضای شورای انکشافی محلی انتخاب شدند، اما در تصمیم‌گیری نقش موثری ندارند.^{۱۴} در بعضی موارد زنانی که با رئیس مرد شورای انکشافی محلی یا سایر نخبگان قریه نسبتی داشته باشند، میتوانند نقش اساسی تر ایفا کنند. بنابراین، بسیاری از زنان در جریان مصاحبه نارضایتی خود را از نقش خود در این شوراها ابراز داشتند. برعلاوه، دسترسی محدود به منابع و موارد فساد در شورای انکشافی محلی زنان یا شورای انکشافی محلی که توسط زنان سرپرستی میشود، منجر به ناکامی پروژه‌های انکشافی در محلات گردیده است.^{۱۵}

نهادهای دولت افغانستان برای صلح

دولت افغانستان با نگاهی به متون اسلامی، آداب و رسوم عنعنوی یا سنتی، و رهنمودهای بین‌المللی مانند قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد، پلان عمل ملی خود را تدوین کرد ۲۰۱۵-۲۰۲۲: «دولت افغانستان تعهد می‌نماید که از نمایندگی زنان در همه سطوح تصمیم‌گیری، با تأکید ویژه بر نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح در ۳۴ ولایت کشور اطمینان حاصل نموده و تصدیق نماید که صلح و ثبات پایدار در افغانستان مستلزم مشارکت زنان در زندگی اجتماعی و سیاسی است.»^{۱۶} دولت افغانستان تعهد خود را نسبت به حقوق زنان نشان داده و زمینه را برای مشارکت فعال آنها در امورات عامه و سیاسی فراهم نموده است. هرچند این تعهد در تلاش‌های صلح فعلی عملی نگردیده است.

از بُعد میکانیزم‌های حمایت از صلح، در سال ۲۰۱۱، دولت افغانستان شورای عالی صلح را با شعبات آن در ۳۴ ولایت کشور ایجاد کرد. هدف شورای عالی صلح، تلاش برای ادغام عناصر ضد دولت در پروسه صلح بود. برای این منظور، اعضای شورا جلسات زیادی با جهادی‌ها (مبارزان بر علیه عساکر شوروی)، علما، و زنان برگزار کردند. بر اساس گزارش‌های شورای عالی صلح، این شورا برنامه‌های زیادی برای برجسته‌سازی نقش زنان، و اینکه چگونه از نقش زنان در تلاش‌های صلح استفاده صورت گیرد، برگزار نمود.^{۱۷} با این حال، در نتیجه عدم هماهنگی با دولت و نارضایتی مردم از کارکرد این شورا، رئیس‌جمهور طی فرمانی حکم لغو دبیرخانه شورای عالی صلح را صادر کرد و در سال ۲۰۱۹ صلاحیت‌های آن به وزارت دولت در امور صلح واگذار گردید.^{۱۸}

تلاش‌های فعلی ملی صلح بر طالبان متمرکز گردیده است، و نه سایر گروه‌های ضد دولتی. گروه‌های دیگر مانند داعش در این پروسه شامل نیستند زیرا آنها تمایلی به اشتراک در تلاش‌های صلح ندارند، یک گروه تروریستی اند که در سطح بین‌المللی تحریم شده‌اند، و نیز دولت آنها را به عنوان مخالفان تأثیر پذیر در تلاش‌های صلح نمی‌بیند.

۱۴ AREU، داکتر لینا گانش در ۲۰۱۲. توانمندسازی اقتصادی زنان در افغانستان، ۲۰۰۲-۲۰۱۲. تحلیل وضعیت، کابل: AREU

۱۵ AREU، اجازو، چونا. آر. ۲۰۱۲. آیا مشارکت زنان در برنامه همبستگی ملی تغییری در زندگی زنان خواهد آورد؟ مطالعه موردی در ولایت کابل. مطالعه موردی، کابل: واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان.

۱۶ پلان عمل ملی افغانستان (NAP) جولای ۲۰۱۵.

۱۷ شورا، عالی صلح. ۲۰۱۷. گزارش ماهوار از ۲۰ سپتامبر-۳۰ نوامبر ۲۰۱۷. گزارش فعالیت‌ها، کابل: سکرتریت اجرایی برای پروسه صلح و مصالحه.

۱۸ طلوع نیوز. ۲۰۱۹. طلوع نیوز. ۲۷ جولای. دسترسی ۱۷ نوامبر ۲۰۱۹. <https://tolonews.com/afghanistan/president-ghani-dissolves-high-peace-council>.

معلومات جدید در مورد گفتگوهای صلح

جمع آوری داده ها برای این مطالعه در سال ۲۰۱۹ صورت گرفت، قبل از اینکه تغییرات عمده در ساختار مذاکرات صلح رونما گردد. در ماه می سال ۲۰۲۰، شورای عالی مصالحه ملی بر اساس یک توافق سیاسی بین رئیس جمهور غنی و داکتر عبدالله عبدالله، ایجاد شد. داکتر عبدالله عبدالله برای رهبری این شورا انتخاب گردید. این شورا پنج معاون خواهد داشت، دو معاون آن مردها هستند، و سه معاون دیگر تا هنوز انتخاب نگردیده است.^{۱۹} از آنجایی که شورای عالی مصالحه ملی بر اساس یک توافق سیاسی ایجاد گردیده و ساختاری است که تیم سیاسی ثبات و همگرایی طراحی نموده است، احزاب سیاسی بیشتری در این شورا نقش دارند. یک تن از زنان سیاستمدار و فعال حقوق زن، در مورد شورای عالی مصالحه ملی چنین میگوید:

این طرحی بود که داکتر عبدالله عبدالله یک سال قبل برای رئیس جمهور پیشنهاد داده بود که یک شورای ملی مصالحه ایجاد گردد و نخبگان اقوام، رهبران احزاب جهادی سابق و برخی افراد تاثیرگذار جامعه اعضای این شورا باشند. در آن زمان، به دلیل موضوعات سیاسی، این طرح رد شد. وقتی طرح رد شد، دولت جرگه مشورتی صلح را برگزار کرد، و بر اساس پیشنهاد جرگه، وزارت دولت برای صلح را ایجاد گردید. طوری که میدانید، موضوعات سیاسی جاری گفتگوهای بین الافغانی صلح را به بن بست کشاند، در نهایت، بعد از توافق بین رئیس جمهور غنی و داکتر عبدالله، شورای عالی مصالحه ایجاد گردید.^{۲۰}

یک تن دیگر از زنان سیاستمدار گفت:

شورای عالی مصالحه ملی به رهبری داکتر عبدالله عبدالله، نقش مشورتی دارد. این شورا برای تیم مذاکره کننده با طالبان مشورت خواهد داد. به این مفهوم که شورای عالی مصالحه ملی خط سرخ مذاکره را برای تیم مذاکره کننده تعیین خواهد کرد.^{۲۱}

با توجه به ساختار، اهداف و مسئولیت های شورای عالی مصالحه ملی، سوالاتی در مورد نقش زنان در این شورا مطرح میشود. از آنجایی که این شورا متشکل از تمام احزاب سیاسی جهادی میباشد، نگرانی در مورد نقش زنان و مشارکت در تلاش های ملی صلح وجود خواهد داشت. و طوری که رهبران تمام احزاب سیاسی مردها هستند، یک تن از زنان سیاستمدار و فعال حقوق زن چنین اظهار نمود:

به نظر میرسد رئیس جمهور غنی و داکتر عبدالله عبدالله در تقسیم قدرت تا هنوز به توافق نرسیده اند، و مشارکت زنان در صلح اولویت آنها نیست. توجه عمده آنها روی قومیت، منطقه، و مشارکت سیاسی احزاب است. اگر یک زن را در پست کلیدی در این شورا بگمارند، این موضوع نیز با درنظرداشت نکاتی که قبلا متذکر شدم انتخاب خواهد نه بر اساس مشارکت زنان در تلاش های صلح.^{۲۲}

یک تن دیگر از زنان سیاستمدار گفت:

از آنجایی که افغانستان یک جامعه سنتی است، و رهبران تمام احزاب سیاسی را مردها تشکیل میدهند، این موضوع نقش زنان را تضعیف نموده است. هرچند زنان لابی گری نموده و سعی میکنند رئیس جمهور را وادار نمایند که حداقل دو زن را به عنوان معاونین شورای عالی مصالحه ملی معرفی نماید، من در این باره خوشبین نیستم. شاید یکی از معاونان زن باشد. هرچند این موضوع هم تا هنوز مشخص نیست.^{۲۳}

۱۹ <https://am.af/the-full-text-of-the-rich-political-agreement-between-ghani-and-abdullah/>

۲۰ مصاحبه، کابل-اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری-۲۰۲۰-۱۱۰۶۲۰۲۰

۲۱ مصاحبه، کابل-اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری-۲۰۲۰-۱۳۰۶۲۰۲۰

۲۲ مصاحبه، کابل-اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری-۲۰۲۰-۱۱۰۶۲۰۲۰

۲۳ مصاحبه، کابل-اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری-۲۰۲۰-۱۳۰۶۲۰۲۰

یک تن از کاندیدان سابق پارلمانی گفت نگرانی هایی در مورد نقش زنان در شورای عالی مصالحه ملی وجود دارد:

زنان در تلاش های صلح نقش داشتند، اما نقش های آنها معنادار نبود. در مورد شورای عالی مصالحه ملی، انتقاد ما این است که دو تن از معاونان این شورا باید زنان باشند. طوری که میبینیم دو معاون داکتر عبدالله مردها هستند، و به نظر میرسد که رئیس جمهور غنی نیز سه معاون دیگر را از جمع مردها تعیین کند. بر اساس گزارش ها از رسانه ها مانند بی بی سی، میبینیم افرادی که در جنگ نقش داشتند، مانند حکمتیار و دیگران، اعضای شورای عالی مصالحه هستند. تا فعلا نمایندگان زن و قربانیان جنگ (جامعه مدنی) را در این شورا ندیدم. ما در این مورد نگرانیم. این وضعیت ما را ناامید میسازد. فقط گفته شده که زنان بخشی از مصالحه خواهند بود، اما ذکر نگردیده است که در چه سطحی.^{۲۴}

نقش پر رنگ احزاب سیاسی در شورای عالی مصالحه ملی نقش زنان را در تلاش های ملی صلح شکننده ساخته است. اعتبار این توافقنامه تا پایان دولت فعلی است.^{۲۵}

ایدئولوژی طالبان در مورد زنان نگرانی دیگری است. طبق مقاله سراج الدین حقانی در نیویارک تایمز،^{۲۶} طالبان به نقش قانونی/حقوقی، اجتماعی، و سیاسی زنان توجهی ندارند. طوری که در این مقاله ذکر گردید، حقانی در مورد حقوق زنان کاملاً مبهم نگاشته است.^{۲۷} این وضعیت صلح را به صورت محدود «پایان جنگ» تعریف میکند و به صلح به عنوان وضعیتی که در آن زنان به تمام حقوق قانونی، اجتماعی و سیاسی خود دسترسی داشته باشند، نمیبیند.

به دلیل موضع مبهم طالبان در مورد حقوق زنان و نادیده گرفتن حقوق بشر، فعالان حقوق بشر به شدت نگران اند که حقوق آنها تحت نام صلح معامله خواهد شد. یک تن از فعالان نظریه خود را در مورد وضعیت نامشخص و نگرانی ها از حقوق زنان چنین بیان کرد:

وضعیت ما را نگران کرده است، زیرا ایالات متحده امریکا دیگر در موضوع حقوق زنان در افغانستان علاقه ای ندارد. پس باید استراتژی خود را داشته باشیم، اول باید مردهای حامی را در ساختارهای دولتی شناسایی نماییم، و زنان باید از سراسر کشور گرد هم آمده و برای دادخواهی در مشارکت فعال زنان در مصالحه ملی حرکت کنند. این حرکت به این دلیل ضروری است که برخی افراد باور دارند دادخواهی برای حقوق زنان و مشارکت زنان، فقط خواسته چند زن در شهرها است، اما من معتقدم که زنان در هر گوشه این کشور میخواهند به حقوق مساوی و محیط صلح آمیز دسترسی داشته باشند. حرکت و دادخواهی زنان یک فشار برای دولت خواهد بود، و مطمئن ام تاثیر بزرگ خواهد داشت. ما زنان از دولت میخواهیم که از میان پنج معاون شورای عالی مصالحه ملی، دو تن از زنان را به عنوان معاونان این شورا تعیین نماید.^{۲۸}

به صورت خلاصه، سیاستمداران زن و فعالان حقوق زنان باور دارند که بسیج نمودن و دادخواهی یکی از راه های موثر برای جلب توجه بازیگران ملی و بین المللی در مورد مشارکت فعال و موثر زنان در شورای عالی مصالحه ملی است. اخیراً، شبکه زنان افغان یک نامه سرگشاده به پنج تن از رهبران زن در جامعه بین المللی فرستاده است. این نامه از فرصت های برای زنان در تلاش های ملی صلح بحث میکند و تاکید دارد که زنان باید حق مساوی برای صحبت و فعالیت داشته و نقش موثر داشته باشند، و نیز تاکید میکند که آنان از تضعیف حقوق زنان در روند صلح بیم دارند.

۲۴ مصاحبه، کابل-اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری-۲۰۲۰-۲۰۲۱

۲۵ <https://lam.af/the-full-text-of-the-rich-political-agreement-between-ghani-and-abdullah/>

۲۶ حقانی، سراج الدین. ۲۰۲۰. نیو یارک تایمز. ۲۰ مارچ. دسترسی ۲۲ جون، ۲۰۲۰. <https://www.nytimes.com/2020/03/20/opinion/taliban-afghanistan-war-haqqani.html>

۲۷ حقانی، سراج الدین. ۲۰۲۰. نیو یارک تایمز. ۲۰ مارچ. دسترسی ۲۲ جون، ۲۰۲۰. <https://www.nytimes.com/2020/03/20/opinion/taliban-afghanistan-war-haqqani.html>

۲۸ مصاحبه، کابل-اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری-۲۰۲۰-۲۰۲۱

۳. یافته های ولایات

۳.۱. ننگرهار

نگرهار یکی از قدیمی ترین مکانهای مذهبی در افغانستان به حساب می آید. این موضوع بر میگردد به زمان آئین بودایی؛ و هنوز هم به عنوان یک ولایت مذهبی به شمار میرود. از زمان تاسیس آن به عنوان مسیر تجاری برای امپراطوری مغول و پایگاه نظامی برای درانی ها^{۲۹} در هند، در سال ۱۵۰۷، این ولایت نشاندهنده فرهنگ و هنری بوده که توجه زائران را جلب نموده است. در سال های اخیر، تلاش های صلح و حل منازعات محلی با به میان آمدن جنگجویان گروه داعش پیچیده شده؛ هرچند نفوذ آنها به میزان قابل توجهی کاهش یافته است.

به دلیل تاریخ طولانی فضایل دینی در این ولایت، علمای دینی در ننگرهار موقف بالایی دارند. رهبران مذهبی را تنها مردها تشکیل میدهند: صدها زن نیز در مطالعات دینی و شرعیات لیسانس دارند. بر اساس گزارشی از خبرگزاری پژواک، در سال ۲۰۱۸، ۲۰۰۰ زن در پوهنخئی های مختلف به شمول شرعیات،^{۳۰} در این ولایت مصروف تحصیل بودند. علاقمندی زنان به تحصیل محدود به شرعیات نیست: تعداد شاگردهای دختر در مکاتب ننگرهار چشمگیر است، طوری که در سال ۲۰۱۸، ۲۳۲،۲۵۷ شاگرد دختر که ۳۶ درصد از مجموع شاگردان مکاتب در ننگرهار را تشکیل میدهد، شامل مکتب شدند.^{۳۱}

از طرف دیگر، مشارکت سیاسی رسمی زنان در این ولایت محدود است. به جز از چند مورد استثنایی برجسته مانند انگیزه شینواری، عضو شورای ولایتی که برای حقوق زنان و موضوعات مرتبط به زنان کمپاین نمود اما در ماه فبروری سال ۲۰۱۵ توسط یک گروه مسلح ترور شد^{۳۲}، و یا آمنه، استاد در پوهنتون ننگرهار و عضو شورای ولایتی که یک دادخواه مقتدر برای حقوق زنان است؛ که این هردو با برخی دیگر از اعضای پارلمان ولایت ننگرهار نقش حیاتی در سیاست ننگرهار ایفا نموده اند، اکثر زنان در فعالیت های اقتصادی و سیاسی در این ولایت هیچ نقشی ندارند.^{۳۳} گذشته از عدم مشارکت سیاسی، زنان در مذاکرات غیردولتی برای صلح حضور داشتند. در گذشته، در موارد مختلف زنان به عنوان تصمیم گیرندگان نهایی نقش ایفا می نمودند و هردو طرف را ملزم به پذیرفتن تصمیم نهایی میساختند.^{۳۴} سپس به شکل سنتی نقش خود را در تلاش های غیردولتی برای صلح ایفا نمودند، هرچند این نقش محدود بود. در این بخش، یافته های ولایت ننگرهار با توجه به درک مردم از تلاش های صلح، به تفصیل بیان شده است.

تعریف صلح

در طول تاریخ ننگرهار شاهد جنگ های زیادی بوده است. در حالی که برخی افراد، معمولاً نخبگان و قدرتمندان، از درگیری ها منفعت میبرند اما صلح به عنوان اولویت مردم عام و دولت محسوب میشود. در نتیجه، تلاش های دولتی از طریق شورای عالی صلح سابق، و غیردولتی از طریق شوراهای محلی صلح، برای تثبیت و تامین امنیت ننگرهار جریان داشت. این شوراهای محلی صلح به عنوان مرکز حل منازعات محلی، به رهبری علمای دین محسوب میشود.

در وقت جمع آوری داده ها، تعریف مشخصی از صلح وجود نداشت، زنان و مردان تعریف های متفاوتی از صلح ارائه داشتند:

۲۹ جکسن، اشلی. ۲۰۱۴. سیاست و حکومتداری در افغانستان: قضیه ولایت ننگرهار. مطالعه موردی، لندن: انستیتوت انکشافی کنسرسیوم تحقیقات معیشت مصنوع. دسترسی در ۱۷ نوامبر، ۲۰۱۹. <https://www.refworld.org/pdf/53avdrcr4.pdf>

۳۰ <https://www.pajhwok.com/en/number-girl-student-surges-nangarhar-university/29/03/2018/>

۳۱ افغانستان-احصائیوی-سالنامه-۱۹-۲۰۱۸

۳۲ <https://www.pajhwok.com/en/angiza-shinwari-succumbs-injuries-kabul/10/03/2015/>

۳۳ جکسن، اشلی. ۲۰۱۴. سیاست و حکومتداری در افغانستان: قضیه ولایت ننگرهار. مطالعه موردی، لندن: انستیتوت انکشافی کنسرسیوم تحقیقات معیشت مصنوع. دسترسی در ۱۷ نوامبر، ۲۰۱۹. <https://www.refworld.org/pdf/53avdrcr4.pdf>

۳۴ حسن م. یوسفزی و علی گوهر. به سمت شناخت جرگه پشتون. مطالعه موردی، پشاور: نهاد بین المللی فقط صلح. دسترسی در ۱۷ نوامبر، ۲۰۱۹.

زندگی کردن در جایی که مردم زندگی سالم داشته باشند، به تعلیم و تربیه و شغل دسترسی داشته باشند، جایی که حمله انتحاری نبوده و مردم مضطرب نباشند و فقر ریشه کن شود، به چنین وضعیتی محیط صلح آمیز و نیز صلح گفته میشود.^{۳۵}

وقتی هر فرد از حقوق خود برخوردار بوده و بتواند از تمام خدمات بهره مند گردد، میتوانیم بگوییم صلح وجود دارد.^{۳۶}

صلح به مفهوم این است که همه مردم در کشور به آرامش زندگی کنند. زنان از حقوق خویش از جمله تعلیم و تربیه برخوردار بوده و حق پوشش انتخابی داشته باشند و بتوانند به صورت آزادانه و مانند مردها به جایی که میخواهند بروند، مانند پارک یا میله.^{۳۷}

موضوعاتی که برای تعریف صلح ذکر گردید شامل حقوق زنان، عدم درگیری، حق کار، دسترسی به تعلیم و تربیه، پیشرفت و توسعه، و ریشه کن نمودن فقر است.^{۳۸ ۳۹} نکات دیگر در این مورد شامل آرامش، حق انتخاب پوشش یا لباس، و بدون ترس رفتن به پارک برای تفریح، و بازار برای خریداری بیان گردیده است. این امر نشان میدهد که تنها نبود خشونت و حملات انتحاری به معنای صلح نیست؛ زنان و مردها باید از حقوق و فرصت های خویش مستفید گردند.

نقش زنان در تلاش های ملی صلح

داده ها نشان میدهد که پاسخ دهندگان زن در نگرهار میخواستند در تلاش های صلح سهیم باشند. هرچند زنان در شورای عالی مصالحه ملی حضور دارند، اما نقش آنها فقط نمادین است. در نتیجه، پاسخ دهندگان زن که در نهادهای جامعه مدنی یا ساحات دیگر فعالیت دارند، به سهم گیری مستقیم زنان در تلاش های صلح تاکید میکنند.

زنان باید در این پروسه سهم بگیرند، و در تلاش های صلح به صورت مستقیم دخیل باشند. از نظر من، مردها نباید برای حقوق زنان بجنگند، بلکه به زنان چانس بدهند که در تلاش های صلح مشارکت داشته باشند و حقوق خویش را بگیرند.^{۴۰}

من نقش مشخص زنان را در این تلاش های صلح ندیدم؛ بنابراین، در این مورد خوشبین نیستیم. ثانیاً، ما نقش عمده در تلاش های صلح نداشتیم. زنانی که در این مذاکرات صلح اشتراک داشتند، حضور آنها فقط به صورت سمبولیک یا نمادین بود. پس علاقه ای برای چنین مشارکتی نداریم.^{۴۱}

به همین صورت، بسیاری از پاسخ دهندگان زن و مرد به مواردی از بُعد دینی اشاره کردند که خود را مستحق نقش داشتن در تلاش های صلح میدانند. آنها مثال های تاریخی و دینی ارائه نمودند که نشان میدهد زنان نقش مستقیم و یا حامی در تلاش های صلح داشتند. اکثر پاسخ دهندگان به این باور بودند که از بُعد دینی هیچ محدودیتی برای مشارکت زنان در تلاش ها و گفتگوهای صلح وجود ندارد. برعلاوه، آنها بیان داشتند که سنت و فرهنگ نیز برای زنان اجازه داده است در تلاش های صلح اعم از دولتی و غیردولتی سهم بگیرند. در عمل، حقیقت اما متفاوت از چیزی است که پاسخ دهندگان در مورد مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح بیان داشتند. بنابراین، موضوعات ذکر شده عملی نگردیده است که بتوان به کمک آن تعداد اندک و مشارکت معنادار زنان را در تلاش های ملی صلح توضیح داد.^{۴۲}

۳۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۰

۳۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۰

۳۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۰

۳۸ اعلامیه اجماع ملی زنان افغان برای صلح، ۲۸ فروری ۲۰۱۹. <https://twitter.com/AfgWomen4Peace/status/110136148881132570/photo/4>

۳۹ روتینگ، توماس. ۲۰۱۹. شبکه تحلیلگران افغان. ۱۵ اپریل. دسترسی در ۱۹ جولای، ۲۰۲۰. <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/women-and-afghan-peace-talks-peace-consensus-gathering-left-afghan-women-unassured>

۴۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۰

۴۱ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۰

۴۲ رحمان، گوهر. ۱۹۸۰. سیاست در اسلام. مردان: تفهیم القرآن. دسترسی در ۲۶ اکتوبر، ۲۰۱۹. <https://www.ketabton.com/bookfile/825>.

اما زنان حق دارند بخشی از مذاکرات صلح باشند. مثال های متعددی از متون اسلامی وجود دارد که زنان نقش حامی در تلاش های صلح داشته اند و یا بخشی از این پروسه بوده اند. بنابراین، از لحاظ دینی زنان میتوانند بخشی از تلاش های صلح باشند، و هیچ محدودیتی برای آنها وجود ندارد.^{۴۳}

برخی زنان برای داشتن نقش اساسی در تلاش های ملی صلح، از دولت و جامعه بین المللی خواستار سهم خویش در این تلاش ها شدند. زنان واجد شرایط، نمایندگان نسبتاً بهتری از زنان در تلاش های ملی صلح خواهند بود، و بسیاری پاسخ دهندگان از نمایندگی مردها بیم داشته و طرفدار مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح بودند. حتی زنانی که در پست های بلند کار میکنند، هنگام تصمیم گیری حضور آنها نادیده گرفته میشود. مانند مورد حبیبه سرابی که به عنوان معاون رئیس شورای عالی صلح (۲۰۱۶-۱۷) یک مسئولیت مهم داشت، اما از تصمیم گرفته شده زمانی باخبر میشد که قبلاً همکاران مرد وی در مورد یک قضیه تصمیم گرفته بودند.^{۴۴} این مورد در بخش کابل با جزئیات توضیح داده خواهد شد.

ما باید برای زنان زمینه مشارکت در تلاش های صلح را مساعد بسازیم؛ ما زنان زیادی داریم که واجد شرایط اند و میتوانند گزینه بهتر برای مشارکت در تلاش های صلح باشند. وقتی یک زن بخشی از تلاش های ملی صلح شود، در این مورد، من مطمئنم ما میتوانیم به یک توافق برسیم. اگر صلح کامل نیاید، حداقل به یک آتش بس که هدف اصلی است، برسیم.^{۴۵}

زنان باید بخشی از این گفتگوها بوده و به صورت مستقیم در این پروسه دخیل باشند. وقتی در تلاش های ملی صلح افراد مسلکی داشته باشیم، آنها درک بهتری از اوضاع خواهند داشت، و این موضوع پروسه را به سمت تصمیم عاقلانه تر سوق میدهد.^{۴۶}

به صورت خلاصه، زنان بیم دارند که حقوق خویش را در این پروسه صلح از دست خواهند داد، زیرا طالبان طرفدار حقوق زنان نیستند. بنابراین، همه پاسخ دهندگان نقش زنان را در تلاش های ملی صلح ضروری دانستند زیرا زنان نیز بخشی از این ملت و قربانیان جنگ هستند. برعلاوه، زنان دوره طالبان را که اجازه بیرون رفتن نداشتند و از حقوق اساسی خویش محروم بودند، به خاطر دارند. بخشی از این امر ناشی از ترس زنان از دست دادن حقوق اساسی آموزش و شغل است، و به هیچ صورت طرفدار این موضوع نیستند که مردها از آنها نمایندگی کنند. با وجود عدم آگاهی زنان از این پروسه در طول تاریخ، و جامعه مرد سالار، و نیز موانع ریشه دار اجتماعی، هیچ مانع فرهنگی و دینی برای مشارکت زنان در تلاش های صلح وجود ندارد؛ بنابر این، زنان خواهان حق خویش برای مشارکت در این پروسه اند. با این حال، بسیاری پاسخ دهندگان در ننگرهار در مورد اینکه چگونه زنان اخیراً نقش قابل ملاحظه ای در تلاش های صلح نداشته اند صحبت کردند و از تلاش های دولت برای ارتقای نقش زنان در این پروسه ناامید شده اند. با وجود اینکه زنان در حل منازعات محلی از طریق ساختارهای غیردولتی دخیل بوده اند، ورود آنها به تلاش های ملی صلح حضور آنها را برجسته می سازد. برعلاوه، اشتراک زنان در حل منازعه و تلاش های ملی صلح نظر به منطقه متفاوت است: به طور مثال، در ولایت خوست مردم برای حل منازعات خویش به جرگه مراجعه میکنند که زنان نیز اعضای کلیدی آن هستند.^{۴۷} در حالی که اکثر جرگه ها اعضای زن در ساختار خود ندارند، در برخی دیگر زنان اعضای جرگه ها هستند.^{۴۸} در نهایت، موارد اندکی مانند مورد مالداره در جرگه ها وجود دارد که زنان دارای صلاحیت تصمیم گیری بیشتری نسبت به مردها باشند، اما این موارد به عنوان هنجار پنداشته نمیشود.^{۴۹}

۴۳ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

۴۴ حقوق زنان، تساوی جنسیتی، و انتقال: حفظ دستاوردها، پیشروی ۲۰۱۳، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

۴۵ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

۴۶ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

۴۷ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

۴۸ محمد طارق عثمان. ۲۰۰۸. «سیستم امنیتی قبیلوی (اربکی) در جنوب شرق افغانستان.» مرکز تحقیقات بحران ۰۴. دسترسی در ۲۵ نوامبر، ۲۰۱۹.

۴۹ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

میکانیزم های دولتی

شورای عالی صلح ارگان ایجاد شده در ساختار دولت در تلاش های صلح بوده است که اعضای این شورا جلسات متعددی در ننگرهار با جهادی ها، علما، و زنان در مورد چگونگی دستیابی به توافق، برگزار نمود. با این حال، به دلیل عدم هماهنگی و برنامه ریزی، دولت از عملکرد و فعالیت های این ارگان راضی نبود، و مردم شاهد اقدام مثبتی که از طرف این شورا صورت گرفته باشد، نبودند. پاسخ دهندگان در ننگرهار حرف های زیادی در مورد شورای عالی صلح برای گفتن نداشتند و اکثر شان با این شورا آشنا نبودند. جمله زیر دیدگاه اکثریت پاسخ دهندگان را منعکس میسازد:

در مورد آنها چیزی نمیدانم. به خاطر اینکه شورای صلح [بسیار] پر کار نبود، و فعالیت های آنها در سطح دولتی محدود بود. بنابراین، مردم عادی هیچ معلوماتی در مورد آنها ندارند.^{۵۰}

نمیدانم، فقط یک شورای صلح بود و یک نماینده داشت، و من معلومات بیشتری ندارم.^{۵۱}

یک شورای صلح بود؛ ما شاهد کدام اقدام مثبتی از این شورا برای صلح نبودیم. آنها وقت و منابع خود را ضایع میکردند.^{۵۲}

با وجود داشتن معلومات ابتدایی از موجودیت این شورا، مردم چیز زیادی در مورد شورای عالی صلح و فعالیت های آن در سطح ولایت، نمیدانند. این نشان میدهد که شورا نتوانسته بود حضور خود را برای مردم محل ثابت بسازد. هرچند بسیاری از پاسخ دهندگان از جلسات رسمی ماهانه با شورا تذکر به عمل آوردند، اما از عملکرد آن راضی نبودند. بسیاری از پاسخ دهندگان زن، به شمول رئیس امور زنان، در مورد اعضای زن این شورا صحبت کردند. با این حال، نقش این زنان در شورای صلح به شرکت در ورکشاپ ها و سیمینار ها به عنوان مهمان، محدود بوده است. هرچند در جلساتی که در درون ساختار دولت، نهادهای جامعه مدنی و یا جوامع مدنی برگزار می شد اشتراک میکردند، اما پاسخ دهندگان میگویند تلاش خاصی در قسمت صلح در این ولایت ندیده اند.

میکانیزم های غیردولتی

در مورد رویکردهای غیردولتی برای صلح، اقدامات زیادی صورت گرفته است. به طور مثال، جامعه مدنی در این مورد بسیار فعال است. ورکشاپ ها و سیمینارهای زیادی در سطح پوهنتون برگزار کردند که نه تنها کارمندان دولتی، بلکه محصلان و استادان نیز در آن شرکت داشتند. اشتراک محصلان و مردم جامعه تاثیر بیشتری در تلاش های صلح خواهد داشت، اما مشخص نیست که آیا میکانیزم های غیردولتی میتواند به تلاش های دولتی دامن بزند. برعلاوه، در برخی از ولسوالی ها و قریه های ولایت ننگرهار، مردم عام در مورد صلح رویکرد مستقیم برای گفتگو با نیروهای ضد دولت داشته اند. از آنجایی که این گفتگوها از طریق میکانیزم های غیردولتی توسط جوامع صورت گرفته، تاثیر کم رنگی در تلاش های ملی صلح داشته است.

جامعه مدنی اخیرا یک برنامه را آغاز نموده است که اکثرا محصلان در این برنامه سهیم اند. موضوعات مختلف سیاسی و اجتماعی را به بحث میگیرند. چیزی شبیه ورکشاپ و برنامه های آموزشی است که روی موضوعات سیاسی و اجتماعی به شمول صلح، تمرکز می کند.^{۵۳}

از طرف دیگر، برخی افراد در جامعه تلاش میکنند برای صلح کار کنند و عناصر ضد دولت را برای پیوستن به گفتگوهای صلح ترغیب و تشویق میکنند. با وجود این، آنها افراد عادی جامعه اند و صلاحیتی ندارند، بنابر این تغییرات مثبت در تلاش های صلح رونما نگردیده است.^{۵۴}

۵۰ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۹-۶۲۰

۵۱ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۹-۶۲۰

۵۲ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۹-۶۲۰

۵۳ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۹-۶۲۰

۵۴ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۹-۶۲۰

گروهی از رهبران مذهبی، شامل زنان و مردها سعی نمودند تلاش های صلح را بیشتر تقویت کنند، و (شورای اجتماعی برای تحکیم صلح) که از ۵۰۰ عضو به شمول ۱۰۷ زن ترکیب گردیده است، را ایجاد نمودند. نمایندگی های این شورا در سایر ولایات مانند هرات، کابل، و کندز فعالیت دارند. هدف این شورا سهم گرفتن در حل منازعات محلی و تلاش های سیاسی برای صلح است. در حالیکه اعضای این شورا گفته بودند ظرفیت و پذیرش لازم برای برقراری تماس با این افراد را دارند، اما به دلیل منابع محدود، نتوانستند با نیروهای ضد دولت تماس بگیرند. هرچند تا کنون استفاده ای از این شورا صورت نگرفته، اما برای دولت فرصتی فراهم نموده تا در زمان نزدیک شدن به عناصر ضد دولت، منابع خود را به کار بگیرد. برعلاوه، مشارکت این شورا ظرفیت حمایت از تلاش های صلح از بُعد دینی را دارد. یک عضو شورای اجتماعی برای تحکیم صلح گفت:

من، با علمای دیگر، شورای را تحت نام «شورای اجتماعی برای تحکیم صلح» ایجاد نمودیم. هدف این شورا حل درگیری های خورد و ریزه در سطح ولایت است. در مجموع، ما بیش از ۵۰۰ عضو به شمول ۱۰۷ عضو زن در سراسر کشور داریم. اکثر اعضای این شورا علما و محققان دینی هستند. هرچند فعالیت های خیلی اندکی داریم. برای این شورا، ما فقط دو دفتر داریم. فعالیت های ما در سطح محلی محدود است. ما این شورا را با دولت و دیگر سکتورهای مرتبط مانند امنیت، محکمه، شورای ولایتی، حج و اوقاف، و بخش عدلیه راجستر نمودیم. در شورا فقط درگیری ها یا منازعات محلی را در بین مردم محل حل و فصل میکنیم. به دلیل کمبود منابع، ما نتوانستیم فعالیت های خود را در سطح ولایتی و ملی گسترش دهیم. وقتی هر مسئله ای حل میشود، برای آن یک فایل تهیه میکنیم و یک کاپی آن را به محکمه و کاپی دیگر را به اعضای امنیت ارائه میکنیم و یک کاپی را نیز نزد خود نگه میداریم.^{۵۵}

اعضای این شورا با هردو طرف نشسته و در مورد موضوعات مرتبط به مصالحه صحبت میکنند. بعد از شنیدن صحبت های طرفین، این شورا هر دو طرف را به بخشش ترغیب و تشویق نموده و این موضوع را با ارائه متون اسلامی در مورد پاداش بخشش و حقوق متخلف و مدافع، برجسته می سازند. وقتی هردو طرف با پیشنهادات شورا توافق نمود، تصمیم نهایی اخذ گردیده و قضیه حل میگردد. بعد از آنکه تصمیم نهایی اتخاذ شد، کاپی های امضا شده موافقتنامه به محکمه و اعضای امنیت توزیع میگردد؛ و شورا برای ریکارد، یک کاپی نزد خود نگه میدارد.

در این شورا، زنان در تلاش های صلح نقش داشته اند. در برخی قضایا به ویژه قضایایی که زنان در آن شامل اند، اعضای زن این شورا فعال بوده و مردها را در حل منازعه حمایت نمودند. آنها توانسته اند در قضایایی جدی تر که طرف مخالف به توافق نرسیده و یا به طور مستقیم در جرگه شرکت نکرده است، نقش رهبری داشته باشند.^{۵۶} با این حال، از دید بزرگان جامعه تنها زنان دارای تجربه در قسمت رسوم فرهنگی و ارزش های اسلامی می توانند در جرگه ها اشتراک کنند، طوری که یکی از پاسخ دهندگان توضیح داد:

شورای که ما ایجاد نمودیم، زنان نقش واضح در این شورا دارند. آنها به صورت مستقیم در قضایایی که زنان قربانی منازعه هستند، سهم میگیرند.^{۵۷}

گفتگوهای مصالحه و حل منازعه بین مردها ایجاد شد، اما رسیدن به توافق ناممکن گردید. در این زمان، یک زن بدون اطلاع به طرفین قضیه، به این گفتگوها پیوست. وقتی این زن وارد گفتگوها شد، به احترام وی، افراد شامل در این گفتگوهای مصالحه گفتند حالا یک سیاه سر (زن) برای صلح و مصالحه در این جرگه پیوست، به احترام وی باید مصالحه و آشتی کنیم و هر دو طرف به زودترین فرصت به توافق رسیدند.^{۵۸}

۵۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

۵۶ حسن م. یوسفزی و علی گوهر. ۲۰۰۵. به سمت شناخت جرگه پشتون. مطالعه موردی، پشاور: موسسه بین المللی فقط صلح. دسترسی در ۱۷ نوامبر ۲۰۱۹.

۵۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

۵۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۱۶

ما داستان های زیادی از اشتراک زنان در این تلاش ها برای صلح و آشتی داریم. در قضایای که مردها نمیتوانند به توافق برسند، زنان بدون اطلاع مردها در جرگه سهم میگیرند، و مردها به احترام آنها پروسه را سرعت بخشیده و تصمیم زنان را می پذیرند.^{۵۹}

صلح موضوع گسترده ای است که شامل موضوعات قانونی و نیز حقوقی، عدلی، مصالحه، پایداری، ادغام و بهبود بخشیدن، به ویژه در مورد افغانستان است. با توجه به اهمیت دین در افغانستان، به ویژه برای طالبان، پاسخ دهندگان معتقدند زنانی که در این تلاش های صلح مشارکت می نمایند، باید ارزش های دینی را عملی نموده، درک عمیقی از فرهنگ محلی داشته و از چارچوب رسمی روند صلح آگاهی داشته باشند. هرچند پاسخ دهندگان اظهار داشتند برای سهم گیری زنان در تلاش های ملی صلح آمادگی وجود داشته است، آنها همچنان افزودند که زنان باید معیارهای مشخصی در زمینه تحصیل، ارزش های اسلامی، و دانش موردی داشته باشند. در عوض، چنین معیارها و الزاماتی در مورد مردها متفاوت است و خیلی سختگیرانه نیست، زیرا سایر عوامل از جمله موقعیت اجتماعی، مردسالاری، و قدرت تعیین می کند که چه کسی در کدام جایگاه نقش داشته باشد. با وجود موافقت پاسخ دهندگان به مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح، اما توقعات و الزامات در مورد مردها و زنان متفاوت است.

داستان کوتاه زندگی زنان شامل در روند صلح

گل بانو (نام به دلیل حفظ هویت تغییر یافته است) یکی از جمله بسیاری از زنان فعال در ولایت ننگرهار است. کارمند اجتماعی، عضو اسبق شورای انکشافی ولسوالی (DDA)، و عضو شورای خلع سلاح و ادغام مجدد (DDR) در ولسوالی خود است. وی در برنامه هایی که توسط نهادهای غیردولتی برگزار میشود، مانند آگاهی دهی در مورد صحت، تحصیل، و انتخابات، همکاری می نماید و در امور عامه به یک زن سرشناس تبدیل شده است. مسئولیت های گل بانو روابط اجتماعی وی را به ولایات دیگری مانند کنگر گسترش داده است. وی در مدت زمان کاری خویش با موضوعات متعددی مانند تبعیض و تهدید از سوی مردم محل روبرو شد اما هنوز هم باید با افرادی مانند ملک (بزرگان قریه) و برخی علمای دینی در جامعه که با کار او مخالفت می کنند، سرو کار داشته باشد. وی در طول مدت وظیفوی خود در حل منازعاتی مانند منازعات زمین و قضیه قتل همکاری نموده است، او میگوید:

در همسایگی ما، دو بچه با هم دعوا کردند، یکی از این بچه ها زخمی، و دومی به طور اتفاقی کشته شده بود. بین این دو خانواده اختلاف به میان آمد. خانواده پسری که کشته شده بود، قصد انتقام از خانواده دیگر داشتند. خانواده پسری که زخمی شده بود، نزد من آمده و از من کمک خواستند. وقت زیادی گرفت تا توانستم موضوع را حل کنم. رویکرد من برای حل این اختلاف از اعضای زن خانواده شروع شد، و در نهایت، توانستم آنها را قناعت بدهم که این اتفاق فقط یک حادثه بوده است. بنابراین، نقش زنان در حل منازعات بسیار مثبت است و میتواند اختلافات را به یک جهت مثبت، تغییر بدهد.^{۶۰}

رویکردی را که وی برای حل اختلاف در بالا ذکر کرد، شامل صحبت با هر دو خانواده بود. هرچند بحث وی مدت زمان طولانی تری در بر گرفت، اما حمایت و حضور گل بانو در قناعت دادن خانواده مقتول خیلی مهم بود. وی با یکجا ساختن هر دو خانواده اختلاف را حل کرد، به این معنی که خانواده متهم در از دست دادن پسر خانواده دیگر اظهار پشیمانی و طلب بخشش نموده و این موضوع سبب گردید که خانواده مقتول شخص متهم و خانواده وی را عفو نمایند. و از آنجایی که خانواده ها اختلاف خویش را با موفقیت حل نمودند، نیازی به مداخله دولت نبود.

استدلال مخالف برای مشارکت زنان در حل منازعات یا بخش های دیگر زندگی عامه، نداشتن ظرفیت کافی زنان برای مسئولیت گرفتن در جامعه است. از میان بسیاری از زنان دیگر، داستان گل بانو، نمونه ای است که این طرز فکر را به چالش میکشد. با اشتراک در ورکشاپ ها و سیمینارهای مختلف، وی توانسته است ظرفیت و مهارت خویش را در امور عامه بالا ببرد. با وجود چالش ها و تهدیدهایی که وی با آن روبرو میشود، توانسته است با فعالیت های اجتماعی خویش تبدیل به یک شخص با نفوذ گردد که توانسته است منازعات را حل کند. در حالی که تمایل زنان به مشارکت در امور عامه با وجود چالش ها عمدتاً یک روند یا عمل شخصی است، اشتراک در برنامه های آموزشی، ورکشاپ ها، و سیمینارها یک عامل مثبت بود که در توانمندسازی زنان کمک کرد. این مثال نشان میدهد زنانی هستند که به تنهایی ظرفیت حل اختلافات جدی بین افراد را دارا می باشند. بنابر این، این نمونه ها ثابت می سازد که زنان نقش حیاتی در حل منازعات و اختلافات ایفا کرده اند و در تقابل با این استدلال مردها که ادعا می کنند زنان تجربه کافی ندارند یا اینکه نباید در سطوح بالاتر مشارکت داشته باشند، قرار دارد.

۵۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

۶۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

دیدگاه عمومی در مورد نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح

هرچند زنان در ورکشاپ‌ها، سیمینارها، و ترینینگ‌ها مشارکت داشته‌اند و در مکتب نیز در مورد صلح آموزش دیده‌اند، اما آنها این مواد را برای ارتقای نقش زنان در تلاش‌های فعلی برای صلح کافی نمی‌دانند.

پیشنهاداتی مطرح گردیده است که زنان به صورت مستقیم وارد گفتگو با خانواده‌های نیروهای مخالف دولت شوند و آنها را به پیوستن به تلاش‌های صلح ترغیب و تشویق نمایند. برای این منظور، بسیاری از پاسخ‌دهندگان اظهار داشتند که برای این طرح انتخاب زنانی که سابقه مذهبی و دینی داشته باشند، الزامی است.

پاسخ‌دهندگان به شمول زنان و مردان اظهار داشتند که زنان می‌توانند در هر موضوع سیاسی و تصمیم‌گیری سهم بگیرند، و بنابراین، باید مشارکت زنان در تصمیم‌گیری و تلاش‌های صلح افزایش یابد. آنها افزودند: زنانی که دانش معاصر و اسلامی دارند، گزینه مناسب برای شرکت در پروسه صلح خواهند بود.

ما در مورد صلح با طالبان گفتگو میکنیم، و می‌خواهیم زنان در این امر شامل باشند، بنابراین باید شرایطی ایجاد شود که زنان به صورت مستقیم با زنان طالبان گفتگو کنند. ما باید برای شان بگوئیم که در جنگ، ما زنان بیشتر [از مردان] متحمل خواهیم شد.^{۶۱}

زنانی که می‌خواهند در تلاش‌های صلح سهیم شوند؛ باید دانش خوب اسلامی داشته باشند. باید ارزش زن را در متون اسلامی به شمول نقش زنان در فرهنگ افغانستان بدانند.^{۶۲}

دولت و جامعه مدنی باید رویکرد خویش را برای افزایش آگاهی زنان در مورد تلاش‌های صلح، فراتر از سیمینارها، ورکشاپ‌ها و برنامه‌های آموزشی به پیش‌بربرد زیرا تعداد محدودی از زنان به این موارد دسترسی دارند. بسیاری پاسخ‌دهندگان حتی از تلاش‌های فعلی ملی صلح و وضعیت مشارکت زنان در این تلاش‌ها آگاهی نداشتند. زنانی که آموزش دیده‌اند، به خوبی و مشتاقانه آماده‌اند در آگاهی‌دهی خانه به خانه در مورد تلاش‌های ملی صلح در ولایت ننگرهار سهیم شوند، به ویژه وقتی این موضوع مرتبط به اعضای زن خانواده مخالفین دولت باشد.

باید آنها به صورت مستقیم در گفتگوها و تلاش‌های صلح دخیل باشند. روش دیگر این است که باید زنان را به خانواده‌های مخالفان و عناصر ضد دولت بفرستیم. جایی که این زنان می‌توانند با اعضای زن خانواده‌های ضد دولت در مورد صلح گفتگو کنند. این زنان با تجربه باید به مردم محل در مورد صلح و اهمیت صلح آگاهی بدهند.^{۶۳}

در نهایت، پاسخ‌دهندگان در ننگرهار باور داشتند که زنان می‌توانند نقش موثر در تلاش‌های صلح داشته باشند، و ارتباط و صحبت آنان با خانواده‌های نیروهای ضد دولت، راه را برای صلح مداوم در کشور هموار می‌سازد.

۶۱ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-جلال‌آباد-۱۹-۲۰۲۰

۶۲ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-جلال‌آباد-۱۹-۲۰۲۰

۶۳ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-جلال‌آباد-۱۹-۲۰۲۰

اقداماتی که زنان برای صلح انجام دادند

در ساختارهای دولتی و غیردولتی، زنان در تلاش های صلح و حل منازعات نقش داشته اند. هرچند نقش آنها در ساختارهای دولتی عمدتاً سمبولیک و محدود به اشتراک در ورکشاپ ها و سیمینارها بود، آنها فرصت اشتراک در ساختارهای غیردولتی مانند شوراهای محلی داشتند. در مقایسه با ساختارهای دولتی یا سازمان یافته، زنان در ساختارهای غیردولتی بیشتر نقش داشته اند. اما نقش وسیع تر آنها در ساختار قبلی هنوز هم محدود به چیزی است که مردها برای شان در حل اختلافات تصمیم گرفته اند یا تصمیم میگیرند.

ما قبلاً شورا نداشتیم؛ اما حالا یک شورا وجود دارد که من عضو آن هستم، شبکه زنان افغان و فعالیت های جامعه مدنی در این ولایت، این شورا را ایجاد کرد. جدا از عضویت زنان در برخی شوراها در ننگرهار، فعالیت دیگری در ارتباط با تلاش های صلح برای آنها وجود ندارد.^{۶۴}

یک موسسه به نام (برابری برای صلح و دموکراسی) است، که در ولسوالی ها شورا دارد و زنان و مردها اعضای این شوراها هستند. این اعضا با افرادی در قریه ها که میدانند طالب کی است و کی نیست، ارتباط دارند. تحت نظر این شورا، زنان برای اشتراک در برنامه های مختلف و شریک سازی نظریات با زنان دیگر، به شهر جلال آباد دعوت میشوند.^{۶۵}

در نتیجه لغو شورا های صلح توسط رئیس جمهور به دلیل عملکرد ضعیف آن و عدم برنامه ریزی مناسب این نهادها که بخشی از شورای عالی صلح در سطح ولایت بود، مردم محل در گفتگوهای صلح آمیز و حل منازعه از روزه های غیردولتی اقدام کردند. زنان زیادی در گفتگوهای غیرمستقیم با خانواده های عناصر ضد دولت از این راه غیردولتی وارد گفتگو شدند و اهداف و مرام آنها را شناسایی نمودند.

از جانب دولت، کاری در مورد صلح انجام نشده. اما از طرف مردم، گفتگوهای زیادی روی این موضوع صورت گرفته است. و بر اساس این مباحث انجام شده، جانب ضد دولت قصد صلح دارد، و میخواهد به صلح برسد. هرچند این گفتگوها به صورت غیر رسمی و از طریق شورای که من نیز عضویت آن را دارم صورت گرفته، اما این گفتگوها انجام شد.^{۶۶}

به طور خلاصه، زنان ظرفیت خود را در زمینه تلاش برای صلح از کانال های مختلف ثابت ساختند، و خواستار نقش فعال تر در تلاش های ملی صلح هستند.

چالش ها و تهدیدها

با وجود اهداف قاطع برای صلح، زنان هنوز هم تهدیدها و چالش هایی صلح مداوم در کشور را احساس میکند، به خصوص زمانی که موضوع مرتبط با اوضاع اقتصادی باشد. نبود حاکمیت قانون، فرهنگ رشوت در ساختار دولتی، تداوم بی عدالتی، و عدم حمایت پولیس، از جمله موانعی است که زنان احساس میکنند میتواند تلاش های ملی صلح را به خطر بیندازد.

برعلاوه، رفتار نابخردانه و ناآگاهانه کارمندان دولتی با زنان و نگاه سختگیرانه و افراتی طالبان، حقوق زنان را به شمول مشارکت در انتخابات و دسترسی به شغل، تهدید مینماید.^{۶۷} در نتیجه، زنان به داشتن نقش فعال در تلاش های ملی صلح اصرار دارند.

اگر زنان بخشی از تلاش های صلح نباشند، مطمئنم که مردها در جریان این روند در مورد حقوق زنان گفتگو نمیکنند، و تا زمانی که حقوق زنان تضمین یا حفظ نگردد، ما به صلح نمیرسیم.^{۶۸}

به هر حال، میترسم پس از توافق صلح با طالبان، زنان به عنوان جنس دوم محسوب شوند و اجازه فعالیت های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی برای آنها داده نشود.^{۶۹}

۶۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

۶۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

۶۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

۶۷ APPRO. ۲۰۱۹. شکستگی و برقراری صلح: حقوق زنان افغان و صلح با طالبان. گزارش تحقیقی، کابل: موسسه مطالعات عامه افغانستان، ۴۹. دسترسی در ۱۵ نوامبر ۲۰۱۹. <http://appro.org.af/wp-content/uploads/۱۰-۵-۲۰۱۹/۰۵/۲۰۱۹/org.af/wp-content/uploads.pdf.۱-Fragility-and-Making-Peace-Rights-of-Afghan-Women-and-Peace-with-the-Taliban>

۶۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

۶۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-جلال آباد-۱۹-۲۰۲۲

نگرانی‌ها نشان می‌دهد که زنان تمایلی به از دست دادن حقوق اساسی که برای آن مبارزه نموده‌اند ندارند، و از بازگشت به دوره طالبان که قیودات زیادی از قبیل محرومیت از آموزش، کار، دسترسی به خدمات صحتی (با ممانعت زنان از کار، برای زنان تقریباً ناممکن بود که به خدمات صحتی توسط زنان دسترسی داشته باشند)، و یا بیرون شدن از خانه بدون اجازه مرد که برای زنان وضع شده بود، بیم دارند. ترس از طالبان و محرومیت زنان از حقوق شان، از جمله مهمترین مواردی است که زنان آن را به خاطر داشته و به حفظ حقوق خود مبارزه میکنند.

در نهایت، واضح شد که زنان سابقه مشارکت در تلاش‌های محلی برای صلح داشته‌اند، البته با درجه‌های متفاوت صلاحیت و نفوذ که لزوماً برابر با هم ردیفان مرد شان نبوده است. مشارکت زنان در تلاش‌های صلح همچنان با محدودیت‌هایی چه در قسمت مشارکت، یا نقشی که آنها ایفا می‌نمایند، مواجه خواهد بود. به طور مثال، موانع فرهنگی به این معناست که زنان برخلاف مشارکت فعال از آغاز پروسه، زمانی وارد قضیه می‌شدند که مردها نمیتوانستند به نتیجه برسند. با وجود اینکه ننگرها یک ولایت بیشتر مذهبی و از لحاظ فرهنگی حساس است، با آنهم زنان در تلاش‌های محلی برای مصالحه و صلح دخیل‌اند. هرچند علمای دینی مرد این شوراها را ایجاد کرده‌اند، اما زنانی که سابقه تعلیمات دینی دارند یا علمای دینی هستند نیز اعضای فعال این شورا‌اند. برعلاوه، زنان نه تنها به عنوان اعضای این شورا فعالیت دارند، بلکه حامیان تلاش‌های محلی صلح و مصالحه و حل منازعات محلی نیز می‌باشند. زنان در ولایت ننگرها، منازعات زیادی را از طریق این شوراها حل نمودند، و نیز بخشی از تلاش‌های غیردولتی برای صلح بوده‌اند. آنها همچنان به صورت موثر از اعضای مرد این شوراها در قضایای منازعه حمایت میکنند. بنابراین، در روند ملی صلح فعلی، زنان با مطرح نمودن ترس شان از نتایج احتمالی این پروسه خواهان مشارکت مستقیم در این روند هستند. به دلیل تجربه زنان از زمان طالبان، آنها نمی‌خواهند دوره‌ای را که به عنوان جنس دوم جامعه با محدودیت‌های زیادی در قسمت آموزش، دسترسی به خدمات اساسی، و بیرون رفتن از خانه مواجه بودند، تکرار کنند.

۳.۲. بلخ

ولایت بلخ در شمال افغانستان موقعیت دارد و یکی از ولایت‌های استراتژیکی کشور در مرز با ترکمنستان، ازبکستان و تاجکستان را تشکیل می‌دهد. موقعیت استراتژیکی بلخ منبع تاریخ غنی آن است. این ولایت به عنوان قطب فعالیت‌های تجارتي، ادبی، تعلیمی و سیاسی به حساب می‌آید.^{۷۰}

موقعیت ژئوپولیتیک بلخ، این ولایت را در دوره‌های مختلف در معرض آسیب پذیری قرار داده است، و نیز رقابت‌های سیاسی مسلحانه و غیرمسلحانه محلی بین دولت و گروه‌های مسلح ضد دولت جریان داشته است.

بلخ شاهد ظهور و سقوط پادشاهی‌های مختلف، جهانگشایان و دولت‌ها بوده است. از میان شخصیت‌های بزرگ آن، زنان به عنوان نخبگان وقت خویش، از جمله رابعه بلخی، شاعری که ۱۲ قرن قبل از امروز زندگی میکرد، نقش مهم ایفا نمودند.^{۷۱} مشارکت زنان در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، و سیاسی در این ولایت، موضوع جدید و ناشناخته نیست.

بلخ شاهد جنگ و اختلافات در رژیم‌های مختلف در بیش از ۴۰ سال گذشته بوده است، و مردم از این فجایع به شدت متاثر شده‌اند. یک عضو شورای محلی زنان می‌گوید:

حتی در دوران رژیم‌های آرامی بود، اما بسیاری از مردم بی سواد بودند و دانش و تحصیل و آگاهی در مورد زندگی خود نداشتند. خوشحال بودند که یک قرص نان را در فضای صلح و آرامش می‌خورند، اما نمیدانستند که کشورهای دیگر جهان به کجا رسیده‌اند. با این حال، بعد از انقلاب کمونیستی که جنگ شروع شد، با شروع جنگ اندکی پیشرفت رونما گردید. مردم اعضای خانواده خود را از دست دادند. زنان به نوعی آزادی دست یافتند اما در آرامش به سر نمی‌بردند. در آن وقت، مجاهدین در منطقه فیر میکردند. مجاهدین آمدند و با یکدیگر جنگیدند. سپس طالبان آمدند و ما افغانستان را ترک کردیم، به تاجکستان رفتیم و برای شش سال آنجا زندگی کردیم. حالا این دولت را داریم. اما هنوز هم جنگ جریان دارد.^{۷۲}

تا حدودی به خاطر موقعیت استراتژیکی که ولایت بلخ دارد، نه تنها جنگ بلکه ناامنی‌های اجتماعی ناشی از رژیم‌های مختلف که دولت را شکل داده و طراحی نمودند، تجربه کرده است. این تغییرات شامل حکومت از شاهی مطلقه تا جمهوریت، حکومت کمونیستی، جمهوری اسلامی، امارت اسلامی، و تا رژیم فعلی بوده است. در نتیجه، مصاحبه‌شوندگان در بلخ صلح را فراتر از پایان جنگ میدانند.

۷۰ چونا آر، اچاوز، لین ال، باکاپورو. ۲۰۱۲. آیا مشارکت زنان در برنامه همبستگی ملی تغییری در زندگی زنان خواهد آورد؟ مطالعه موردی، کابل: AREU.

۷۱ بدون تاریخ. مرکز توسعه مهارت‌های زنان افغان. دسترسی در ۱۰ جولای، ۲۰۱۹. <http://awsdc.org.af/brief-bio-of-rabia-balkh/۱۰/۰۷/۲۰۱۹/>

۷۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۱۲

تعریف صلح در بلخ

به گفته زنانی که در بلخ با آنها مصاحبه صورت گرفت، صلح به وضعیتی گفته میشود که در آن هر شهروند بتواند از آسایش، شغل، دسترسی به آموزش بدون چالش‌های اساسی، و دسترسی به تمامی حقوق خویش به عنوان انسان و شهروند برخوردار باشد. پایان جنگ به معنای صلح نیست، خصوصاً برای زنان: به طور مثال در دوران طالبان در برخی مناطق جنگ نبود، اما مردم در وحشت زندگی میکردند و به خدمات عامه دسترسی نداشتند. برعلاوه امنیت، رفاه مالی، و دسترسی به تمام خدمات عامه و مشارکت‌های سیاسی دموکراتیک از جمله ابعاد مهم دیگر صلح برای زنان در بلخ بود.

اگر از یک طفل در مورد صلح بپرسیم، خواهد گفت برای رفتن به مکتب و کسب دانش به صلح نیاز دارد زیرا این حق اولیه هر طفل است که به مکتب برود. وقتی میبینیم که اطفال چگونه برای رسیدن به صلح آرزو میکنند، من تمام روز غمگینم که این اطفال چطور نگران آینده خود اند.^{۷۳}

هر آن چیزی که در این ۱۸ سال به دست آورده ایم، باید آن را حفظ نموده و نیز گسترش دهیم. آزادی بیان، حقوق زنان، و مشارکت زنان در هر بخش از جمله مهمترین دستاوردهایی اند که زنان باید آنها را حفظ کنند. حقوق زنان و خواسته‌های آنها نباید در برابر صلح قربانی گردد؛ در غیر آن نمیتوانیم آن را صلح واقعی بدانیم.^{۷۴}

در دوران طالبان، آرامی بود، اما زنان به خانه قید شده بودند، حقوق شان پایمال گردید. در آرامش نبودیم.^{۷۵}

برای این که زنان در تلاش‌های ملی صلح مشارکت داشته باشند، از بُعد دموکراتیک، مشارکت آنها در سیاست مهمترین موضوع است. امنیت و رفاه مالی بعد از آن قرار میگیرد. در جامعه‌ای که زنان به حقوق خود دسترسی داشته و بتوانند در حوزه‌های مختلف فعالیت کنند، امنیت می‌آید. وقتی امنیت وجود داشته باشد، مارکیت ایجاد میشود و مردم میتوانند تجارت و سایر فعالیت‌های اقتصادی را شروع کنند.^{۷۶}

بر اساس گفته‌های زنانی که برای این تحقیق در بلخ با آنها مصاحبه صورت گرفت، تلاش‌ها و برنامه‌های صلح تا هنوز یک معما است، و آنها نمیدانند در این روند چه جریان دارد. برعلاوه، خواسته‌های طالبان در تضاد با قانون اساسی افغانستان قرار دارد. طوری که برخی از پاسخ‌دهندگان اشاره کردند:

در روند فعلی صلح، حتی دولت هم دخیل نیست. همین حالا، شرایط مانند این است که گله‌گرگ‌ها را در ساحه آزاد کرده باشید؛ هرکدام شان میدوند تا چیزی به دست بیاورند. اگر همه به فکر ایجاد گروه باشند و گفتگوهای صلح آغاز کنند، به این صورت صلح نمایايد؛ هسته گفتگوها باید دولت باشد. همه باید یکجا شده و با یکدیگر یک استراتژی و برنامه بسازند. دولت تصمیم گیرنده است.^{۷۷}

مردم افغانستان باید قانون اساسی افغانستان را بپذیرند. کسانی که گروه‌ها تشکیل داده و به کشورهای دیگر مانند دوحه، یا روسیه میروند، باید بدانند تا زمانی که مذاکرات تحت عنوان دولت افغانستان و بر اساس قانون اساسی صورت نگیرد، صلح به این صورت نمی‌آید. وقتی از یک آدرس و به یک هدف میرویم، میتوانیم دشمن را شکست بدهیم.^{۷۸}

این خدا، قرآن و پیامبر است که ما میبپذیریم. من خواسته‌های آنها را نمیدانم، و ممکن نیست با افکار آنها کنار بیایم. ما باید با افراد صاحب صلاحیت که آنها را حمایت می‌کنند گفتگو کنیم. اینجا در افغانستان ما کدام مشکلی نداریم. اگر یک منبع این شخص را حمایت نکند، دوباره به مزرعه رفته و شروع به دهقانی میکند.^{۷۹}

- ۷۳ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۷۲۰۱۹
- ۷۴ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۷۲۰۱۹
- ۷۵ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۷۲۰۱۹
- ۷۶ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۷۲۰۱۹
- ۷۷ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۷۲۰۱۹
- ۷۸ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۱۱۷۲۰۱۹
- ۷۹ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۴۷۲۰۱۹

بن بست جاری تعریف زنان از صلح را واضح ساخت، و آنها را در دادخواهی برای مشارکت زنان در پروسه صلح فعال تر نمود.

نقش زنان در تلاش های ملی صلح

در طول قرن ها جامعه مردسالار تاثیر اساسی بالای زنان داشته است، و زنان به ندرت در موضوعات سیاسی مانند برنامه ملی صلح و تلاش های گذشته مشارکت داشته اند. طوری که یکی از پاسخ دهندگان گفت: «تاجایی که من دیدم و شنیدم، زنان در تلاش های ملی صلح به هیچ وجه دخیل نبوده اند. امکان ندارد بدون مشارکت زنان صلح بیاید؛ به مدت زیادی آن را تجربه کرده ایم.»^{۸۰} مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح در ۱۸ سال گذشته به یک موضوع مهم تبدیل گردیده است، و اخیرا که زنان به داشتن نمایندگان بیشتر در میکانیزم های دولتی و غیردولتی با فشاری مینمایند، موضوع بحث برانگیز تر شده است.

میکانیزم دولتی

شورای عالی صلح تنها میکانیزم دولتی در افغانستان بود که زمینه مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح را فراهم کرده بود، هرچند تعداد زنان در این پروسه محدود بود: از مجموع ۷۰ عضو این شورا فقط نه عضو زن در آن شرکت داشتند.^{۸۱} شورای عالی صلح در ولایت بلخ یک کمیته داشت، اما پاسخ دهندگان معلومات کافی از فعالیت های محلی آن نداشتند. شورای عالی صلح مسئولیت داشت که به صورت مستقیم با جنگجویان ضد دولت مذاکره و گفتگو نماید، اما زنان هرگز این فرصت را نداشتند که به طور مستقیم با آنها وارد گفتگو شوند. دو تن از مصاحبه شوندگان، یک رهبر عامه/عمومی و یک فعال حقوق زن، در مورد شورای عالی صلح چنین گفتند:

در گذشته، ما شورای عالی صلح داشتیم که برای صلح کار میکرد. طوری که فعالیت ها و کارهای شان زیاد موثر نبود، بنابراین، لغو شده است. در شورای عالی صلح اعضای زن بودند اما آنان با گروه های ضد دولت گفتگو نکردند، من چیزی نمیدانم.^{۸۲}

... در گذشته، در ولایت بلخ شورای عالی صلح داشتیم. اما طوری که عملکرد قابل توجه و دست آورد خاصی نداشتند، در نتیجه، رئیس جمهور این شورا را لغو کرد، و حالا در بلخ شورای صلح وجود ندارد.^{۸۳}

از آنجایی که اعضای زن کمیته شورای عالی صلح فرصت مشارکت در مذاکرات مستقیم با طالبان را نداشتند، در هماهنگی با جامعه مدنی، حقوق بشر، و فعالان جندر برای تهیه و اجرای برنامه های آگاهی دهی در مورد صلح برای مردم محلی، شروع به فعالیت نمودند. فعالان حقوق زن میگویند:

وقتی شورای عالی صلح فعالیت داشت، ما به صورت بسیار نزدیک برای صلح در این ولایت باهم کار میکردیم. به عین شکل، ما ۲۰ تن از جوانان را به شمول مردها و زنان آموزش دادیم.^{۸۴}

یک عضو کمیته شورای عالی صلح اضافه کرد:

وقتی من در شورای صلح بودم (کمیته ولایتی شورای عالی صلح)، فقط میتوانستیم به قریه های همجوار طالبان بخاطر گفتگو با زنان برویم، اما نمیتوانستیم با طالبان یا زنان شان صحبت کنیم. تنها مردها میتوانستند با برخی طالبان محلی بنشینند. زنان فقط در حل منازعات محلی مشارکت داشتند. به دلیل نا امنی، هیچ کسی حاضر نبود برای اشتراک زنان در مذاکرات با طالبان مسئولیت بگیرد.^{۸۵}

۸۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰.

۸۱ ۲۰۱۶. زنان و آمدن صلح در افغانستان. مطالعه موردی، کابل: OXFAM.

۸۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰.

۸۳ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰.

۸۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰.

۸۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰.

برخی عوامل در اینجا مانند ناامنی، رویکرد ناموثر، و نقش سمبولیک زنان، نقش و عملکرد کمیته شورای عالی صلح را تضعیف کرده است. این عوامل تأثیر به سزایی در نقش اعضای زن دارد. این کمیته به عنوان کمیته کاری شورای عالی صلح در سطح ولایت برای گفتگوهای مستقیم با گروه های ضد دولت ایجاد گردید، اما به دلیل ناامنی و نقش سمبولیک، اعضای زن این کمیته به حل منازعات محلی و برنامه های آموزشی و دادخواهی برای صلح مشغول گشتند.

میکانیزم های غیردولتی

میکانیزم های غیردولتی برای حل منازعات محلی و مصالحه در بلخ، مانند سایر ولایات افغانستان از طریق جرگه های ملی و محلی یا شوراهای محلی صورت میگیرد. با این حال، به صورت نادر میتوان زنی را سراغ کرد که در یک جرگه یا شورا برای حل منازعه مهم محلی یا هر درگیری مسلحانه، مانند سایر نقاط افغانستان اشتراک کرده باشد. جامعه مردسالار و ایدئولوژی طالبان و جنگجویان ضد دولت، شرایط را برای مشارکت مستقیم زنان در مذاکرات دشوار ساخته است.

در اولین گفتگو با طالبان، گفتگوی مستقیم و نقش اساسی زنان محدود بود. اما، خوب خواهد بود که برای زنان فرصت داده شود یا نقش زنان و دستاوردهای آنها را در جریان این سال به یاد داشته باشیم، هرچند خیلی موثر نبوده است.^{۸۶}

آنها میخواهند حتی سایه زن را بکشند. این روزها من نمیتوانم به ولایت خودم به بغلان بروم. امکان ندارد که یک طالب بیاید و در مورد صلح با زنان گفتگو کند.^{۸۷}

هرچند در بلخ زنانی هستند که در منازعات محلی و حل خشونت های مرتبط به موضوعات خانوادگی و موضوعات جندر، مانند مساعدت های حقوقی خدمت کرده اند، اما به ندرت در درگیری های مسلح یا گروه های ضد دولت سرو کار داشته اند. بعضی اوقات، هرچند قضایای استثنایی در بلخ و سایر ولایات دیده میشود که زنان به شکل حضوری با طالبان محلی گفتگو کرده اند. چنین قضایایی نشان میدهد که زنان میتوانند در مذاکرات صلح شرکت کنند، اما هنوز هم حضور شان محدود بوده و نقش آنها کمزنگ است.

داستان کوتاه زندگی

یک تن از پاسخ دهندگان به عنوان یک مقام دولتی، داستان خویش را با تیم تحقیق شریک ساخت. وی توانسته بود با طالبان محلی در مورد اجرای پروژه ها و خدمات اجتماعی در برخی قریه های نا امن در یکی از ولسوالی های بلخ گفتگو کند. از طریق این مذاکره که با وساطت بزرگان و از طریق اجرای پروژه ها و برنامه ها ترتیب گردیده بود، وی توانست طرز فکر مردم محل را تغییر دهد که دیگر طالبان را حمایت نکنند، هرچند آنها نمیتوانستند از حضور طالبان جلوگیری کنند زیرا قریه تحت تسلط و کنترل طالبان بود. مردم قریه او و تیم اش را از اوضاع موجود در قریه و نتیجه کار وی اطلاع دادند که او نمیتواند افکار و طرز فکر طالبان را تغییر بدهد.

من هم با آنها صحبت کردم؛ شاید ده ها جلسه با آنها داشتم. برای شان گفتم تمام پروژه های سیاسی میآید و یک روز ختم میشود. اما ما از یک ولسوالی هستیم؛ همسایه هستیم، زمین های مشترک داریم، مرگ و زندگی ما مشترک است، بیایید روابط و همسایگی خویش را با گفتن این که هیچ پروژه و خدماتی در این جا وجود ندارد، بدتر از این نسازیم. بنابر این، در هر جا، و هر پروژه ای که شما میخواهید، برای شما بهترین پروژه ها را می آوریم، هر پروژه ای مثل آب، مکتب. به تعقیب این صحبت ها، پروژه ساخت یک مکتب را در قریه شان آغاز کردم. هر جایی که آنها گفتند مکتب بسازید، من گفتم درست است هر جایی که شما راضی باشید، مکتب را همانجا میسازم. چندین بار برای شان گفتم بیایید صلح کنیم؛ هیچ دلیلی به جنگ نداریم؛ با همدیگر مشکلی نداریم. اما آنها یک حرف به گفتن داشتند: «ما میخواهیم شما مردم را مسلمان کنیم.»

۸۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۸۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۲۰۲۰

حالا، حداقل مردم قریه با ما همکاری دارند. ۷۰ یا ۸۰ درصد مردم قریه ای که من با قومندان طالبان در آنجا صحبت کرده بودم، با وی همکاری داشتند، اما حالا با او همکاری نمیکنند و حاضر اند با ما در هر ساحه همکاری کنند. با ما تماس میگیرند و ما را احوال میدهند که آنها (طالبان) حالا کجا هستند و چه میکنند. زیرا مردم نیت خیر ما را فهمیدند که دولت میخواهد برای آنها کار کند.^{۸۸}

من باور دارم که صلح به شیوه ای که ما امروز حرکت کردیم نمیآید. من کسی هستم که دشمن را رو در رو میبینم، و جنگ جریان دارد، آن مردم (طالبان) حاضر نیستند که از ارزش ها و ایدئولوژی خود بگذرند. آنها افکار بسته ای دارند؛ و نمی پذیرند. در واقع، برای صلح، باید به پاکستان، عربستان سعودی، و کشورهایی که این مردم را حمایت مالی نموده و افکار آنها را تغییر میدهند برویم. ما نمیتوانیم با مذاکره با این قومندان طالبان (از ذکر نام خود داری شد) در این ولسوالی صلح برقرار کنیم. ما نمیتوانیم خواسته های آنها را برآورده کنیم. من با آنها صحبت میکنم؛ اولین جمله آن این است که مسلمان شوید. من نمیدانم آنها چه نوع مسلمانی میخواهند.

پاسخ دهندگان باور دارند که صلح به افغانستان آمدنی نیست زیرا موضوع صلح پیچیده تر و مغلق تر از چیزی است که به نظر میرسد، و مذاکره با برخی از طالبان افغان راه حل نیست. از آنجایی که طالبان دارای نفوذ گسترده اند، مذاکرات باید در سطح ملی، منطقوی و بین المللی صورت بگیرد.

من فکر میکنم صلح باید به مرور زمان به افغانستان بیاید. اگر آنها فکر میکنند که صلح را به یکباره به افغانستان بیاورند، این غلط است. این میز را ببینید؛ اگر میخواهید یک میز بسازید، باید قدم به قدم پیش بروید، بعد میتوانید یک میز را به صورت مکمل بسازید. اینجا، ما برنامه مشخصی برای صلح نداریم، و اکثرا فکر میکنیم صلح چیزی است که باید یکباره بیاید.^{۸۹}

وی امنیت را به عنوان بُعد اصلی صلح میداند که میتواند زمینه را برای سایر موضوعات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی مساعد بسازد.

امنیت میتواند رفاه مالی و ترقی بیاورد. من آن را عملاً میبینم. در قریه هایی که جنگ جریان دارد، ما خدماتی از قبیل تحصیل و صحت نداریم و اگر زندگی زنی در خطر باشد و مشکلی داشته باشد، ما نمیتوانیم برایش کمک کنیم. بدون صلح و امنیت، زندگی معنا ندارد. ما نمیتوانیم هیچ کاری بکنیم.^{۹۰}

این داستان زندگی، توانایی مدیریت، رهبریت، و مذاکره یک زن در تلاش های محلی صلح را نشان میدهد. براساس گزارش ها، او تنها زنی بوده که در سطح ولایت به شکل رو در رو با برخی از قومندانان طالبان گفتگو کرده است. وی از طریق پروژه های توانمند سازی اقتصادی و توسعه، به مردم و برخی از قومندانان محلی تاثیر گذار بوده است. این نکته نشان میدهد که امنیت ریشه ایجاد بستری برای گفتگوهای بیشتر در مورد صلح است، و نیز اهمیت رفاه اقتصادی و خدمات اجتماعی را در داشتن صلح پایدار برجسته میسازد.

دیدگاه عمومی در مورد نقش زنان در تلاش های ملی صلح

پس از سال ها جنگ و درگیری مسلحانه در رژیم ها و حکومت های مختلف، مردم بی صبرانه مشتاق صلح اند. از آنجایی که زنان قربانیان مستقیم و غیرمستقیم جنگ و نا امنی هستند، دولت فعلی قطعنامه ۱۳۲۵ ملل متحد را امضا کرد و این قطعنامه فصل جدیدی برای زنان افغانستان باز کرد. یک تن از پاسخ دهندگان مرد در بلخ گفت:

به همین صورت، در مورد قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد برای تلاش های صلح، هیچ کسی در کشور معلوماتی ندارد. این خیلی عجیب است که ما در مورد تلاش های ملی صلح و نقش زنان صحبت میکنیم، اما به مشکل کسی پیدا میشود که در مورد قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد چیزی بداند. به این مفهوم است که ما صلح را نمی شناسیم. ما باید کرسی های جداگانه برای زنان در تلاش های ملی صلح داشته باشیم. ما باید از تلاش های صلح به صورت جدی نظارت نمائیم. هر دو جانب (دولت و مخالف دولت) باید قطعنامه ۱۳۲۵ شورای امنیت ملل متحد را مرور کنند.^{۹۱}

۸۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۴۰۷۲

۸۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۴۰۷۲

۹۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۴۰۷۲

۹۱ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۷۰۷۲

از آنجایی که مشارکت اساسی زنان در موضوعات سیاسی، بخصوص در تلاش های ملی صلح یک موضوع جدید در جامعه است، برای جامعه مردسالار و ایدئولوژی طالبان دشوار خواهد بود که زنان را به عنوان تصمیم گیرندگان بپذیرند.

افراد تنگ نظر و مردهای متعصب چنین فکر نمیکنند. آنها به دموکراسی و مشارکت زنان اهمیتی نمیدهند.^{۹۲}

زنان از موضع موسفید بودن و با هموار نمودن چادر شان، توانستند درگیری ها یا منازعات محلی را میانجیگری کنند، اما نتوانستند به عنوان تصمیم گیرندگان در آوردن صلح شرکت کنند. زنان میخواهند به جای داشتن نقش سمبولیک یا استفاده از امتیازات یا ویژگی های خاص زن بودن، تصمیم گیرنده باشند. آنان باور دارند که با وجود تابوهای که در گذشته جامعه را از پذیرفتن زنان منع کرده بود، میتوانند در تلاش های ملی صلح به عنوان شهروند مشارکت داشته باشند.

وقتی در مورد تلاش های ملی صلح صحبت میشود، به دلیل برخی عوامل، زنان نقش کمرنگی در تلاش های ملی صلح دارند. گفته میشود که زنان آگاهی ندارند؛ بسیاری از نخبگان و مقامات بلند رتبه دولت میگویند زنان آگاهی سیاسی کافی ندارند. موضوع دیگر این است با کسانی که ما در مورد صلح صحبت میکنیم مخالفان دولت اند و آنها کسانی اند که زن را به عنوان انسانی که قدرت تفکر دارد، نمیپذیرند. آنها میخواهند مردها تصمیم گیرنده باشند و تصمیم اتخاذ شده را بالای زنان اجرا نمایند. بنابراین، ما مخالف گروهی هستیم که هرگز نمیخواهد همراهی زنان صحبت کند، حتی در هر جا و هر کشوری که آنها به مذاکره بنشینند. این عوامل سبب گردیده که زنان نتوانند نقش و مشارکت کافی در تصمیم گیری و تلاش های ملی صلح داشته باشند.^{۹۳}

به هیچ وجه نه. مردها مشارکت زنان در سیاست را نمیخواهند. طوری که قبلا گفتم، مردها فقط زنان را در ردیف خود میخواهند، اما بدون هرگونه امتیاز و منفعتی. وقتی پول و قدرت به میان میآید، باید فقط برای مردها باشد و نه برای زنان. بنابراین، از دید یک مرد، مشارکت دموکراتیک در سیاست فقط برای مردها است، نه برای زنان.^{۹۴}

در این جا یکی از پاسخ دهندگان مرد گفته است که مردها بهتر از زنان میتوانند در تلاش های ملی صلح مشارکت داشته باشند، و میتوانند حقوق زنان و عزت آنها را حفظ کنند:

از نظر من، ما ضرورت به فرستادن زنان به پروسه صلح نداریم. باید مردهایی را بفرستیم که بتوانند بعد از پنج سال وضعیت را درک و در مورد قضاوت کنند. من طرفدار ۲۵ درصد سهمیه برای زنان در پارلمان نیستم. ما باید مردهایی را داشته باشیم که میتوانند حقوق زنان و عزت آنها را در جامعه حفظ نمایند. اگر ما زنان را در تلاش های ملی صلح میفرستیم، باید زنان وطن دوست و دارای تخصص در تلاش های صلح باشند. به جای صحبت در مورد مشارکت زنان، باید اجندای ملی داشته باشیم که تمام حقوق افراد و زنان را حفظ کند.^{۹۵}

در نتیجه، زنان از حمایت های جدی در سطح ملی و بین المللی برای اشتراک فعال در تلاش های ملی صلح برخوردار نبوده اند. داده های ولایت بلخ نشان میدهد که زنان در تلاش های ملی صلح به حاشیه رانده شده اند.^{۹۶} از دیدگاه عمومی، مشارکت زنان در گفتگوهای صلح و مذاکرات در اولویت قرار ندارد زیرا تا کنون نقش آنها در تلاش های ملی صلح از طریق کانال های مختلف اکثرا نمادین بوده است.

اقداماتی که توسط زنان در مورد صلح صورت گرفته است

برای غلبه بر مشارکت محدود زنان در موضوعات سیاسی مانند تلاش های ملی صلح، زنان از طریق کنفرانس ها یا گردهمایی ها، ورکشاپ ها، و سایر برنامه ها برای دادخواهی و گسترش آگاهی در جامعه در مورد صلح و حقوق شان به فعالیت پرداختند. فعالان جندر و حقوق زن به عنوان پاسخ دهندگان چنین بیان داشتند:

۹۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۳۰۷۲

۹۳ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۳۰۷۲

۹۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۱۱۰۷۲

۹۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۸۰۷۲

۹۶ پاتریکا گوسمن، ویراستار. حقوق زنان، تساوی جنسیتی و روند انتقال: حفظ دستاوردها و حرکت به سوی آینده. کابل: واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان، ۲۰۱۳.

قبلا، ما کمیته صلح داشتیم، و زنان عضو آن کمیته بودند. آنان در تلاش های ملی صلح هیچ نقشی نداشتند. نقش آنها محدود به رفتن در دفتر کاری و اشتراک در برخی گردهمایی ها بود.^{۹۷}

من برنامه های مختلف آگاهی دهی را راه اندازی نمودم. باور دارم که اگر ما افکار مردم را تغییر ندهیم، هرگز نمیتوانیم برنامه را اجرا نماییم. در این برنامه ها، ما در مورد اضرار جنگ و فواید صلح با زنان و بیجا شدگان کوه های البرز صحبت نمودیم. بدبختانه، شورای عالی صلح برنامه مناسبی برای کمیته ولایتی نداشت. ما از ارتباطات خود استفاده کردیم، و از طریق همان ارتباطات کار و فعالیت های خود را انجام دادیم. هیچ برنامه و یا طرح مناسبی برای اجرای کارهای ما وجود نداشت.^{۹۸}

ثانیا، ما برای مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح کار میکنیم. بنابراین، ورکشاپ ها و سیمینارهای زیادی برای زنان و نقش آنها در تلاش های ملی صلح تنظیم نمودیم. من ترینر بودم. برای اقشار مختلف جامعه ترینینگ هایی در مورد نقش زنان در تلاش های صلح راه اندازی نموده و آن ها را آموزش دادم. به همین صورت، پولیس را در موضوع «مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح» آموزش دادم. در ۱۴ ولسوالی ولایت فاریاب، شورای زنان برای صلح را ایجاد نمودیم. یک عضو این شورا را آموزش دادیم. از طریق همین شورا، اعضای آن توانستند در حل اختلافات در سطح خانواده و ولسوالی سهم بگیرند.^{۹۹}

جامعه مدنی، فعالان حقوق زنان، فعالان صلح با مقامات دولتی مانند اعضای زن کمیته شورای عالی صلح، سلسله ورکشاپ های آگاهی دهی، کنفرانس ها و برنامه های دادخواهی در ولایت بلخ را راه اندازی نمودند. همه این موارد نشان میدهد که زنان از طریق تلاش های دولتی و غیردولتی نتوانستند به صورت عملی در مذاکرات و گفتگوهای صلح مشارکت داشته باشند. در عوض، برنامه های را اجرا کردند که بتوانند برای صلح دادخواهی نمایند و نیز برنامه های آگاهی دهی برای مردم عام برگزار نمودند، اما این فعالیت های آنها به عنوان نقش اساسی نبوده و زنان را در حاشیه قرار میدهد.

چالش ها و تهدیدها

زنان افغان بعد از ۱۹ سال مبارزات، هنوز هم با موانع روبرو اند. آنها بیم دارند که یکبار دیگر محروم می شوند، و پیامی دارند - «ما را به طالبان نفروشد» - به مردانی که با طالبان مذاکره میکنند.^{۱۰۰} باوجود برنامه های آگاهی دهی، زنان هنوز هم با چالش ها و تهدید های جامعه و جنگجویان ضد دولت (طالبان، داعش، و سایر گروه های مسلح) روبرو اند. زنان از معامله با طالبان میترسند، اما تا حالا به جامعه بین المللی و دولت افغانستان باور کامل ندارند. نکات زیر را سه تن از مقامات دولت به عنوان پاسخ دهندگان این تحقیق بیان داشتند:

خشونت های هست که توسط مردم صورت میگیرد. فرخنده سوزانده و کشته شد، زنان دیگر که مورد تجاوز قرار گرفته اند، چه کسی انجام داد، طالبان؟ نخیر، توسط مردم همین جامعه صورت گرفت.^{۱۰۱}

من قبول میکنم که نقش زنان سمبولیک است؛ دلیل آن رسم و رواج است؛ هنوز هم مردها به حقوق زنان و توانایی های آنها باور ندارند. دلیل دوم، دموکراسی نو پا و جدید است؛ مردم آن را کاملا نمی پذیرند. برعلاوه، دلیل سوم، زنانی که در پست های بلند در دفتر والی کار میکنند، برای زنان دادخواهی نمیکنند و برای والی مشوره نمیدهند که تعداد کارمندان زن را افزایش داده و نقش نمادین یا سمبولیک آنها را در دولت تغییر دهد.^{۱۰۲}

میدانید پشت این تصمیم چه دلیلی وجود دارد؟ زنان دانستند که دولت و سایر جوامع بین المللی سعی میکنند با طالبان معامله صلح کنند. آنها پیشینه طالبان را دیده اند. آنها میدانند که اگر طالبان به قدرت بیابند، یکبار دیگر محدودیت ها بالای زنان وضع خواهد شد. بنابراین، تصمیم گرفتند در پروسه صلح نقش فعال داشته باشند؛ درغیرآن، مبارزات و دست آوردهای ۱۸ ساله آنها به خطر می افتد، اما آنها به دولت اجازه نمیدهند که چنین کاری بکند.^{۱۰۳}

۹۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۸-۰۷۲۰۱۹

۹۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۳-۰۷۲۰۱۹

۹۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۳-۰۷۲۰۱۹

۱۰۰ فاطمه فیضی و دیوید زوکینو، «پیام ۷۰۰ زن افغان: ما را به طالبان نفروشد.» نیویارک تایمز. <https://www.nytimes.com/world/asia/afghanistan-women-/۲۸/۰۲/۲۰۱۹/https://www.nytimes.com>. taliban.html (دسترسی ۱۵ جولای ۲۰۲۰)

۱۰۱ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۸-۰۷۲۰۱۹

۱۰۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۳-۰۷۲۰۱۹

۱۰۳ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۰۳-۰۷۲۰۱۹

علاوه بر چالش‌های ذکر شده، چالش دیگر برای طرفداران مشارکت زنان در حوزه‌های مختلف، به ویژه در تلاش‌های ملی صلح، عدم موجودیت یک واحد یا نهاد دائمی یا پایدار است که برای حقوق زنان کار کند. از سال ۲۰۰۱، تمام برنامه‌های مربوطه بر اساس پروژه‌ها و یا پروژه‌محور بودند. یک مقام دولتی اظهار داشت:

برخی نهادهای غیردولتی هستند که در قسمت صلح فعالیت دارند، اما آنها نهادها هستند، و فعالیت‌های آن‌ها پروژه‌محور، و کار آنها موقت است، نه دائمی. بنابراین، این نهادها کافی نیست. به عنوان مثال، شبکه زنان افغان روی صلح در این ولایت کار کرد اما پروژه آنها تکمیل شد و فعلا فعالیتی ندارند.^{۱۰۴}

یک مقام دیگر دولتی گفت که فیصدی پائین زنان تحصیل کرده و با مهارت نیز مشارکت فعال زنان در تلاش‌های ملی صلح را به چالش میکشد. تحصیل از جمله موضوعات مهمی است که میتواند جوامع را در عرصه‌های پیشرفت و توسعه کمک کند. فکر میکنم به داشتن صلح پایدار نیز کمک میکند. دلایل وجود جنگ متفاوت است. موضوعات سیاسی خارج از حیطه درک ما وجود داد، اما یک دلیل آن داشتن جامعه عقب افتاده و بیسواد است.^{۱۰۵}

به طور خلاصه، چالش‌های مشخصی وجود دارد که مانع مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح میگردد. زنان هنوز با خشونت‌های اجتماعی و موانع سنتی روبرو اند که این امر ناشی از سطح پائین سواد و تحصیل میباشد. موجودیت ایدئولوژی طالبانی در جامعه، حتی در نهادهای دولتی، چالش دیگری در مشارکت زنان در هرنوع تلاش برای صلح است. از طرف دیگر، زنان از طرف دولت و جامعه بین المللی شاهد استراتژی مشخص و متمرکزی در مورد حقوق زنان در گفتگوهای صلح نبوده اند. این نکات و همه چالش‌ها با توجه به پیشینه طالبان، موقعیت زنان را در مذاکرات صلح در سطح محلی و ملی تضعیف نموده است. زنان به عنوان تصمیم‌بندی باقی میمانند و مشارکت آنها هنوز هم توسط مردها تعیین میگردد و تا زمانی که این معادله تغییر نکند، بعید است زنان نقش موثری در تلاش‌های ملی صلح جاری داشته باشند.

۳.۳. بامیان

بامیان در مرکز افغانستان موقعیت دارد. مانند سایر مناطق کشور، این ولایت نیز از جنگ و درگیری در رژیم‌های گذشته رنج برده است، اما از سال ۲۰۰۱ به این سو نسبتاً امن است.^{۱۰۶} این امنیت نسبی باعث افزایش تحرک و فرصت‌ها برای زنان و نیز دیدگاه آزادتر در مورد زنان و دختران گردیده است. بامیان یکی از ولایاتی به طور مثال با کمترین رقم دختران محروم از مکتب است.^{۱۰۷} با نگاهی به تاریخ، تقریباً هیچ ریکارد یا سابقه‌ای از وضعیت زنان در این ولایت وجود ندارد زیرا یکی از مناطق دور افتاده در تاریخ افغانستان است و در مورد مشارکت زنان در سیاست، سابقه‌ای طولانی ندارد. در تاریخ اخیر، زنان استثنایی در نقش تصمیم‌گیرنده وجود داشت، مانند ارباب خدیجه، رئیس قریه که در دوران پادشاهی ظاهرشاه و حکومت داوودخان زندگی میکرده است.^{۱۰۸}

دهه‌های جنگ و ناپایداری، دسترسی زنان به تحصیل را در بامیان پیچیده ساخته است. تحصیل دختران و زنان در بامیان از زمان سلطنت ظاهرشاه تا آغاز رژیم فعلی، مقطعی و دوره‌ای بوده و از جمله عوامل محسوب میشود که شاید مشارکت زنان در امورات عامه را متاثر ساخته است. بهبود وضعیت دسترسی به خدمات تعلیمی، با افزایش مشارکت سیاسی زنان مورد توجه قرار گرفته است.^{۱۰۹}

از سایر عوامل تاثیر گذار در نقش زنان در حوزه‌های مختلف در بامیان، اولین کاندیدای والی زن در تاریخ افغانستان است.

شما میدانید که بامیان اولین ولایتی است که اولین والی زن را داشت و اولین ولایتی که یک زن موفق در امورات انتخاباتی برای هشت سال در این ولایت کار کرد. تنها ولایتی که یک زن برای دو سال رئیس پوهنتون بود. و حالا «مستوفی» رئیس دیپارتمنت مالی ولایتی یک زن است که بعد از والی مقام دوم را دارد، رئیس حقوق بشر نیز برای یک مدت، و اولین رئیس شورای ولایتی نیز زنان بودند.^{۱۱۰}

۱۰۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۷۲۰۱۳

۱۰۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بلخ-۲۰۱۹-۷۲۰۰۹

۱۰۶ بحث گروهی متمرکز، بامیان، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-۲۰۱۹-۷۲۰۳۱

۱۰۷ وزارت تعلیم و تربیه، جمهوری اسلامی افغانستان، صندوق کودکان ملل متحد (یونیسف). ابتکار جهانی <https://static1.squarespace.com/static/001688343/5d1f1529a38c3001a2481t/SH-UNICEF-OOSC-Report.pdf/1562318188415/5d1f1529a38c3001a2481t> (دسترسی در ۱۵ جولای ۲۰۲۰).

۱۰۸ خبرگزاری پژواک. دسترسی در ۸ دسامبر ۲۰۱۹. <http://elections.pajhwok.com/en/content/background-profile-bamyan-province>.

۱۰۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۷۲۰۳۰

۱۱۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۷۲۰۲۹

این دستاوردها برمیگردد به امنیت نسبی ۱۹ سال گذشته که برای مردم بامیان به ویژه زنان، بستری برای تحصیل و مشارکت در حوزه های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و سیاسی فراهم کرده است. دولت افغانستان نیز با استفاده از این فرصت بامیان را به عنوان مکان تجربی برای حقوق زنان، با تجاربی مانند ایجاد دفتر ساحوی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، تعیین اولین والی زن در تاریخ افغانستان، اولین دیپارتمنت جندر در دفتر امنیت، و نیز در برخی ابتکارات دیگر مورد آزمایش قرار داده است. این امر باعث شد که زنان بامیان به سطحی از جایگاه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی که قبلا اتفاق نیفتاده بود، برسند.

تعریف صلح در بامیان

مردان و زنان در بامیان صلح را به عنوان وضعیتی که هرفرد به عنوان یک انسان به خدمات حقوقی باید دسترسی داشته باشد، تعریف میکنند. صلح برای آنها به معنای پایان جنگ نیست. مردم میخواهند امنیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، و سیاسی داشته و زنان و مردان بتوانند به طور مساویانه در این حوزه ها مشارکت داشته باشند. برخی از پاسخ دهندگان زن و مرد چنین میگویند:

من فکر میکنم باید امنیت و مساوات در جامعه وجود داشته باشد. زنان باید بتوانند از حقوق خود طوری که مردان مستفید میشوند، استفاده کنند.^{۱۱۱}

به صورت ساده، صلح برای آنها وضعیتی است که بدون تحت فشار قرار گرفتن، بتوانند کار کنند و هرچا بروند. آنها صلح را پایان جنگ نمیدانند. صلح برای آنها به معنای داشتن آزادی مانند پسران، و دسترسی به فرصت ها مانند مردها است. ما می بینیم که پسران برای اشتراک در کورس های ظرفیت سازی یا برای ساعت تیری تا دیروقت شب بیرون از خانه میباشند، دختران نیز باید عین فرصت ها را داشته باشند. این برای زنان به معنای صلح است. صلح یعنی دختران بتوانند از مکان های عمومی برای ورزش و تمرین استفاده کنند، همانطور که پسر ها استفاده میکنند. پایان جنگ به معنای صلح نیست. همه شهروندان باید به حقوقی که قانون برای شان داده است، دسترسی داشته باشند.^{۱۱۲}

صلح به معنای رفاه اجتماعی، امنیت، آرامش و زندگی بدون تنش است. پروسه صلحی که فعلا جریان دارد، براساس وضعیت فعلی افغانستان و مردم آن، تعریف نشده است.^{۱۱۳}

پروسه صلح یک روند تصمیم گیری برای پایان دادن به جنگ است. اما نباید به قیمت گزافی ختم شود. نباید دستاوردهای خود را از دست دهیم. طوری که من مثال ولایت بامیان را برای شما بیان کردم، دستاوردهایی که زنان در این ولایت دارند، به آسانی به دست نیامده است. من به مدت ۱۳ سال شاهد بودم که چقدر زمان گرفت تا شرایط به آهستگی تغییر کرده و به وضعیت فعلی برسد. اگر ما صلح را با از دست دادن حقوق قربانیان به جامعه باز گردانیم، من نمیتوانم آن را صلح بنامم. صلح وقتی است که تمام مردم باید به حقوق خود برسند و خواسته های آنها باید به عنوان شهروندان افغانستان احترام شود.^{۱۱۴}

فکر میکنیم زنانی که در بامیان در موقعیت های رهبری و مدیریت قرار دارند، صلح را وضعیتی تعریف میکنند که زنان بتوانند پیشرفت کنند. واضح است که صلح برای اقشار مختلف جامعه سودمند است، اما زنان باید بیشتر از آن سود ببرند زیرا در جنگ زنان بیشتر آسیب دیده اند. من این موضوع را با فکر نمودن در مورد زنانی که در پست های کلیدی در این ولایت قرار دارند، میگویم.^{۱۱۵}

رفاه مالی و اجتماعی، خدمات تعلیمی، و مشارکت زنان در هر حوزه در جامعه، ابعاد مهم صلح برای مردان و زنان در بامیان است. چگونگی مشارکت زنان در حوزه های اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی بر جامعه تاثیر گذار است، و بامیان میتواند یک الگوی مناسب برای این امر باشد. یک تن از فعالان جندر، یک تن از فعالان حقوق بشر و یک تن از ژورنالیستان تاثیرات رفاه اقتصادی و مشارکت مردم در پروسه صلح در بامیان را به بحث گرفتند:

۱۱۱ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۱۱۲ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۱۱۳ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۱۱۴ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۱۵ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

... اگر همه مردم شغل و درآمد داشته باشند، برای بدست آوردن پول به راه غلط نمیروند. یک گفته وجود دارد که میگویند پول باعث کامگاری نمیشود، اما طوری که می بینیم، نبود آن دقیقاً میتواند بدبختی و بدچانسی به بار آورد. این موضوع را به این خاطر میگویم که فکر میکنم کسانی که خشونت انجام میدهند و به گروه های ضد دولت می پیوندند، شغل مناسب و مصئون ندارند که بتوانند ضرورت های خانواده خود را برآورده سازند.^{۱۱۶}

در حقیقت، میتوانیم بگوئیم این موارد ابعاد مهم صلح را تشکیل میدهد: تمام شهروندان افغانستان، در سراسر کشور، باید به حقوق اولیه و قانونی خویش دسترسی داشته باشند. امنیت، رفاه مالی، و مشارکت در سیاست کشور از جمله حقوق اولیه تمام شهروندان است.^{۱۱۷}

به نظر من، بُعد اصلی صلح ریشه کن کردن زیرساخت های جنگ است که در ابعاد فرهنگی، اقتصادی، و تقسیم قدرت سیاسی گنجانیده شده است.^{۱۱۸}

با تحلیل نقل و قول بالا، عواملی وجود دارد که منجر به تخریب صلح در جامعه میشود. نخست، عدم رفاه ملی و خدمات اجتماعی میتواند مردم را به خاطر بدست آوردن درآمد به سوی نیروهای ضد دولت بکشاند. موضوع دیگر شمولیت مردم و دیدگاه های آنها در مورد صلح، به ویژه زنان، و نیز گروه های قومی، سنی، اقتصادی و اجتماعی است. موضوع دیگر این است که چطور اوضاع بی نظم سیاسی جاری در کشور باعث افزایش عدم اطمینان در بین مردم شده است. برخی از مقامات زن، جامعه مدنی و فعالان حقوق بشر به شمول زنان و مردها، باور دارند که موضوع صلح در کشور تبدیل به یک معضل گردیده است: مشخص نیست که دولت باید با کی ها گفتگو کند، چگونه دشمن را تعریف کند، و آنها چطور در این پروسه شامل شوند. برخی از پاسخ دهندگان نظریات خود را چنین بیان داشتند:

ابتدا باید بگویم که صلح افغانستان یک پروسه مبهم است زیرا مردم افغانستان که از جنگ رنج میبرند، در گفتگوهای صلح شامل نیستند (از جمله زنان و مردان). اما دیدگاه زنان این است که باید نقش مهمتری در تلاش های ملی صلح داشته باشند. صلح برای زنان و مردها مهم است، اما زنان بیشتر رنج میبرند. شوهران، پسران، و برادران خویش را از دست میدهند که از لحاظ روحی به آنها آسیب میزند. زیرا زنان بیشتر از مردها عاطفی و احساسی هستند و بیشتر به صلح نیاز دارند.^{۱۱۹}

ابتدا باید تعریفی از صلح داشته باشیم، با چه کسی میخواهیم صلح کنیم و چه کسی میخواهد با ما صلح کند. بدبختانه، ما نمیدانیم چه کسی بر علیه ما است، آیا ما با طالبان مذاکره میکنیم و یا چطور. باید واضح باشد؛ همه چیز باید به صورت مشخص در قطعنامه ای که ارائه میکنند، تعریف شود.^{۱۲۰}

به طور مثال، قطعنامه ای که در دوحه تهیه شده بود، طالبان گفته بودند که قانون اساسی افغانستان را بر اساس شریعت اسلامی می پذیرند. دیدگاه و تعریفی که ما از اسلام داریم، با دیدگاه طالبان کاملاً متفاوت است. حتی، از نگرهار تا بامیان نیز دیدگاه ها متفاوت است، همه چیز باید واضح باشد.^{۱۲۱}

در مورد روند صلح در یک وضعیت حساس قرار داریم، ما تعریف مشخصی از دشمن خود نداشتیم و نداریم، طوری که طالبان و سایر دشمنان برادر خوانده شدند. در مورد صلح نیز چنین است. تلاش های ملی صلح جریان دارد، اما برای همه به صورت مشخص تعریف نشده است.^{۱۲۲}

در نتیجه، مردم در بامیان باور دارند که صلح و رفاه مالی بدون ریشه کن کردن ساختارهای جنگ از جامعه و همچنان تعریف نامشخص از دشمن و استراتژی نا مشخص دولت در برابر گروه های ضد دولت، پدید نخواهد آمد. برای رسیدن به صلح پایدار، پذیرفتن قانون اساسی افغانستان توسط طالبان حتمی، و نقش مستقیم مردم به ویژه زنان، الزامی است.

۱۱۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۱۱۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۱۱۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۱۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

۱۲۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۲۱ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۲۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

نقش زنان در تلاش های ملی صلح

دهه های جنگ و محرومیت و نیز جامعه مردسالار، زنان بامیان را مانند زنان تمام کشور، به حاشیه رانده است. برای زنان فرصت مشارکت در هیچ حوزه ای از قبیل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، تعلیمی یا سیاسی وجود نداشت. به گفته یک تن از پاسخ دهندگان مرد، مذاکرات و گفتگوهای صلح در افغانستان موضوع جدیدی نیست، اما در هیچ یک از این گفتگوها زنان به صورت معنادار مشارکت نداشته اند.

موضوع دیگر این است که زنان پیشینه کوتاه اجتماعی، فرهنگی، و سیاسی (بر اساس مشارکت شان) دارند. اگر مشارکت زنان را از لحاظ تاریخی در نظر بگیریم، خواهیم دید که به شدت کمزنگ است. در حقیقت، مشارکت زنان در هر زمینه بسیار کم ذکر شده است، حتی کسی در مورد آن بحث نمی‌کند. زنان در هیچ مذاکره ملی حضور نداشتند. فقط در رژیم فعلی در تلاش های ملی صلح در ۱۵ سال گذشته میتوانیم آن را مشاهده کنیم. اما تلاش های ملی صلح از زمان حکومت داکتر نجیب الله آغاز شد. او از تمام گروه های ضد دولت به صلح دعوت کرد، و یک انتخابات برگزار کرد. در آن وقت زنان حضور نداشتند. عین قضیه در زمان مجاهدین اتفاق افتاد. اما رژیم فعلی فرصتی برای مشارکت زنان و تبارز نقش آنها در روند تصمیم گیری به عنوان تلاش های ملی صلح فراهم کرده است.^{۱۲۳}

بنابراین، مشارکت سیاسی زنان، مشخصا در پروسه صلح، تاریخ کوتاهی دارد. اما مشارکت آنها در ایجاد صلح و مصالحه^{۱۲۴} تاریخ طولانی فرهنگی و دینی دارد. مانند سایر مناطق، میکانیسم های دولتی و غیردولتی برای صلح و مصالحه در بامیان وجود داشته است. تنها میکانیسم دولتی در بامیان شورای عالی صلح بود، و میکانیسم های غیردولتی شامل شوراهای مردم محل و جرگه ها بوده است.

میکانیسم های دولتی: شورای عالی صلح

شورای عالی صلح کمیته های خود را در هر ولایت به شمول بامیان ایجاد کرد، از میان اعضای ۲۸ نفره آن در این ولایت، فقط یک عضو زن داشت.^{۱۲۵} این کمیته تنها میکانیسم دولتی برای ایجاد صلح و مصالحه و موضوعات مرتبط به تلاش های ملی صلح در ولایت بامیان بود، و یکی از وظایف عمده آن مذاکره با گروه های شورشی محلی در برخی ولسوالی های دور افتاده بود. به گفته پاسخ دهندگان، عضو زن این شورا فقط در حل برخی منازعات محلی مرتبط با زنان سهم داشت.

ما یک شورای صلح داشتیم که حالا لغو شده است. آنها برخی از قومندانان مسلح محلی را تشویق میکردند که تسلیم شده و به دولت بپیوندند (آنها طالب نبودند). زنان در این شورا بودند، اما این که آنان به صورت مستقیم با این قومندانان صحبت کردند یا خیر، چیزی در این مورد نمیدانم. بنابراین، این قومندانان تسلیم شدند.^{۱۲۶}

وقتی شورای عالی صلح بود، معاون این شورا یک زن بود. وقتی کدام گردهمایی مانند سیمینار، ورکشاپ، یا هر برنامه ای در مورد زنان و موضوع صلح میبود، وی اشتراک میکرد.^{۱۲۷}

مانند ولایت بلخ، اعضای زن کمیته ولایتی شورای عالی صلح در گفتگوهای محلی صلح در بامیان دخیل نبودند و با فعالیت های جامعه مدنی در آگاهی دهی و دادخواهی برای صلح در جامعه مصروف گشتند.

میکانیسم های غیردولتی

میکانیسم های غیردولتی عبارت از میکانیسم های سنتی برای مصالحه محلی در درگیری و حل منازعه در افغانستان است، و ولایت بامیان نیز از این امر مستثنا نیست. هرچند مشارکت زنان در میکانیسم های غیررسمی صلح در گذشته استثنا بود، اخیرا زنان فرصت های بیشتر برای مشارکت رسمی داشته اند. یک مقام دولتی در مورد مشارکت زنان در حل منازعات محلی چنین میگوید:

۱۲۳ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۲۴ مصالحه (در این مقاله به حل منازعات محلی اشاره دارد)

۱۲۵ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۲۶ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰ (۲)

۱۲۷ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۰۲۰

در مورد خشونت زنان، ما یک تیم داشتیم که به عنوان میانجیگر در حل موضوعات کمک میکرد، اما نه گفتگو با طالبان. به طور مثال، موضوعات کوچک مانند فرار یک دختر از منزل، یا هر نوع خشونت خانوادگی، یا منازعات و یا سایر درگیری های محلی.^{۱۲۸}

در واقع، زنان در بامیان فقط میتوانند به عنوان تصمیم گیرندگان یا به عنوان بزرگترها در پروسه های ایجاد صلح در حل مشکلات خانوادگی محلی، مشارکت داشته باشند. با وجود افزایش نقش زنان، آنان هنوز هم محدود به سطح ولایت هستند.

قابل ذکر است که به دلیل امنیت نسبی بامیان، گروه های طالبان در آنجا کمتر است و بناء فرصت های کمتری برای تعامل با آنها وجود دارد. دلیل دیگری که مانع تعامل با طالبان میشود، عدم اعتماد است. یک تن از پاسخ دهندگان به عنوان فعال حقوق بشر و جامعه مدنی بیان داشت که برای وی طالبان گروه قابل اعتماد نیستند: «نه، نه، بخاطر آنکه ما نمیتوانیم به آنها اعتماد کنیم، و آنها آدرس مشخصی ندارند که ما همراهی آنها گفتگو کنیم.»^{۱۲۹}

داستان کوتاه زندگی

یک تن از پاسخ دهندگان داستان زندگی خود را شریک ساخته و بیان کرد که چطور به عنوان یک زن تصمیم گیرنده در جامعه فعالیت دارد. هرچند وی تعلیمات ثانوی را تکمیل نکرده است، یک زن تجارت پیشه است و جایگاه اجتماعی که وی دارد، سبب گردید در موضوعات مرتبط به زنان در جامعه نقش داشته و مقابله کند. باوجودی که وی در بعضی موارد توسط اعضای مرد شورای اجتماعی نادیده گرفته شده است، در جرگه ملی صلح به عنوان یکی از بزرگان جامعه اشتراک کرد. او با لحن شکایت آمیزی گفت:

مردها در هیچ جایی زنان را جدی نمیگیرند. من را ببینید؛ من نماینده زنان در این قریه هستم. هر وقت در قریه جلسه یا گردهمایی باشد، رئیس شورای مردها به من تماس نمیگیرد. برایش میگویم چه دلیلی وجود دارد که برای من اطلاع نمیدهد... بهانه های زیادی میآورد.^{۱۳۰}

در همسایگی ما یک پسر، دختری را از جای دیگر دوست داشت و همایش فرار کرد... خانواده دختر از مادر پسر ۴۰،۰۰۰ افغانی پول خواست. از آنجایی که وی بسیار فقیر بود و نمیتوانست این مقدار پول را تهیه کند، پذیرفت که دختر ۱۲ ساله خود را به عنوان «بد» (جبران خساره) برای شان بدهد. این یک جرم است. برایش اخطار دادم که اگر تصمیم خود را تغییر ندهد، موضوع را به پولیس و کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان اطلاع میدهم. با خانواده آن دختر نیز صحبت کردم و گفتم که اگر این کار را بکنند، موضوع را به پولیس اطلاع میدهم. سرانجام، قرارداد خود را آورده و آن را لغو کردند.^{۱۳۱}

با وجود امنیت نسبی و وضعیت قابل توجه بامیان، فرهنگ مردسالاری هنوز هم در جامعه وجود دارد، اما وی برای ادامه ماموریت خود و کمک به زنان تلاش میکند. اهداف وی باعث گردیده که بتواند به ولایات دیگر نیز دسترسی داشته باشد. به عنوان یک زن فعال، سفرهایی برای زنان از ولایات دیگر مانند ننگرهار به بامیان تنظیم نموده، و نیز برای ملاقات با زنان به ولایات دیگر سفر کرده است. او میخواست با این کار به تبادل افکار بپردازد، و تقریباً نوعی شبکه ایجاد صلح در سطح ملی از طریق مشارکت زنان ایجاد کرد. او میگوید:

دولت باید برای زنان اجازه مشارکت در حوزه مختلف را بدهد. زنانی که من در ننگرهار میشناسم، پسران شان در گذشته طالب بودند، اما حالا نیستند. باور کنید که صلح از مسکو نمیآید. تا زمانی که زنان در تلاش های ملی صلح سهیم نباشند، هیچ کس دیگری قادر نخواهد بود که صلح بیاورد. برای اینکه زنان از دردها و رنج های یکدیگر از جنگ بدانند، باید بین زنان همه ولایات ارتباط برقرار گردد. اگر تنها برای مردها بگذارید، همان جنگ و جدال خواهد بود. به هر اندازه ای که زنان در تلاش های ملی صلح سهیم باشند، به صلح نزدیکتر میشویم. خوب، میخواهم هر بار تکرار کنم که مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح بسیار مهم است.^{۱۳۲}

۱۲۸ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۷ (۲)

۱۲۹ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۹

۱۳۰ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۸۲-۰۴

۱۳۱ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۸۲-۰۴

۱۳۲ مصاحبه، اداره ملی متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۸۲-۰۴

زنی که در این جا با وی مصاحبه صورت گرفت، با وجود تحصیلات محدود وی، دارای درک سیاسی بود و دانش سیاسی خود را نشان داد. وی باور داشت ارتباط زنان از طریق یک شبکه محلی میتواند در مشارکت آنها در تلاش های ملی صلح که تاثیر به سزایی در مذاکرات صلح خواهد داشت، کمک کند. به نظر او، به هر اندازه ای که زنان مشارکت فعال تر در مذاکرات صلح داشته باشند، گفتگوهای صلح موفق تر خواهد بود. عدم حضور زنان در گفتگوهای ملی و بین المللی صلح منجر به ناکامی مذاکرات و بیشتر به حاشیه راندن زنان خواهد گردید.

دیدگاه عمومی در مورد نقش زنان در تلاش های ملی صلح

با وجود بهبود امنیت، زنان در تلاش های ملی صلح نقش عمده ندارند. پاسخ دهندگان بیان داشتند که چطور دهه های جنگ، محرومیت و حذف زنان از سیاست بالای آنها تاثیر گذار بوده است. زنان به سیاست مداران و محیط سیاسی اعتماد ندارند. اشتراک زنان در سیاست، به ویژه در احزاب سیاسی، بیشتر نمادین است. یک مقام دولتی و یکی از ژورنالیستان، در مورد درک مردم از نقش زنان در تلاش های ملی صلح چنین میگوید:

خوب، طوری که من میبینم، نوعی گریز در سیاست، در بین جوانان، خصوصا دختران وجود دارد. شاید دلایل زیادی باشد. یکی از دلایل آن میتواند تاثیرات احزاب سیاسی باشد، که سیاست را یک پدیده مسخره میدانند که در آن هر نوع دروغ و معاملات دیگر دیده میشود. یا آنها باور دارند که سیاست چیزی است که از خارج کشور کنترل میشود و آنها نمیتوانند در آن مداخله کنند. بنابراین، میبینیم که جوانان به شمول زنان و مردان عضویت کمتری در احزاب سیاسی دارند.^{۱۳۳}

... زنان تحت فشار قرار داشتند، و حقوق آنها در زمان طالبان پایمال گردیده بود، مردها اما با چنین موضوعاتی مواجه نبودند. و یکی از نگرانی های طالبان حقوق زنان است. به زودی پس از سقوط رژیم طالبان و با روی کار آمدن دولت جدید، زنان به حقوق اولیه خویش دسترسی پیدا کردند. بناء فشار و استرسی که ما احساس میکنیم، متفاوت از چیزی است که مردها احساس میکنند.^{۱۳۴}

با توجه به اینکه تجربه و پیشینه زنان در کشور متفاوت از تجربه مردها است، محرومیت از پروسه تصمیم گیری در نقش امروزه زنان در تصمیم گیری های سیاسی مشاهده میگردد. با وجود تغییرات عمده و بهبود در مشارکت زنان در تصمیم گیری در بامیان، زنان هنوز هم نقش فعال، پایدار و معنادار در سیاست ندارند. با توجه به این وضعیت، زنان و فعالان جامعه مدنی معتقدند که زنان نیاز به یک شبکه دارند که نه تنها در بامیان بلکه در سطح ملی فعالیت داشته و پروژه محور نباشد. یک عضو مرد جامعه مدنی و فعال جندر گفت:

دو نکته وجود دارد. اول این که بازیگران صلح میخواهند نقش زنان را در نظر داشته باشند، و دوم این که زنان باید خودشان نقش خود را در این پروسه بازی کنند. ما همیشه به زنان میگوئیم هر وقت دیدید برای زنان تصمیمی گرفته شده، خواه به نفع یا ضرر زنان باشد، باید با تشکیل جنبش های میلیونی حرکت کنید. با این نوع حرکات، زنان میتوانند درک دیگران در مورد زنان را تغییر بدهند و نقش خود را در گفتگوهای صلح تضمین کنند. اما اگر خاموش بنشینند و هیچ اقدامی نکنند، از این صلح رنج خواهند برد.^{۱۳۵}

یک عضو مرد جامعه مدنی و فعال جندر اضافه کرد:

فکر میکنم زنان باید یک شبکه سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی بسازند که به شکل رضاکار برای دادخواهی به حقوق زنان و یا هر موضوع مرتبط با زنان کار کنند. طوری که گفتم، زنان طرفدار جنگ نیستند. نقش آنها باید در تلاش های ملی صلح مهم باشد، و این موضوع منجر به پایداری بیشتر صلح در افغانستان خواهد شد. من به زنان توانمند و افغانستان قدرتمند باور دارم.^{۱۳۶}

۱۳۳ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۳۰۰۷۲۰۱۹ (۲)

۱۳۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۷۰۷۲۰۱۹ (۲)

۱۳۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۲۹۰۷۲۰۱۹

۱۳۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۱۰۸۲۰۱۹

امنیت و سطح بالای مشارکت زنان در حوزه های مختلف بر درک مردم در مورد مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح تاثیر گذار بوده است. به نظر میرسد بستر سیاسی بامیان برای ایجاد شبکه متمرکز به تلاش های ملی صلح برای زنان، نسبتا باز است. یک تن از مقامات دولتی بخش امنیتی گفته است مشارکت زنان در ساحه امنیت در این ولایت بی مانند بوده است: «دولت افغانستان دپیارتمنت جندر را در زمینه امنیت برای اولین بار در دفتر امنیت این ولایت ایجاد کرد.»^{۱۳۷} شواهد نشان میدهد که بامیان میتواند مکانی برای ایجاد شبکه ملی سیاسی برای زنان باشد، همانطور که در ۱۸ سال گذشته در کمیسیون مستقل انتخابات افغانستان، در بخش های جندر نهادهای دولتی، و دیگر ارگان های جامعه مدنی اتفاق افتاده است. اما چنین شبکه ای باید فراتر از ولایت گسترش یابد و زنان به عنوان یک عضو مساوی در بحث ها و تصمیم گیری های موثر شرکت کنند.

اقداماتی که زنان برای صلح روی دست گرفته اند

باوجود این که زنان فرصت محدودی برای مشارکت سیاسی در تلاش های ملی صلح در میکانیزم های دولتی و غیردولتی داشته اند، تلاش نمودند صدای خود را از طریق سیمینارها، کنفرانس ها، یا ورکشاپ ها بلند کنند. یک تن از ژورنالیستان مرد گفت:

برخی از ارگان های مدنی فعال مانند برابری برای صلح و دموکراسی، شبکه زنان افغان، نوای صلح، و سایر نهادهای ملی و بین المللی در بامیان وجود دارند که ورکشاپ ها، سیمینارها، یا برنامه های دادخواهی برای زنان را در بامیان برگزار میکنند. هدف این نهادها دخیل سازی زنان در تلاش های ملی صلح است.^{۱۳۸}

یک فعال حقوق زن و جندر در یک بحث گروهی متمرکز تاکید داشت که نقش زنان محدود به موارد زیر است:

ما اینجا برنامه های مانند ورکشاپ ها یا سیمینارهای در محور صلح برای زنان داریم، اما برای سایر انواع مشارکت ها در تلاش های ملی صلح برنامه ای وجود ندارد.^{۱۳۹}

مانند سایر ولایات، زنان در بامیان میتوانند برای مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح از طریق ورکشاپ ها، سیمینارها، و کنفرانس ها دادخواهی کنند، اما هرگز فرصت مشارکت در گفتگوهای صلح از نظر سیاسی و به شکل مستقیم با گروه های مسلح ضد دولت نداشتند. با این حال باید دید که آیا چنین تلاش های برای دادخواهی، ظرفیت مشارکت مساوی زنان در تلاش های ملی صلح را دارد.

چالش ها و تهدیدها

در مقایسه با سایر ولایات، زنان در بامیان فرصت های بیشتر داشته اند، مردها و زنان مشارکت زنان در بیرون از خانه را در زمینه های مختلف پذیرفته اند. با این حال، موانع اجتماعی، فرهنگی، و امنیتی وجود دارد. اشتراک کنندگان بحث های گروهی متمرکز، چالش های را ذکر کرده اند که آنها تا هنوز با آن روبرو اند:

یکی از زنان فعال (کارمند نهاد غیردولتی محلی) در مسیر شاهراه کابل-بامیان توسط طالبان متوقف گردیده بود. آنها کمپیوتر ها و تمام چیز های را که نزد وی بود از وی گرفته بودند و به وی گفته بودند که خدا را شکر کند که او را رها کردند. آنها وی را اخطار دادند که از وظیفه خود استعفا بدهد.^{۱۴۰}

بامیان ولایتی است که در جریان این ۱۵ سال زنان به صورت مداوم مبارزه و دادخواهی کردند، و تا هنوزهم مشکلات دارند. زنانی که به سطحی از تصمیم گیری رسیدند، روزهای سختی را پشت سر گذاشته اند.^{۱۴۱}

زنان از طریق مبارزات و دادخواهی های مداوم به سطح بالاتری از تصمیم گیری در بامیان رسیده اند اما هنوز هم به عنوان بخشی از تلاش های ملی صلح نیستند. این موضوع نشان میدهد که هیچ سندی مبنی بر اینکه کسی فرصت گفتگو و مذاکره با گروه های فعال ضد دولت در ولایات همجوار را داشته است، وجود ندارد. بر اساس گفته های یک جوان فعال حقوق زن: «فکر نمیکنم کسی از بامیان با طالبان گفتگو و یا مذاکره انجام داده باشد. اگر پروسه ای در مورد گفتگوهای صلح میبود، یقینا زنان بامیان در آن مشارکت میداشتند.»^{۱۴۲}

۱۳۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۸۲۰۱۹

۱۳۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۷۲۰۳۰ (۲)

۱۳۹ بحث گروهی متمرکز، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۷۲۰۳۱

۱۴۰ بحث گروهی متمرکز، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۷۲۰۳۱

۱۴۱ بحث گروهی متمرکز، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۷۲۰۳۱

۱۴۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-بامیان-۲۰۱۹-۰۷۲۰۳۱

به صورت خلاصه، موجودیت برخی عوامل عمده در بامیان، زنان را از مشارکت در تلاش های ملی صلح باز میدارد. یکی از این عوامل عدم اعتماد کافی زنان به سیاست و احزاب سیاسی است. زنان نمیتوانند از طریق احزاب در یک پروسه سیاسی بیبوندند. عامل دیگر عدم اعتماد به طالبان و ناامنی است که هردو تهدیدی برای زنان در تلاش های ملی صلح محسوب میشود. سرانجام، آخرین عامل موقعیت جغرافیایی بامیان است که توسط ولایات ناامن محاط گردیده اما خود این ولایت به صورت نسبی امن است. بناء زنان در بامیان فرصتی برای تعامل با جنگجویان نداشته اند.

۳.۴. کابل

کابل به عنوان پایتخت افغانستان، ظهور و سقوط دولت ها و رژیم های مختلف و تغییر سیاست را با وضاحت بیشتر از سایر ولایات شاهد بوده و تجربه کرده است. به گفته پژواک: «نوسان آشفتگی در وضعیت سیاسی کابل، سیاستمداران جهان را متعجب ساخته است. برای مدت طولانی، کابل مرکز درگیری ها و جنگ ها با تاریخ سیاسی آشفته بود.»^{۱۴۳} به عنوان پایتخت کشور، کابل برای قرن ها قطب اجتماعی-سیاسی در مشارکت زنان بوده است. زنان رهبر و سیاستمدار مبارزات خود را در این شهر آغاز کردند. انا لارسن در مورد مشارکت سیاسی زنان در افغانستان و تفاوت آن ها در بین شهرها و مناطق روستایی چنین نگاشته است: «از لحاظ تاریخی زنان در افغانستان دسترسی محدودی به منابع و قدرت داشتند، هرچند این محدودیت بین مناطق روستایی و شهری و در رژیم های سیاسی مختلف متفاوت بوده است.»^{۱۴۴} این واقعیت که کابل برای بلند نمودن صدای زنان و دادخواهی برای حقوق آنها در سطح دولت استراتژیک بوده است، صدق میکند. و نیز در دوران رژیم طالبان، کابل بدترین ولایت برای زنان بود. پاسخ دهندگان اظهار داشتند که کابل مرکز تصمیم گیری در هر زمینه اجتماعی یا سیاسی است؛ طوری که یک مقام دولتی گفت: «کابل محل تصمیم گیری برای کشور است، و زنان با وجود چالش های امنیتی به تمام منابع دسترسی دارند.»^{۱۴۵}

دسترسی به منابع، زنان را در موضوعات سیاسی مانند پروسه صلح آگاه میسازد. بنابراین، برخی زنان فرصت ملاقات با سیاستمداران را به دست میآورند تا دیدگاه های خود را با آنها شریک سازند. طوری که یک تن از اشتراک کنندگان بحث های گروهی متمرکز در کابل بیان داشت:

وقتی در مورد صلح صحبت میکنیم، ما میخواهیم حقوق و فرصت های مساوی داشته باشیم، اما طوری که گفتگوهای صلح توسط زلی خلیل زاد را دیدیم، هرگز نشنیدیم که وی در مورد حقوق زنان و جایگاه آن ها در جامعه صحبت کرده باشد.^{۱۴۶}

کابل تنها جایی است که زنان مبارزه میکنند و میتوانند با دولت و جامعه بین المللی ارتباط برقرار کنند. حداقل، آنها دادخواهی میکنند یا اعلامیه هایی صادر میکنند که صدای شان به گوش جهانیان برسد.^{۱۴۷}

کابل جای مهلک برای زنان بوده، اما این ولایت مرکز پیشرفت و توسعه زنان در بخش های اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی نیز بوده است، طوری که زنان در کابل دسترسی بیشتری به منابع در امر مبارزه برای حقوق زنان و مشارکت سیاسی، در مقایسه با سایر ولایات را دارند.

تعریف صلح

کابل شهر استراتژیک برای فعالیت زنان در سیاست است. رهبران و نمایندگان زنان از تمام ولایات در کابل حضور دارند و در جستجوی نقش تاثیر گذار در تلاش های ملی صلح اند. از آنجایی که زنان در کابل دسترسی بهتری به منابع دارند، و از روند جاری در کشور با خبر اند، مطمئناً تصویر بهتری از این که چه چیزی و توسط چه کسی برای مذاکره تهیه شده است، و تصویر احتمالی از وقوع برخی معاملات را، دارند. بنابر این، برخی از این فعالان زن صلح را در مصاحبه های خود طور زیر تعریف کردند:

۱۴۳ خبرگزاری پژواک. «پیشینه پروفایل ولایت کابل.» <http://www.elections.pajhwok.com/en/content/kabul-province-background-profile> (دسترسی در ۱۵ جولای ۲۰۲۰).

۱۴۴ انا لارسن صفحه ۱۳

۱۴۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۲۰

۱۴۶ بحث گروهی متمرکز، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۲۰

۱۴۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۲۰

از نظر من، صلح به معنی پایان جنگ نیست. صلح محیط امنی است که یک شخص میتواند زندگی کند، و به تمام خدمات و فرصت ها به شمول آموزش دسترسی داشته باشند. مناطقی وجود دارد که در آن جنگ نیست، اما زنان در آنجا به خدمات اساسی دسترسی ندارند. این صلح تغییری در زندگی زنان نمیآورد. در یک محیط صلح آمیز، زنان و مردها باید فرصت های مساوی داشته باشند.^{۱۴۸}

صلح حالا آرزوی هر افغان است، این یعنی امنیت. ما باید امنیت روحی، جسمی، و اجتماعی داشته باشیم. در تلاش های ملی صلح جاری، در حالی که مشخص نیست طرف های مذاکره کی ها هستند، یک نوع پروژه است. آیا آنها رهبران واقعی طالبان هستند یا خیر؟ آیا زنانی که در تلاش های ملی صلح مشارکت داشته اند، نمایندگان واقعی زنان ولایات و ولسوالی ها هستند؟ من به این پرسه باوری ندارم.^{۱۴۹}

تحلیل پاسخ های پاسخ دهندگان نشان میدهد که مانند سایر ولایات، زنان در کابل نیز در مورد تلاش های ملی صلح جاری تردید دارند. زیرا آنها نوعی سردرگمی نسبت به موضع زنان در مذاکرات در درون دولت احساس میکنند. در عین حال، زنان به تعهدات طالبان در مورد حقوق زنان و مشارکت زنان در سیاست و حوزه های دیگر دولت، اعتمادی ندارند. عدم علاقه اشتراک کنندگان مرد افغان نسبت به حقوق قانونی و سیاسی زنان در تلاش های ملی صلح، موضوع دیگری است که اعتماد زنان را خدشه دار نموده است. طوری که برخی از رهبران زنان، فعالان حقوق زنان، فعالان حقوق بشر، و جامعه مدنی میگویند:

من در پرسه صلح به تعهد طالبان اعتماد ندارم. به خارجی ها نیز اعتمادی ندارم. هر دو موضع و دیدگاه مشخصی در مورد صلح نداشته و صادق نیستند. شما میدانید که دولت و مردم همیشه پیشنهاد صلح کردند، اما پاسخ آنها با انفجار و کشتار مردم بی گناه داده شد. این به این معناست که طالبان در مورد صلح صداقت ندارند. ثانیاً، طالبان یک گروه نیستند، اما گفتگوهای صلح با یک تیم صورت میگیرد. آنها گروه های مختلف اند که برخی از آنها شاید با دولت مذاکره کنند، اما گروه های دیگر خواهند جنگید. در افغانستان حتی اگر با طالبان مذاکره صورت بگیرد، صلح نمیآید. گروه داعش فعالیت دارد و جنگجویان طالبان را استخدام خواهد کرد و جنگ در کشور جریان خواهد داشت. تا زمانی که طالبان خود تعهدی به صلح نشان ندهند، صلح وجود نخواهد داشت. در شش ماه گذشته من هیچ نشانه مثبتی از صلح ندیدم، زیرا رهبران طالبان در حال مذاکره اما جنگجویان آنها ما را میکشند. ابتدا باید دیدگاه طالبان تغییر کند.^{۱۵۰}

تعهدات مردهای سیاستمدار در مورد تلاش های ملی صلح پایدار نیست. آنها اهمیت نمیدهند که آیا این به نفع زنان است یا نه. آیا پایدار است یا نه، و آیا پروژه محور است یا خیر.^{۱۵۱}

مانند سایر ولایات، زنان کابل به شفافیت تلاش های ملی صلح اعتمادی ندارند، آنان احساس میکنند که نه طالبان و نه جامعه بین المللی در تلاش های ملی صلح صداقت دارند. هر قدر که دولت افغانستان طالبان را به صلح فرا میخواند، شورشیان اما با خشونت پاسخ میدهند، و زنان تغییری در دیدگاه یا عملکرد آنها در مورد حقوق قانونی و سیاسی زنان نمی بینند. شرایط موجود و دیدگاه زنان نسبت به پرسه صلح در کابل همچنان نشان میدهد که گفتگوهای صلح برای آنها تبدیل به یک معضل گردیده است. علیرغم این که قدم های اولیه به سمت گفتگوهای بین الافغانی با طالبان برداشته شده است، زنان مبارزه میکنند که صدای خود را بلند نموده و پیام خود را به همه طرف های تیم های مذاکره و جامعه بین المللی برسانند.

نقش زنان در تلاش های ملی صلح

بعد از توافقنامه بن، مسیری در جهان سیاست برای زنان باز شد و کابل تبدیل به یک بستر استراتژیک برای مشارکت سیاسی زنان در سراسر کشور گردید. خواه از طریق میکانیزم دولتی پرسه صلح یا میکانیزم غیردولتی، اما زنان توانستند با مذاکره کنندگان ملی و بین المللی همگام شوند. باوجود این فرصت ها، زنان از نقش خود در گفتگوهای صلح راضی نیستند. یک تن از فعالان حقوق زن چنین گفت:

در واقع زنان از عدم مشارکت خود در پرسه صلح فعلی ترس داشته و نگران اند، آنها (طالبان و امریکایی ها) هیچگاهی از مشارکت زنان در جریان گفتگوهای صلح تذکری به عمل نیاوردند. موضوع زنان به عنوان موضوع اساسی مباحثات آنها نبوده است.^{۱۵۲}

۱۴۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۶-۵۲۰۲۸

۱۴۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۶-۹۲۰۲۴

۱۵۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۶-۹۲۰۲۴ (۲)

۱۵۱ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۶-۵۲۰۲۸

۱۵۲ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۶-۶۲۰۲۸

یک تن از فعالان مرد جامعه مدنی نقش زنان در تلاش های ملی صلح را چنین توضیح داد:

نقش زنان در پروسه صلح موثر و محسوس نیست، زیرا تا هنوز دولت نقشی در گفتگوهای صلح ندارد. تا کنون، مذاکرات اساسا بین طالبان و ایالات متحده بوده و دولت بخشی از پروسه نبوده است. رهبران زنان در مذاکرات صلح بین دوایر طرفدار دولت کم حضور دارند. فکر نمیکنم زنان تا حالا مشارکت معنادار در گفتگوهای صلح داشته باشند.^{۱۵۳}

زنان و حامیان آنها از نقش زنان در تلاش های ملی صلح راضی نیستند. طبق نظریات پاسخ دهندگان، شواهد موجود در این زمینه نشان میدهد که زنان در توافقنامه صلح امریکا-طالبان به حاشیه رانده شدند. زنان نیز در برنامه های دولت افغانستان با طالبان ضعیف هستند. به صورت عموم، زنان در تلاش های ملی صلح از طریق دو میکانیزم ذیل مشارکت داشته اند:

میکانیزم دولتی

همانطور که در بخش قبلی این مقاله اشاره شد، شورای عالی صلح تنها میکانیزم دولتی در افغانستان بود که مسئولیت طرح چارچوبی که راه گفتگو با طالبان را باز کند به عهده داشت. سکرتریت شورای عالی صلح در کابل موقعیت داشت و از سال ۲۰۱۰ تا جولای سال ۲۰۱۹ که توسط رئیس جمهور غنی لغو و به جای آن وزارت دولت در امور صلح ایجاد گردید، فعالیت داشت.^{۱۵۴} هرچند مقامات تا هنوز چیزی در مورد چرایی لغو شورای عالی صلح نگفته اند، سه دلیل میتواند لغو آن را توضیح دهد. اول، شورای عالی صلح به عنوان یک نهاد فاسد و متهم به حیف و میل کردن بودجه شناخته شده بود. اظهارات سناتوران افغان و دیگر قانون گذاران، علت لغو آن را نداشتن دستاورد و فاسد بودن آن بیان میکنند. در سال ۲۰۱۷، معاون رئیس مجلس سنا، آصف صدیقی ادعا کرد، «مشوره من به دونه‌ها یا اهداکنندگان این است که مقدار پول اختصاص داده شده برای صلح حیف و میل شده است... این شورا باید لغو شود زیرا تا کنون هیچ دستاوردی نداشته است.»^{۱۵۵} دوم، ترکیب جنگ سالاران در شورای عالی صلح به معنای این است که بسیاری از این افراد به جرم جنایاتی که مرتکب شده اند، تحت تعقیب قرار نمیگیرند. ورود چنین افرادی به شورای عالی صلح از مشروعیت شورا کاسته، به ویژه طوری که جامعه مدنی و فعالان حقوق تصمیم گرفتند که به دلیل جنایات گذشته این افراد بر علیه آنها مقاومت کنند. سوم، شورای عالی صلح فاقد شفافیت در مورد اهداف و فعالیت های این نهاد بود و در مذاکرات، میانجیگری، و حل منازعات تخصص نداشت. ترکیب این شورا از جنگ سالاران سابق افزایش قابلیت ها را به شکل چشمگیری دشوار میساخت. اعضای زن نیز در شورای عالی صلح حضور داشتند، اما، طوری که زنان مصاحبه شونده در صحبت های خود بیان داشتند، مشارکت آنها نمادین بود، حتی در سکرتریت شورای عالی صلح.

من از نقش زنان در پروسه صلح راضی نیستم، زیرا حضور زنان در گفتگوها فعال نبود. به صورت عموم، میتوانم بگویم زنان هیچ نوع نقش فعالی در گفتگوهای صلح ندارند. گفتگوها تا کنون بین مردهایی که بر علیه یک دیگر به جنگ هستند و نیز زنانی که هیچ نقشی در گفتگوهای صلح ندارند صورت گرفته است. دولت گفته است که نقش زنان در گفتگوهای صلح ۳۰ درصد خواهد بود. درحالی که در عمل، این حقیقت ندارد. من فکر میکنم برای زنان در پروسه صلح باید برابر با مردها فرصت داده شود، بخاطری که قربانیان اصلی خشونت و درگیری زنان بوده اند.^{۱۵۶}

نقل قول بالا نکته ای را که در بخش ولایت بلخ ذکر گردیده بود، برجسته میسازد. جایی که در دفتر ولایتی شورای عالی صلح، از میان ۷۰ عضو شورا فقط نه عضو آن را زنان تشکیل میداد. حبیبه سرابی، عضو شورای عالی صلح، در یکی از صحبت های خود تاکید کرد که کسی به زنان گوش نمیدهد. تصامیم برای زن ها فقط اعلان میشود، و آنها هیچوقت بخشی از پروسه تصمیم گیری نبوده اند.^{۱۵۷} از داده های جمع آوری شده و منابع دیگر این طور به نظر میرسد که نقش زنان حتی در سطح ملی در کابل، ضعیف و نمادین بوده است.

۱۵۳ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۲۰

۱۵۴ طلوع نیوز. «غنی سکرتریت شورای عالی صلح را لغو می کند.» <https://tolonews.com/afghanistan/president-ghani-dissolves-high-peace-council> July ۲۷ ۲۰۱۹ (دسترسی در ۱۵ جولای ۲۰۲۰)

۱۵۵ مسعود انصار. «سناتوران شورای عالی صلح را برچسب ناکامی زده و خواهان لغو آن شدند» <https://tolonews.com/afghanistan/senators-label-hpc-failure-call-its-dissolution> July ۱۱ ۲۰۱۷ (دسترسی در ۱۵ جولای ۲۰۲۰).

۱۵۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۲۰

۱۵۷ ۲۰۱۸. آریانا نیوز. ۱۴=۲۵. دسترسی در ۷ می، ۲۰۲۰. <https://ariananews.af>

میکانیزم غیردولتی

باوجود دسترسی به گفتگوها و مذاکرات، مانند مذاکرات صلح مسکو، مذاکرات صلح دوحه، یا جرگه های ملی برای صلح، زنان از نقش خویش در تلاش های ملی صلح راضی نیستند. یک تن از مقامات دولتی که یک فعال حقوق زن نیز است، چنین گفت:

نهادهای زیادی است که برای حقوق زنان لابی گری میکنند. باید آنها را شامل بسازیم، آنها را نمایندگان زنان در تلاش های ملی صلح بسازیم. ما نخبگان زنان داریم، از طریق آنها باید لابی گری نموده تا چانس بیشتر برای زنان در تلاش های ملی صلح داده شود. اگر دولت نمیتواند برای زنان فرصتی برای مشارکت در تلاش های ملی صلح بدهد، تمام فعالان زن باید یک کنفرانس مطبوعاتی برگزار نموده و قطعنامه ای برای دولت، جامعه بین المللی و سازمان ملل صادر نمایند، و به دولت و مخالفان دولت فشار وارد نمایند که برای آنها فرصت بدهند.^{۱۵۸}

ما شنیدیم که دو زن در گفتگوهای صلح مسکو با طالبان شرکت نمودند و نیز برخی زنان دیگر در گفتگوهای دوحه شرکت داشتند. امیدوارم این زنان با طالبان در مورد فعالیت های زنان و جایگاه آنها گفتگو نموده باشند.^{۱۵۹}

برخی از زنان مصاحبه شونده اظهار داشتند که باوری به مشارکت زنان در گفتگوهای صلح در دوحه ندارند، و معتقدند که فقط یک پروژه یا به صورت نمادین بوده است. در عوض، آنها میخواهند برنامه ملی برای شمولیت زنان در تلاش های ملی صلح ایجاد شود، از جمله پروسه ای که به صدای زنان به عنوان قربانیان مستقیم جنگ گوش بدهد. یک رهبر عامه گفت:

گردهمایی شبکه زنان افغان یک پروژه بود. باید یک گردهمایی واقعی غیردولتی از تمام ولایات تشکیل شود. باید یک برنامه ملی برای مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح وجود داشته باشد. چنین برنامه ای داشتند، اما به سفارش یک شبکه بود، ده ها شبکه مانند آن وجود دارد که برای حقوق زنان کار میکنند. شاید از آن آگاهی نداشته باشند، به این خاطر یادآوری کردم.^{۱۶۰}

چیزی که این مصاحبه ها می رساند آگاهی زنان از نحوه شکل گیری تلاش های ملی صلح بدون حضور زنان است. فعالان زن در کابل و ولایات دیگر میخواهند یک شبکه متحد زنان افغان در هر ولایت وجود داشته باشد که بتواند صدای آنها را به تصمیم گیرندگان برساند و آنها را وادار بسازد که آن را در اجندای کار خود بگنجانند. مدافعان حقوق زنان نیز تأیید میکنند که مشارکت زنان از هم گسیخته است زیرا این مشارکت ها پروژه محور بوده یا اینکه انتخاب زنان از طریق مجاری خاص سیاسی صورت میگیرد که توسط مردها اداره میشود و نیز مردها تعیین میکنند که زنان چه نقشی در هر برنامه ایفا کنند. به جای رویکرد پروژه ای یا مشارکت نمادین، زنان به یک شبکه مقتدر سیاسی در سطح کشور نیاز دارند که از حقوق و جایگاه آنها در مذاکرات صلح در سطح ملی و بین المللی دفاع و برای حقوق آنها لابی گری نماید.

دیدگاه عمومی در مورد نقش زنان در تلاش های ملی صلح

از سال ۲۰۰۱، زنان برای حقوق خویش در دولت افغانستان مبارزه میکنند، و تا امروز از نقش زنان در سیاست ناامید گشته اند. از آنجایی که زنان آسیب پذیرترین قشر در دوران جنگ به خصوص در دوران طالبان بودند، برای آنها بسیار مهم است که در تلاش های ملی صلح بیشتر دخیل شوند. زنانی که در تلاش های ملی صلح مشارکت دارند باید نمایندگان تمام زنان به شمول مناطق روستایی و شهری باشند. یک تن از فعالان جامعه مدنی و حقوق زنان میگوید:

تقریباً پنج زن در گفتگوهای صلح شرکت داشتند. زنان روستایی چیزی در مورد گفتگوهای صلح نمیدانند. اگر دیدگاه زنان قریه را در مورد صلح جويا شویم، آنها از جزئیات گفتگوها نمیدانند. معدود زنانی که از شهرها یا از کابل شرکت کردند، نمیتوانند از تمام زنان نمایندگی کنند. آنها باید از زنانی که پسران، دختران، و شوهران خود را از دست داده اند، نمایندگی کنند. این زنان باید از سایر زنان قربانی که هنوز هم قربانیان خشونت توسط طالبان میگردند، نمایندگی کنند. باید با همه این زنان مشورت شود و خواسته های آنها از پروسه صلح پسران شود که آنان از صلح چه میخواهند.^{۱۶۱}

۱۵۸ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۰۵

۱۵۹ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۰۶

۱۶۰ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۰۲

۱۶۱ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۰۲ (۲)

از آنجایی که حقوق زنان در مذاکرات صلح یک موضوع حساس است، زنانی که فرصت مشارکت در تلاش های ملی صلح دارند باید تصویر دقیق و مشخصی از وضعیت زنان در زمینه های مختلف در کشور داشته باشند تا بتوانند از آنها بهتر نمایندگی و دفاع کنند. مصاحبه ها نشان میدهد تا کنون زنان از نمایندگی زنانی که در مذاکرات صلح افغانستان-طالبان مشارکت داشتند، راضی نیستند.

از نکات دیگر سوال برانگیز در جامعه، نقش زنان در گفتگوهای صلح بر اساس دین و فرهنگ است که کارشناسان از جمله علمای دین میگویند در این مورد هیچ ممانعتی در اسلام وجود ندارد. سوابق زیادی در تاریخ وجود دارد که نشان میدهد زنان در موضوعات سیاسی و پروسه های صلح در جوامع اسلامی، به صورت مشخص در زمان حضرت محمد (ص) شرکت داشتند. تنها زنان میتوانند با استدلال دینی در جریان مذاکرات و گفتگوهای صلح با طالبان مخالفت نمایند، یکی از مصاحبه شوندهگان گفت:

با نگاهی به متون اسلامی، در بسیاری مناطق، زنان در پروسه صلح نقش عمده و حیاتی داشتند. به طور مثال، اگر ما نقش حضرت ام السلمه (رض) را ببینیم، وی دارای نقش برجسته در این پروسه بود. به همین ترتیب، در گذشته وقتی مردها نمیتوانستند منازعه یا درگیری را حل کنند، یکی از طرفین یک زن را به طرف مقابل میفرستاد. طرف مخالف با چادر پوشاندن وی، به زنان احترام نشان داده و موافقت خود را به صلح نشان میدهند. به همین صورت، یک تن از زنان در گفتگوهای دوحه شرکت کرده بود. وی مطابق با احکام و اصول اسلامی سخنرانی عالی ارائه کرد. پیشنهاد من این است که به جای فرستادن ده ها زن از سایر بخش های جامعه، بهتر است پنج زن که دانش اسلامی دارند و با طالبان طبق احکام و اصول اسلامی گفتگو کنند، بفرستیم. یقیناً ذهن و طرز فکر طالبان را باز خواهد کرد.^{۱۶۳}

از آنجایی که رویکرد طالبان در مورد زنان دین محور است، پس بر اساس این منطق، برای ایستادن در مقابل طالبان، زنان باید دانش دینی داشته باشند. هرچند، مسئله این نیست که آیا زنان دانش دینی یا آموزش رسمی از متون اسلامی دارند، اما گروه های افراطی دینی با شکل مدرن دموکراسی دولت که تلاش میکند برای تمام افراد حقوق مساوی اعطا کند، مخالف اند.

اقداماتی که زنان برای صلح انجام داده اند

برعلاوه مشارکت مستقیم در گفتگوهای صلح با طالبان در مسکو و دوحه، زنان فرصت دادخواهی و کمپاین برای مشارکت خود در تلاش های ملی صلح داشته اند. آنها با مقامات بلند رتبه و با صلاحیت برای مبارزه به حقوق و بلند بردن صدای خود در سطح ملی و بین المللی دیدار نمودند. یکی از پاسخ دهندگان گفت که زنان با فرستاده ویژه ایالات متحده گفتگو کردند:

زنان در کابل مباحثات خود را با مقامات بلند رتبه دولت، احزاب سیاسی، و زلی خلیل زاد نماینده خاص ایالات متحده داشتند. این زنان در مورد نگرانی ها از مشارکت معنادار زنان در تلاش های ملی صلح گفتگو کردند.^{۱۶۴}

یک تن از فعالان مرد جامعه مدنی چنین گفت:

فعلا ما هماهنگی خوب در بین زنان در سراسر کشور داریم، که برای مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح دادخواهی میکنند.^{۱۶۴}

از سطح ملی گرفته تا سطح ولایتی، زنان در دادخواهی از حقوق خود بهتر شده اند؛ اما هنوز هم مشارکت برای آنها به معنای تفسیر نمایندگی برابر و معنی دار در سطح ملی و بین المللی است، جایی که تلاش های ملی برای صلح جریان دارد.

۱۶۳ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۹

۱۶۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۹

۱۶۴ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم گیری زنان-کابل-۱۹-۲۰۱۹

چالش‌ها و تهدیدها

چالش‌ها و تهدیدها برای زنان در کابل شامل سیاستمداران مرد محافظه کار و وابستگی سیاسی زنان به مردها یا احزاب سیاسی است. ناامنی تهدید دیگری است که این چالش‌ها و تهدیدها را شدت میبخشد. این چالش‌ها و تهدیدها باعث شده است زنان در جریان گفتگوهای صلح در داخل و خارج از کشور، در پشت صحنه بمانند. یک تن از سیاستمدار زن گفت:

بسیار مهم است زنانی که در تلاش‌های ملی صلح سهم دارند، باید حمایت شوند. اگر حمایتی نداشته باشند، به صورت مستقل رفته نمیتوانند. به طور مثال، دیدیم که دو زن در گروه‌هایی مسکو شرکت داشتند. از حضور آنها در این گروه‌هایی خوشحالیم، اما این زنان توسط مردهای سیاستمدار معرفی شده بودند. باید این روند را حذف کنیم. زنان باید توسط زنان دیگر یا زنان سیاستمدار معرفی گردند، سپس حضور آنها در تلاش‌های ملی صلح موثر خواهد بود.^{۱۶۵}

او علاوه کرد:

یک نکته که باید اینجا متذکر شوم، سیاستمدارانی هستند که نمیخواهند زنان با ظرفیت را در تلاش‌های ملی صلح بفرستند. به این مفهوم که این مردها میخواهند زنانی را که تحت کنترل خود آنها هستند، در تلاش‌های ملی صلح شامل بسازند. دلیل آن این است که آنان خواسته‌های خود را تحمیل میکنند. حالا، این سیاستمداران روی این موضوع کار میکنند. اما عواقب آن فاجعه بار خواهد بود. ما باید فعالان مدنی را برای مشارکت در تلاش‌های ملی صلح معرفی کنیم، نه احزاب سیاسی و یا دولت. در غیر آن، در این حالت، این زن حامی [منافع] دولت و احزاب سیاسی خواهد بود.^{۱۶۶}

یک تن دیگر از پاسخ‌دهندگان اشاره نمود که چگونه برخی از مردهای سیاستمدار محافظه کار، زنان را در تلاش‌های ملی صلح حمایت نه نموده و بنابر این ایدئولوژی طالبان را حمایت میکنند:

برای من جای تعجب است که در یک برنامه میزگرد تلویزیونی، کاندیدان در مورد صلح بحث میکنند و نسبت به زنان دیدگاه خیلی مشابهی با طالبان دارند. به طور مثال، یکی از سیاستمداران که استاد من نیز بود و حالا کاندیدای ریاست جمهوری است، وقتی در مورد حقوق زنان صحبت میکند، دیدگاه خیلی مشابهی با دیدگاه طالبان دارد. حتی دیدگاه حکمتیار نسبت به این سیاستمدار، خیلی دموکراتیک تر به نظر میرسد. همه زنان ترس از دست دادن فرصت‌هایی را دارند که در ۱۸ سال گذشته به دست آورده‌اند.^{۱۶۷}

چالش عمده برای زنان در سطح ملی وابستگی سیاسی آنها و حضور افراد افراطی با ایدئولوژی طالبانی در درون ساختار دولت و در میان سیاستمداران است. زنان باید نمایندگان خود را در مذاکرات صلح انتخاب نموده و یک شبکه بی طرف برای جمع‌آوری نظریات و خواسته‌های تمام زنان در مورد تلاش‌های ملی صلح، از قریه‌ها گرفته تا سطح ملی ایجاد نمایند. تا زمانی که زنان از لحاظ سیاسی مستقل نشوند و یک شبکه مقتدر سیاسی ملی برای هماهنگی با یکدیگر ایجاد نکنند، به هدف خویش نمیرسند.

۱۶۵ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-کابل-۱۹-۵۲۰۲۸

۱۶۶ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-کابل-۱۹-۵۲۰۲۸

۱۶۷ مصاحبه، اداره ملل متحد برای زنان-مشارکت سیاسی و تصمیم‌گیری زنان-کابل-۱۹-۹۲۰۲۴

۴. مقایسه یافته ها

در این بخش، به مقایسه فعالیت هایی که در ارتباط با صلح در ساحه مورد مطالعه صورت گرفته است، به ویژه در مورد خطوط سرخ برای صلح و چگونگی ارتباط آن به ابعادی که برای مردم این مناطق بیشتر اهمیت دارد، میپردازیم. برعلاوه، دیدگاه های مشارکت زنان در تلاش های صلح و میزان خوشبینی زنان از نقش شان در این تلاش ها را مرور مینماییم.

تعریف صلح

مصاحبه شوندگان دارای پیشینه های مختلف اجتماعی-اقتصادی و مکانی بودند. در این بخش، مقایسه ای کوتاه از تعاریف صلح و آنچه به باور مردم به عنوان ویژگی های اساسی صلح پنداشته میشود که نباید در تلاش های ملی صلح معامله شود، ارائه میداریم.

در ننگرهار، درک پاسخ دهندگان از صلح شامل حقوق زنان، عدم درگیری از جمله حملات انتحاری، دسترسی به همه خدمات به شمول دسترسی به آموزش، و ریشه کن نمودن فقر، از جمله ابعاد عمومی ذکر شده در تعریف صلح بود. علاوه بر این، حق کار، توسعه اقتصادی، توسعه زیرساختها، و گشت و گذار آزادانه نیز توسط پاسخ دهندگان ذکر گردید.

در ولایت بلخ، دستاوردهای ۱۸ سال گذشته، قانون اساسی، مشارکت سیاسی زنان، رفاه مالی، مصئونیت مردم، و آزادی بیان، به عنوان ابعاد مهم صلح بیان گردید. علاوه بر این، برخی ابعاد مشترک از تعریف صلح با ننگرهار که شامل حقوق زنان، امنیت، گشت و گذار آزادانه، و دسترسی به تعلیم و تربیه میگردد، وجود داشت. پاسخ دهندگان به حقوق زنان به عنوان بخش مهم در تلاش های ملی صلح در هر دو ولایت تاکید کردند.

در بامیان، پاسخ دهندگان تلاش های صلح را متفاوت بیان کرده اند. برای آنها جنبه های اساسی صلح در جامعه شامل برابری، گشت و گذار آزادانه، و دسترسی یکسان به فرصت ها برای زنان، دستاوردها و توسعه ولایت در ۱۳ سال گذشته، و بهبود وضعیت برای زنان بود. مشابه با ولایات دیگر، رفاه مالی و اقتصادی زنان، خدمات تعلیمی، و مشارکت زنان در حوزه های اجتماعی و سیاسی از جنبه های عمومی تعریف صلح بود.

سرانجام، در کابل، پاسخ دهندگان دیدگاه های مشابه با دیگر ولایات از تعریف صلح داشتند. با توجه به بدتر شدن اوضاع امنیتی در این ولایت، پاسخ دهندگان محیط امن یا امنیت را به عنوان بُعد کلیدی در تعریف صلح برجسته ساختند، و به تعقیب آن فرصت های مساوی برای زنان، دسترسی به خدمات به شمول تعلیم و تربیه بدون ممانعت را یاد آوری کردند.

به طور خلاصه، تفاوت زیادی در تعریف صلح در این ولایات وجود ندارد. جنبه های مهمی که در این تعاریف ذکر گردید شامل حقوق زنان، دسترسی به خدمات به ویژه آموزش و خدمات صحتی، مشارکت سیاسی زنان، و امنیت میگردد. و نیز تاکید گردیده است که قانون اساسی و دستاوردهای ۱۸ سال گذشته نباید در این پروسه صلح به خطر بیفتد. این موارد نشان میدهد که پاسخ دهندگان صلحی میخواهند که در آن هر شهروند از حقوق خود برخوردار باشد، خواه از ولایات امن باشد و یا ناامن، توسعه یافته یا توسعه نیافته، لیبرال و یا غیر لیبرال. این امر یک عنصر مثبت در مورد مشارکت زنان در تلاش های صلح است، طوری که داشتن نظریات و خواست های مشابه برای زنان اجازه میدهد جبهه متحد خود را در جریان گفتگوها ارائه نموده و اینکه خواسته های آنها تنها به حقوق زنان بسنده نمیشود، بیان نمایند. با توجه به دستاوردهای ۱۸ سال گذشته، مردم اظهار داشتند که خواهان یک سیستم دموکراتیک اند که حقوق اساسی افراد را تضمین نماید. برعلاوه، پاسخ دهندگان به دولت و جامعه بین المللی گفته اند که به هر قیمتی صلح میخواهند. صلح برای پاسخ دهندگان دسترسی به حقوق اولیه آنها بدون کدام معامله است. آنها علاوه نمودند که صلح به معنای پایان جنگ با عناصر ضد دولت نیست، بلکه رفع موانع ملی و بین المللی است که منجر به ایجاد مشکلات در دسترسی به حقوق گسترده و دیگر خدمات میگردد.

این تعاریف با دیدگاه طالبان از تعریف صلح متفاوت است. اعلامیه های طالبان خواستار بازگشت امارت اسلامی افغانستان است، رژیم‌هایی که بالای زنان ظلم و حقوق آنها را پایمال میکرد و نیز آنها را در خانه محصور کرده بود. بیانیه های طالبان در مورد حقوق تعلیمی، اجتماعی، و سیاسی زنان سکوت کرده است و حتی زمانی که برای گنجانیدن این موارد تلاش صورت میگیرد، به نظر میرسد که عمدا موضوع را مبهم میگذارند. به طور مثال، در یک بخش نظریه نیویارک تایمز، سراج الدین حقانی معاون رهبر طالبان بیانیه مبهم در مورد حقوق زنان با اشاره به این موضوع ارائه کرده است، «ما باهم تلاش مینماییم یک نظام اسلامی که همه افغان ها از حقوق مساوی برخوردار باشند، ایجاد نماییم، جایی که حقوق زنان در اسلام تضمین شده است - از حق تعلیم تا حق کار، محافظت میشود.»^{۱۶۸} اظهارات حقانی مبهم است و حقوق زنان را در تفسیر طالبان از اسلام و ایدئولوژی اسلامی قرار میدهد. و این دقیقا همان چیزی است که زنان با توجه به سوابق طالبان با محروم نمودن زنان از حقوق شان، با آن مخالفت نموده و نگران اند. در مقابل، قانون اساسی افغانستان برای زنان حقوق مساوی با مردان داده است و حق آموزش، شغل، و مشارکت سیاسی آنها را حفظ نموده است. با توجه به تفاوت های فاحش بین چیزی که طالبان برای ارائه دارند و مصونیت های تضمین شده در قانون اساسی افغانستان، جای تعجب نیست که زنان افغان صلحی را انتخاب کنند که آنها را مساوی دانسته و از حقوق آنها از جمله حق آموزش، صحت، و مشارکت سیاسی حفاظت نماید.

نقش زنان در تلاش های ملی صلح

در این بخش دو میکانیزم، از جمله میکانیزم دولتی و غیردولتی برای صلح را مقایسه نمودیم. در چارچوب این مطالعه، میکانیزم دولتی به مولفه مشخص و مکتوب پالیسی دولت به نام شورای عالی مصالحه ملی اشاره میکند، در حالی که میکانیزم غیر دولتی به شبکه ها و ارتباطاتی که در سطح ولایتی و ملی برای حل اختلافات و منازعات و بحث ها در مورد صلح و برای درک نقش زنان در این میکانیزم ها اشاره دارد.

میکانیزم دولتی

طوری که قبلا در این مقاله اشاره شد، شورای عالی صلح توسط رئیس جمهور غنی در اواسط ۲۰۱۹ منحل و به جای آن وزارت دولت در امور صلح ایجاد گردید. در ماه می سال ۲۰۲۰، توافقنامه سیاسی که به بن بست انتخابات ریاست جمهوری پایان داد، منجر به ایجاد شورای عالی مصالحه ملی گردید که تنها میکانیزم دولتی در سطح ملی است. هدف این شورا فراهم نمودن مسیری برای مذاکرات مستقیم صلح و گفتگو با طالبان و سایر عناصر ضد دولتی، و نیز مشورت و شناسایی خطوط سرخ برای تیم مذاکره کننده است.

در شورای عالی صلح، هرچند زنان نقش داشتند، نقش آنها اندک و نمادین بود. این شورا کمیته های فرعی در سطح ولایت داشت و در هر کمیته چندین عضو زن حضور داشت که تعداد آنها در هر ولایت متفاوت بود. به طور مثال، در ننگرهار، نقش زنان در این کمیته ها نمادین و مانند یک مهمان بود. عدم مشارکت اساسی زنان به معنای این بود که بسیاری از پاسخ دهندگان نمیدانستند این کمیته اعضای زن نیز داشته است.

مشارکت زنان در کمیته های صلح هیچ تفاوتی با سایر ولایات نداشت. به طور مثال، در ولایت بلخ، این کمیته استراتژی مشخصی برای مشارکت زنان در تلاش های صلح نداشت. در حالی که از طریق همین کمیته، برخی زنان مدیریت را به دست گرفته و تعداد دیگری را در موضوعات مرتبط به صلح آموزش دادند. گذشته از این، آنها در ورکشاپ ها و سیمینار ها نقش مهمان داشتند. در بامیان، از میان ۲۸ عضو در کمیته صلح، فقط یک زن با نقش محدود به حل منازعات محلی مرتبط با زنان و اشتراک در سیمینارها و ورکشاپ ها به عنوان مهمان فعالیت داشت. به همین ترتیب، در کابل، نقش زنان کم رنگ بود، و آنها از بحث های اساسی دور نگهداشته میشدند، هرچند از میان ۷۰ عضو، نه عضو زن داشت. در جریان گفتگو با مصاحبه شوندگان زن در کابل، آنها به صورت واضح بیان داشتند که از نقش خود در شورای صلح راضی نیستند. آنها اضافه نمودند دولت ادعا میکند که ۳۰ درصد سهم برای زنان در گفتگوهای صلح داده شود، اما در عمل، دور از واقعیت است.

۱۶۸ سراج الدین حقانی. ۲۰۲۰. ما طالبان چه می خواهیم. نیویارک تایمز. دسترسی در ۱۴ جولای ۲۰۲۰. <https://www.nytimes.com/2020/07/14/opinion/taliban-afghanistan/>.
۲۶=war-haqqani.html?searchResultPosition

از میان سایر عوامل، نگرش‌های ریشه‌دار در فرهنگ و محافظه‌کارانه حتی در ولایات بیشتر لیبرال مانند بامیان و کابل، تداوم عدم مشارکت زنان را نشان می‌دهد.

هرچند زنان در شورای عالی صلح وارد شده و عضویت داشتند، اما توانایی تأثیرگذاری شان توسط هم‌ردیفان مرد آنها که ترجیح میدادند زنان را در نقش‌های نمادین و حاشیوی نگهدارند، ممانعت شد. باوجود این موانع، زنان توانستند خود را به عنوان اعضای فعال ثابت بسازند و با اعضای مرد و زن جامعه که در غیر این صورت نادیده گرفته میشدند، ارتباط برقرار کنند.

میکانیزم غیر دولتی

واضح است که زنان نقش بسیار سمبولیک در میکانیزم دولتی تلاش‌های ملی صلح داشتند، هرچند مواردی وجود دارد که زنان نقش فعال در تلاش‌های صلح داشته‌اند. هنگام جمع‌آوری داده‌ها، در تعدادی از میکانیزم‌های دولتی، برخی از زنان نقش مستقیم و پویا در تلاش‌های صلح و حل منازعات داشتند. از جمله این میکانیزم‌ها، جرگه‌ها و شورای‌های محلی هستند.

در ننگرهار، جدا از جرگه‌ها و جامعه مدنی، تعدادی از شوراهای محلی از طریق علمای این ولایت به هدف حل منازعات و حمایت از تلاش‌های صلح ایجاد گردید. جالب است که تحت این شوراها و با حمایت اعضای مرد آن، زنان میتوانند نقش مستقیم در تلاش‌های صلح و حل اختلافات ایفا نمایند. برعلاوه، زیر مجموعه جامعه مدنی، زنان در گردهمایی‌های مختلف از جمله تریبینگ‌ها، سیمینارها، و مباحثات روی موضوع صلح در سطح محلی مشارکت داشتند. قابل ذکر است که در قضایایی که زنان قربانی بوده‌اند، زنان نقش بیشتر مستقیم در حل این منازعات داشته‌اند و اشتراک آنها در این قضایا تأثیر مثبت داشته است.

برخلاف ننگرهار، نقش زنان در میکانیزم غیردولتی در ولایت بلخ بسیار محدود به حمایت‌های حقوقی و قضایای مرتبط با خشونت‌های محلی، جندر و موضوعات خانوادگی بود. درحالی که موارد اندکی وجود دارد که زنان رویکرد مستقیم داشته و به صورت مستقیم با عناصر ضد دولت در تلاش‌های صلح صحبت کرده‌اند، اما این مورد استثنا بوده است.

در بامیان، نقش زنان در میکانیزم غیررسمی در حال گسترش بوده است. اکنون زنان در ولایت بامیان در تلاش‌های ایجاد صلح به عنوان تصمیم‌گیرندگان یا بزرگان جامعه اشتراک میکنند. دلیل عمده این پیشرفت افزایش آگاهی در مورد حقوق زنان، ظرفیت‌سازی زنان، و مشارکت در برنامه‌های آموزشی مرتبط با مصالحه و صلح است. به صورت استثنایی، چند زن از ولایت کابل در تلاش‌های ملی صلح در دوحه و مسکو مشارکت داشتند. حال آنکه مشارکت آنها با صلاحیت نبوده و عمدتاً نمادین بوده است. بنابراین، زنان از داشتن نقش موثر در این پرونده مطمئن نیستند. بسیاری از پاسخ‌دهندگان این مشارکت را پروژه محور خوانده و باور دارند که تأثیر مثبتی در نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح ندارد.

انواع مختلف و تفاوت‌های مشارکت غیردولتی، هر دو نقشی را نشان می‌دهد که مشارکت زنان میتواند ایفا نموده و واقعیت‌های ولایتی را که آنها در آن زندگی میکنند، منعکس نماید. برای ثابت‌سازی توانایی زنان به طور مثال از طریق موضوعات خانوادگی و حل منازعات مربوط به جندر، دیدیم که شیوه‌های مختلفی وجود دارد و زنان در قضایای مشخص، نقش مهمتری در سطح محلی به عهده میگیرند، هرچند این پرونده تا هنوز در سطح ملی مورد توجه قرار نگرفته است.

در ساختار دولتی، شواهد نشان می‌دهد که به دلیل ماهیت پیچیده‌ای تلاش‌های ملی صلح، زنان یا از مباحثات صلح دور نگهداشته شده‌اند، و یا دارای نقش نمادین بودند که آنها را در مورد دفاع از حقوق زنان، حق تعلیم و دسترسی به خدمات دیگر، نگران میسازد. آنها همچنان استدلال میکنند نمونه‌های وجود دارد که زنان در تلاش‌های صلح و حل منازعات و درگیری‌ها هرچند نه از طریق ساختار دولتی، اما مشارکت داشتند. بنابر این، این موضوع باید زمینه را برای ادامه فعالیت زنان مساعد بسازد. دولت باید موضوع مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح را جدی بگیرد. به جای نقش نمادین، زنان باید نقش فعال در مباحثات ملی صلح برای پیشرفت در عرصه حقوق خود داشته باشند.

زنان در تلاش‌های صلح از طریق ساختارهای دولتی و غیردولتی، شرکت میکنند، اگر چه در این نقش‌ها جایگاه آنها به صورت چشمگیری کمتر از هم‌تایان مرد آنها است. در جایی که زنان مشارکت داشته‌اند، مشارکت آنها در این ساختارها سودمند بوده و آنها از مشارکت فعال خود در تلاش‌های ملی صلح خوشبین‌اند که میتوانند صدای خود را بلند کنند.

دیدگاه عمومی در مورد نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح

مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح یک موضوع مهم در افغانستان است، اما برداشت‌های مختلفی نسبت به این که این مشارکت چیست و چطور باید به پیش برود وجود دارد. عواملی از قبیل آگاهی، تعلیم، حساسیت‌های فرهنگی و دینی روی این برداشت‌ها تاثیر مهم دارد.

در نگرها، باور عمومی در مورد زنان این است که آنها ظرفیت لازم برای مشارکت در سیاست ندارند، و دخیل ساختن زنان در موضوعات سیاسی و تلاش‌های ملی صلح، ممکن است صلح را به خطر اندازد. این دیدگاه عمدتاً توسط مردها مطرح میشود: پاسخ دهندگان زن اما مخالف این موضوع‌اند. در گذشته، هرچند از مجاری غیردولتی، اما زنان بخشی از مذاکرات صلح و حل منازعات بودند.

به همین ترتیب، در دو دهه گذشته، مشارکت زنان در موضوعات اجتماعی افزایش یافت و حضور آنها در سیاست توجه مردم را جلب کرد. از نظر ظرفیت سازی، بسیاری از زنان در جلسات متعددی شرکت نمودند که به گفته پاسخ دهندگان زن، برای زندگی زنان موثر بوده است. این موارد بخشی از استدلال‌هایی است که آنها از دولت خواستند زنان را بخشی از تلاش‌های ملی صلح بسازد. برعلاوه، دیدگاهی که پاسخ دهندگان در مورد رفتن خانه به خانه‌های پیشینه معلومات اسلامی برای آگاهی‌دهی از تلاش‌های ملی صلح در نگرهار مطرح نمودند، به ویژه این که مرتبط با زنان خانواده‌های عناصر ضد دولت است، یک پیشنهاد جالب بود زیرا زنان را در صدر آگاهی‌دهی در مورد صلح قرار میدهد.

به این ترتیب، ولایت مردسالار بلخ نیز با مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح مخالف است و میگوید زنان ظرفیت و آگاهی در مورد مسائل سیاسی و صلح را ندارند. زنان هرچند با این ادعا مخالفت نموده و با این نظریه که مردها میتوانند از حقوق زنان در مذاکرات صلح دفاع کنند، موافق نیستند. زنان در بلخ استدلال نمودند که در گذشته در حل منازعات مشارکت داشتند، اما این مشارکت فقط در نقش‌های سمبولیک بوده است. با توجه به این تجارب، زنان هنوز هم از نقش خویش در تلاش‌های ملی صلح مطمئن نیستند.

با نگاهی به این زمینه در بامیان، زنان در جستجوی یک رویکرد منظم و سیستماتیک برای مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح‌اند. مردم در بامیان از ظرفیت ایجاد یک شبکه فعالان حقوق زنان که آنها بتوانند از طریق آن صدای خود را بلند نموده و از ابهامات و عدم اطمینان از نقش زنان در تلاش‌های ملی صلح جلوگیری کند، بحث میکنند.

در کابل، زنان هنوز هم از داشتن مشارکت موثر در تلاش‌های ملی صلح محروم‌اند. هرچند، برخلاف ولایات دیگر، یکی از علمای دین در کابل استدلال نمود زنانی که دانش اسلامی دارند، بهتر میتوانند در مورد حقوق زنان در تلاش‌های ملی صلح صحبت کنند زیرا این امر در به چالش کشیدن و برخورد با طالبان کمک خواهد کرد. با این وجود، مشکل است به طور مشخص بگوئیم که آیا زنانی که پیشینه تعلیمات و آموزش‌های دینی دارند توسط دولت یا طالبان برای مشارکت در تلاش‌های ملی صلح پذیرفته میشوند یا نه، زیرا ساحه سیاست و مذاکرات به شدت تحت تسلط مردان است.

به صورت خلاصه، زنان هنوز باورمند‌اند که جامعه محافظه کار مردسالار مانع عمده برای مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح است. هرچند زنان در گذشته بخشی از تلاش‌های ملی صلح و حل منازعات بودند، در بسیاری موارد، به عنوان سمبول صلح شناخته شدند، هرچند این موارد استثنا اما موثر بوده است. برعلاوه، در دو دهه گذشته، زنان مشارکت نموده و ظرفیت خود را در مشارکت سیاسی و تلاش‌های صلح بالا بردند. بنابراین، جامعه بین المللی و دولت افغانستان نباید مشارکت معنادار زنان و نقش آنها در تلاش‌های ملی صلح را نادیده بگیرند، در عوض باید زمینه بحث در مورد حقوق و نگرانی‌های آنها را مساعد بسازند.

پاسخ دهندگان بیان داشتند که رفتار و باور مردها در مورد ظرفیت زنان در مشارکت در امور عامه تغییر کرده است و این امر امکان مشارکت زنان در سیاست را فراهم کرده است. هرچند موانع زیادی هنوز هم باقی است، حمایت مداوم دولت و جامعه بین المللی در زدودن این موانع کمک خواهد کرد.

اقداماتی که زنان در مورد صلح انجام دادند

زنان خواهان نقش مساوی، مستقیم، و فعال در تلاش‌های ملی صلح هستند. شواهد نشان می‌دهد که برخی از زنان در ساختار دولتی تلاش‌های ملی صلح شامل بودند. اما این مشارکت به صورت نمادین است و زنان مصاحبه‌شونده از آن راضی نیستند. از آنجایی که زنان نتوانستند در تلاش‌های ملی صلح نقش مساوی ایفا کنند، بسیاری آنها به ساختارهای غیردولتی روی آورده تا از این طریق صدای آنها شنیده شود. به طور مثال، در ولایت ننگرهار، زنان زیادی عضویت شورای صلح متشکل از نهادها و سازمان‌های مختلف را به دست آوردند و نقش فعال در تلاش‌های ملی صلح و حل منازعه ایفا کردند. اعضای این نهادها در بسیاری از ورکشاپ‌ها و سیمینارهای که برای تلاش‌های ملی صلح راه اندازی گردیده بود اشتراک کردند، پیام صلح را به صورت غیر مستقیم به خانواده‌های عناصر ضد دولت رساندند، و اهداف آنها را در مورد صلح شناسایی نمودند.

در بلخ، زنان پیام صلح را از طریق فعالیت‌های مختلف مانند آگاهی‌دهی، دادخواهی، ورکشاپ‌ها، سیمینارها، و برنامه‌های آموزشی برای مردم محل رساندند. در این مباحث، زنان در مورد صلح، جنگ و تاثیر جنگ در زندگی زنان آگاهی‌دهی نمودند. زنان توانستند شوراهای بیشتر زنان برای صلح و حل منازعات را ایجاد کنند. به همین ترتیب، زنان در ولایت بامیان از طریق سیمینارها، ورکشاپ‌ها، و کنفرانس‌ها صدای خود را برای صلح بلند کردند. این مشارکت‌ها به صورت مشخص نشان می‌دهد که زنان مصمم‌اند در تلاش‌های ملی صلح سهم بگیرند. این مشارکت باید در تلاش‌های صلح دولت گنجانیده شود، و تنها محدود به سطح غیردولتی نباشد.

هرچند در ولایات متذکره زنان گام‌های محدودی برای صلح برداشتند، در کابل اما یک قدم جلوتر رفته‌اند، جایی که آنها برای داشتن نقش مستقیم در تلاش‌های ملی صلح لابی‌گری میکنند. زنان توانستند جلسات مختلفی با مقامات بلندتریه ترتیب دهند، و زیر چتر جامعه مدنی، جلسات مختلفی برای مطرح نمودن موضوع مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح راه اندازی نمودند. این اقدامات مختلف که توسط زنان در کابل صورت گرفته عمدتاً به نقش این ولایت به عنوان پایتخت کشور و حضور حکومت ملی و تصمیم‌گیرندگان در سطوح بالا، که باعث فرصت‌های زیاد برای نقش زنان گردیده است، بر میگردد.

هرچند زنان نقش نمادین در ساختار دولتی تلاش‌های صلح داشتند، این موضوع اما توانایی آنها را محدود نساخته و در حقیقت آنها را برای پیدا نمودن راه حل به حرکت وا داشته است. با وجود مخالفت مردها برای از بین بردن حتی همین نقش محدود زنان، آنها بیشترین تلاش خود را برای مشارکت در تلاش‌های ملی صلح نمودند. در نتیجه، از طریق دادخواهی و لابی‌گری برای شمولیت، زنان توانستند به مردم محل و مقامات بلند رتبه که خواستار نقش مستقیم در تلاش‌های صلح بودند، برسند. مشارکت در تلاش‌های صلح از طریق ساختار غیردولتی، اراده قوی زنان برای اشتراک در تلاش‌های ملی صلح را نشان می‌دهد. با توجه به تلاش‌های آنها، دولت و جامعه بین المللی نباید مشارکت زنان را به خطر بیندازند، و در عوض باید آنها را مساویانه سهیم بسازند.

چالش‌ها و تهدیدها

زنان از به خطر افتادن حقوق خود در تلاش‌های ملی صلح بیم دارند. بخشی از این تهدید ناشی از این واقعیت است که مشارکت آنها در دوحه و مسکو تنها نمادین و کم‌رنگ بود. زنان در ننگرهار ترس خود را از نبود حاکمیت قانون، فساد، نبود حمایت پولس، و بی‌عدالتی مداوم ابراز میکنند. برعلاوه، برخورد نابخردانه کارمندان در ساختار دولتی و نیز برخورد افراطی عناصر ضد دولت، ترس زنان را تأیید میکند، که به صورت بالقوه میتواند تاثیر مستقیم بالای حقوق زنان در تلاش‌های ملی صلح داشته باشد.

زنان در بلخ نیز تهدیدات مختلفی را بخاطر مشارکت خود در تلاش های ملی صلح قلمداد مینمایند. این تهدیدها شامل نبود اعتماد به دولت و جامعه جهانی، کم باوری مردها به توانایی های زنان، نبود حمایت یا دادخواهی در رده های بالای دولت، و کمبود کارمندان زن در ساختار دولتی، به ویژه در پست های کلیدی است. در نتیجه، در تلاش های صلح، زنان احتمالاً نقش مستقیم در مباحثات حقوق زنان نخواهند داشت. برخی از زنان باور دارند که چالش های دیگری در جامعه وجود دارد که به عنوان تهدید برای مشارکت زنان در پروسه صلح محسوب میشود، به طور مثال، نبود یک نهاد متحد به مبارزه برای حقوق زنان و نیز نظام دموکراسی ضعیف. از طرف دیگر، زنان در بامیان از خودمختاری و مشارکت در پروسه تصمیم گیری حمایت میکنند، هرچند هنوز بیم دارند از تلاش های ملی صلح دور بمانند.

سر انجام، زنان چالش ها و تهدیدهای مختلفی را از قبیل فساد، سیاستمداران محافظه کار، سطح بالای ناامنی، و جامعه مرد سالار که احتمالاً مانع مشارکت آنها در تلاش های ملی صلح گردیده است تأیید نمودند.

در افغانستان، زنان چالش ها و تهدیدهایی را که مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح را به خطر می اندازد شناسایی نمودند. ایجاد یک مرکز یا نهاد متحد متشکل از مدافعان حقوق زنان که مرتبط با تلاش های ملی صلح بوده و توسط دولت و جامعه بین المللی به رسمیت شناخته شده باشد، این ظرفیت را خواهد داشت که موثریت مشارکت آنها را در تلاش های ملی صلح بالا ببرد.

یافته های کلیدی در مورد فرصت های که این تحقیق به دست آورده، شامل اهمیتی است که برخی پاسخ دهندگان برای زنانی با تعلیمات دینی داده اند تا بتوانند در مقابل استدلال طالبان، آنها نیز استدلال قوی ارائه نمایند. رهبران دینی با این امر که در متون اسلامی هیچ محدودیتی برای مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح وجود ندارد، موافقت نمودند. برعلاوه، رسم و رواج و دین نیز اجازه مشارکت زنان در تلاش های ملی صلح را داده است زیرا موثریت مشارکت آنها ثابت گردیده است. علاوه بر این، زنانی با پیشینه مطالعات دینی نمونه های زیادی از متون دینی ارائه میدهند که زنان در حل منازعات مشارکت داشتند. این پیشنهاد اساسی این سوال را مطرح مینماید که آیا این بحث باید روی جنبه دینی تمرکز نماید یا جنبه حقوقی، اما این امر میتواند به عنوان نقطه آغازی برای ورود زنان در گفتگوهای صلح باشد.

یکی دیگر از یافته های کلیدی این است که موانع زیادی بین زنان و طالبان وجود دارد که گفتگوهای مستقیم را تبدیل به یک چالش نموده است. اول، ایدئولوژی طالبان با رد حضور زنان، شرایط را برای مشارکت مستقیم زنان در مذاکرات مشکل ساخته است. زنان به طالبان اعتماد ندارند و معتقدند که امکان دارد در آینده طالبان به تعهدات خویش پایبند نمانند. سومین مانع، دولت است: تلاش های صلح فاقد شفافیت است و اعتماد نسبت به این پروسه را برای زنان مشکل میسازد، و نیز پلان و استراتژی مشخصی برای گفتگوی مستقیم با طالبان وجود ندارد. بنابراین، زنان از داشتن این نقش در تلاش های ملی صلح راضی نیستند. برخورد ناخردانه کارمندان دولتی در مورد مشارکت زنان در گفتگوهای صلح یک مانع بزرگ است. همه این موارد بر میگردد به بستر عمومی جامعه محافظه کار و مردسالار افغانستان که طرفدار مشارکت عمومی زنان نبوده و بنابر این، زمینه را برای وضعیت فعلی مساعد نساخته است.

به صورت خلاصه، در متون اسلامی و سنت حاکم، محدودیتی در مشارکت زنان در تلاش های صلح وجود ندارد؛ و درک سنت، نورم های فرهنگی، و پیشینه اسلامی، مشارکت زنان را بیشتر حمایت میکند. عدم موجودیت استراتژی مشخص برای زنان، و ماهیت مردسالار دولت موجود، شرایط گفتگوی مستقیم با طالبان را برای زنان دشوار ساخته است.

۵. نتیجه گیری

روند صلح و ایجاد صلح سال‌ها است که موضوع مورد مناقشه و چالش برانگیز برای زنان افغان بوده است، زیرا مشارکت زنان در جامعه و ساختارهای سیاسی به صورت قابل توجهی محدود بود. هرچند، به دلیل این که زنان آسیب پذیرترین عناصر در جامعه افغانستان اند، باید نقش بسیار فعال در گفتگوها و مذاکرات صلح داشته باشند. در پایان بحث مختصری در مورد یافته‌های کلیدی، چالش‌ها و تهدیدهایی آمده است که مشارکت زنان در تلاش‌های ملی صلح را برجسته می‌سازد.

این خواسته‌ای هر مرد و زن افغان است که در صلح زندگی کند، زنان و مردانی که از حقوق و آزادی‌های خود در بیش از چهار دهه محروم گشته‌اند. در طی این مدت، زنان یا دسترسی بسیار محدودی به حقوق اولیه اجتماعی و قانونی خود داشته‌اند، و یا هیچ نوع دسترسی به این نوع حقوق نداشته‌اند. حالا، مردم می‌خواهند در محیط صلح آمیز زندگی کنند، جایی که می‌توانند به تمام حقوق سیاسی، اجتماعی، قانونی و اقتصادی خود دسترسی داشته باشند، و نیز بتوانند به عنوان شهروند مسئولیت‌های خود را بدون ترس و تهدید و اجبار انجام دهند.

طوری که صحت‌مندی به معنای عدم بیماری نیست، صلح نیز به معنای عدم درگیری نیست. اکثر پاسخ‌دهندگان این نکته را یادآوری نمودند، و در عوض صلح را به مفهوم دسترسی خود به تمام حقوق اجتماعی و قانونی و خدمات اجتماعی که برای مردها قابل دسترس است، تعریف نمودند. هرچقدر که زنان مشارکت موثرتر در تلاش‌های ملی صلح داشته باشند، این ابعاد به همان اندازه یکپارچه و محافظت می‌شود. این تحقیق نشان می‌دهد زنان چگونه در میکانیزم‌های غیردولتی مذاکرات صلح و میکانیزم‌های حل منازعات، عمدتاً از طریق شورای عالی صلح و مجموعه‌ای از میکانیزم‌های غیردولتی مانند جرگه و شوراهای محل، نقش داشتند. در جایی که زنان با موانع روبرو شده‌اند، تلاش نمودند تا حد ممکن راه حلی برای آن پیدا نمایند، اما با وجود این اقدامات، زنان از مشارکت در نقش معنادار توسط هم‌ردیف‌های مرد خود به صورت چشمگیری محدود شده‌اند.

یافته‌ها نشان می‌دهد زنان اکثراً از سطح مشارکت در تلاش‌های ملی صلح، در گذشته و حال راضی نیستند. در سطح قریه، ولسوالی و ولایت، نقش آنان محدود به شوراهای یا جرگه‌های غیر رسمی محلی بوده است. نقش آنها در ارتباط به موارد جدی یا موارد مربوط به حقوق زنان استثنا بود، حتی در این موارد نیز نقش آنها به عنوان یک عضو کامل و تصمیم‌گیرنده در شورا یا جرگه تلقی نشده، اما به عنوان عضو افتخاری یا مهمان این پروسه بوده‌اند. مشارکت آنها در میکانیزم دولتی به نظر می‌رسد که محدود به سیمینارها، کنفرانس‌ها، برنامه‌های آموزشی، و ورکشاپ‌ها بود و بعد اجرایی نداشت. زنان خواستار مشارکت برابر شدند و آنچه به عنوان خواسته تفسیر می‌شود، عبارت از مشارکت برابری است که برای آنها نقش با صلاحیت و قدرت مساوی و مناسب در تصمیم‌گیری بدهد. زنان در جستجوی صلاحیتی هستند که بتوانند در مقابل هر تصمیمی که در آن حقوق اساسی آنها در تلاش‌های ملی صلح مطرح است، ایستادگی نمایند. برعلاوه، تقاضای زنان برای مشارکت برابر همچنان به این معناست که آنها صلاحیت و قدرت پذیرش یا رد هر توافقی را داشته باشند.

در سطح ملی، زنان هیچ نقش فعال دولتی یا غیردولتی نداشتند که به صورت مستقیم با جنگجویان مسلح ضد دولت گفتگو کنند. نقش آنها در گفتگوهای فعلی نمادین توصیف شده است.

موضوعاتی که ما جمع‌آوری نمودیم نشان می‌دهد که زنان دارای ظرفیت و تمایل برای مشارکت معنادار در حل منازعات محلی و مذاکرات صلح اند، برخلاف سطح ملی که چنین سابقه‌ای ندارد. زنان مصاحبه‌شونده باور ندارند که دولت، طالبان و جامعه بین‌المللی آنها را در گفتگوهای صلح ادغام خواهند نمود. اما آنها اشاره نمودند که گزینه‌های آنها برای اعمال نفوذ در مشارکت آنها محدود است.

اکثریت پاسخ‌دهندگان بیان نمودند که ایدئولوژی طالبان دیگر قابل قبول نیست. پاسخ‌دهندگان گفتند که طالبان با خشونت‌های جاری نشان دادند که هیچ تعهدی به صلح ندارند، و چگونگی اعمال مجازات‌ها و محدودیت‌ها برای مردها و زنان مناطق تحت کنترل آنها بر این موضوع بیشتر تأکید می‌کند. پاسخ‌دهندگان به تغییر دیدگاه طالبان در مورد حقوق زنان و مشارکت زنان در امورات اجتماعی یا سیاسی باور نداشتند و انتظار داشتند که طالبان از حضور زنان در پروسه صلح اعتراض کنند. پاسخ‌دهندگان مواردی را ذکر کردند که افراد به تنهایی و با ظرفیت خود توانسته بودند با طالبان از نزدیک صحبت نمایند، از جمله مناطقی که از پروژه‌های توسعه‌وی که تحت کنترل آنها بود مستفید گردیده بودند. اما این تلاش‌ها منجر به اقدامات مثبت یا گشودن راه برای مباحثات صلح نشد. پاسخ‌دهندگان همچنان اضافه نمودند که در مورد تفسیر متون دینی در جریان گفتگوها با طالبان توافق عمومی وجود نداشت، و خاطر نشان می‌کنند که دیدگاه آنها ثابت خواهد ماند زیرا طالبان باور دارند که دیدگاه آنها مشروع و خالص/پاک است.

به گفته پاسخ دهندگان، دولت و طالبان تعاریف متفاوت از صلح ارائه می‌دارند. اکثر پاسخ دهندگان بیان داشتند که از دیدگاه طالبان، صلح فقط به معنای ریشه کن کردن خشونت است، و در بُعد حقوق، چه برای زنان باشد یا برای مردها، گسترده نمی‌شود. در مقابل، پاسخ دهندگان گفتند آنها صلح را به عنوان یک توافقنامه بین دولت و طالبان می‌بینند که حقوق اساسی آنها تضمین و حفاظت گردد. تمام افغان‌ها طوری که در سیستم فعلی دارای حقوق اجتماعی، تعلیمی، صحتی، و سیاسی می‌باشند، خواهان حفظ این حقوق اند. با مرتبط ساختن موقعیت‌های مختلف در صلح، پاسخ دهندگان پیشنهاد کردند که دولت و طالبان باید تفسیر متون اسلامی را مجدداً بررسی نموده تا در این مورد به یک اجماع دست بیابند.

زنان توانستند تا حدودی در سطح ملی نقش ایفا کنند و در برخی موارد حمایت رهبران دینی را در شوراهای ملی به دست آوردند. شورای اجتماعی تحکیم برای صلح یکی از این نمونه‌ها است، که نشان می‌دهد یک سیستم سنتی و عرفی، برخلاف سایر شوراهای محلی که فقط عضویت موقت، شرطی و یا افتخاری برای زنان می‌دهند، چگونه پیشرفت نمود تا به زنان عضویت دائمی بدهد. طوری که شورای اجتماعی تحکیم برای صلح نشان می‌دهد، زنان نقش فعال در حل منازعات و پروسه‌های صلح محلی بازی می‌کنند که برای حفظ صلح و نظم اجتماع مهم است. این مثال نشان می‌دهد که سیستم‌های غیردولتی از جمله سیستم‌های عدالتخواهی، با حمایت علمای اسلام، آهسته سازگاری پیدا می‌کند و به زنان اجازه می‌دهد به ردیف یا صفوف آنها بپیوندند. هرچند برای رسیدن به نمایندگی برابر و موثر برای زنان در شوراهای راه‌زبانی مانده، اما آمادگی یا تمایل آنها برای تغییر باید به عنوان مثالی برای تصمیم‌گیرندگان در تلاش‌های ملی صلح باشد که زنان باید به صورت معنادار در مباحث مرتبط به افغانها، نقش داشته باشند.

۶. سفرشات

در پایان برای هر یک از بازیگران اصلی دخیل در تلاش های ملی صلح مجموعه ای از سفرشات ارائه گردیده است. این سفرشات جامع نیست، اما باید آن را به عنوان نقطه آغاز برای اطمینان از این که زنان نقش و مشارکت موثر در تلاش های ملی صلح دارند و نیز حقوق افغان ها در این مذاکرات صلح معامله شدنی نیست، تلقی شود.

دولت افغانستان:

- در مشارکت زنان باید یک برنامه اولویت ملی با تعریف مشخص از منابع و بودجه وجود داشته باشد. این برنامه باید بتواند چالش هایی زنان را از سراسر ولایات مطرح نموده و مشارکت سیاسی آنها را در سطوح ملی و زیرمجموعه آن تقویت کند و به دنبال مشارکت معنادار زنان در طراحی و تفویض برنامه باشد.
- دولت باید به صورت فعال از مشارکت معنادار زنان در تلاش های ملی صلح حمایت نماید؛ مشارکت حداقل ۳۳ درصدی زنان در تیم مذاکره را تضمین نماید؛ و زنانی را انتخاب نماید که تعهد قوی به حقوق تمام افغانها داشته باشند نه اینکه تنها در یک ساحه مشخص مانند حقوق زنان تمرکز نمایند. حقوق زنان حوزه ای است که باید توسط مردها و زنان مطرح شود و نباید تنها برای زنان به دادخواهی واگذار شود.
- دولت باید زنان را در سطح رهبری شورای عالی مصالحه ملی شامل بسازد که قدرت تصمیم گیری داشته باشند. حداقل دو تن از معاونین شورای عالی مصالحه ملی باید زنان باشند.
- دولت باید شفاف باشد و نکات کلیدی در بحث و مولفه های پروسه صلح و پیشرفت های پروسه را، جهت جلب اعتماد مردم و حمایت آنها در تلاش های ملی صلح با آنها شریک بسازد.

زنان مبتکر و مستقل:

- زنان مبتکر و مستقل که در تلاش های ملی صلح و ایجاد صلح فعالیت دارند، باید در یک شبکه ملی سیاسی با یکدیگر کار کنند تا بین زنان ولایات مختلف ارتباط برقرار نمایند. با ایجاد شبکه، زنان باید در سطح محلی و ملی برای مشارکت و شمولیت معنادار خود در تلاش های ملی صلح دادخواهی و لابی گیری نمایند.
- زنان مبتکر و مستقل باید برای دادخواهی و لابی گیری برای مشارکت معنادار زنان در پروسه صلح ارتباط وسیع تری با جامعه بین المللی و کشورهای داشته باشند که با طالبان رابطه باز دارند.
- شبکه ملی سیاسی زنان نباید پروژه محور باشد بلکه باید یک شبکه سیاسی با دوام و پایدار بوده تا نقش زنان در تلاش های ملی صلح تقویت، شفاف و استراتژیک گردد.

جامعه مدنی:

- جامعه مدنی باید تلاش های خود را برای پاسخگو ساختن دولت افغانستان و طالبان در تخلفات از جمله معامله بالای حقوق یا تضعیف مقررات قانون اساسی به نام صلح، ادامه دهد.
- جامعه مدنی باید برای مشارکت موثر و شمولیت زنان در تلاش های ملی صلح بدون محدودسازی یا فقط ساکت نمودن زنان به حقوق زنان، دادخواهی کند.
- جامعه مدنی باید با یکدیگر همکاری کند و به جای رقابت برای درج انحصاری در تلاش های ملی صلح، با یکدیگر متحد شوند. جامعه مدنی باید در مراحل مختلف پروسه صلح با موضوعات مرتبط با خلع سلاح، ادغام مجدد جنگجویان در جوامع، عدالت انتقالی، ادغام سیاسی و آتش بس به طور فعالانه نقش خود را ایفا نمایند و اطمینان حاصل نمایند که نگرانی های زنان در این پروسه مطرح گردیده است.

-

• جامعه مدنی باید خود را به میکانیزم های نوظهور برساند. و نیز با شورای عالی مصالحه ملی در ظرفیت های مختلف از قبیل میانجیگری ها، مذاکرات، و نیز با کارشناسان در موضوعات گوناگون مورد بحث، همکاری داشته باشد. برخی نکاتی که جامعه مدنی میتواند ارزش قابل توجهی به آن بدهد، شامل این موارد اما محدود به این موارد نیست، خلع سلاح و ادغام مجدد جنگجویان در جامعه، عدالت، ادغام سیاسی و آتش بس. شمولیت جامعه مدنی ظرفیت شکل دهی تلاش های ملی صلح را دارد و میتواند خطراتی را که حقوق، جوامع، و یا نقش زنان در جامعه را در معرض خطر قرار میدهد، پیگیری نماید.

جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی باید بداند که نمایندگی زنان در پروسه صلح نمیتواند نمادین باشد، بلکه باید مشارکت معنادار و برابر داشته باشد که زنان رهبری موضوعات استراتژیک فراتر از امورات زنان را عهده دار شوند و قدرت تصمیم گیری داشته باشند.
- جامعه بین المللی باید حمایت خود را از شمولیت صدای زنان و حقوق زنان در پروسه صلح ابراز بدارد. باید روشن بسازد که آنها تنها زمانی از صلح حمایت میکنند که شامل همه گروه ها در جامعه افغانستان از جمله زنان باشد.
- جامعه بین المللی باید تعهدات مشخص به شمول نظارت بی طرفانه از پروسه صلح را ارائه بدارد تا اطمینان حاصل گردد که زنان از این روند محروم نگردیده و نقش واقعی در این پروسه دارند.
- جامعه بین المللی باید برای شمولیت زنان و مشارکت برابر آنها، از طریق کانال های مختلف دادخواهی و لابی گری نموده تا از ادغام آنها در مباحث و نقش های معنادار آنها اطمینان حاصل کند.

مأخذ

APPRO. 2019. *Fragility and Making Peace: Rights of Afghan Women and Peace with the Taliban*. Research Report, Kabul: Afghanistan Public Policy Research Organization. Accessed November 2019: <http://appro.org.af/wp-content/uploads/2019/05/2019-05-01-Fragility-and-Making-Peace-Rights-of-Afghan-Women-and-Peace-with-the-Taliban-1.pdf>.

Ariana News. "HPC Suspends Its Provincial Offices in All Provinces". 25 December 2018. <https://ariananews.af/hpc-suspends-its-provincial-offices-in-all-provinces/> (accessed 17 July 2020).

Cóbar, José Francisco Alvarado, Emma Bjertén-Günther and Yeonju Jung. 2018. *Assessing Gender Perspectives in Peace Processes with Application to the Cases of Colombia and Mindanao*. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/publications/2018/sipri-insights-peace-and-security/assessing-gender-perspectives-peace-processes-application-cases-colombia-and-mindanao> (accessed 17 July 2020).

Esser, Andrea Lee. *Women's Rights, Gender Equality, and Transition: Securing Gains, Moving Forward*. Issues Paper. (Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit, 2013).

Echavez, Chona R. *Does Women's Participation in the National Solidarity Programme Make a Difference in their Lives? A Case Study in Kabul Province*. Case study. (Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit, 2012).

Ganesh, Dr Lena. *Women's Economic Empowerment in Afghanistan, 2002-2012*. Situational Analysis. (Kabul: Afghanistan Research and Evaluation Unit, 2012) .

Gizelis, Theodora-Ismene. 2009. "Women Empowerment and the United Nation Peacebuilding." *Journal of Peace and Research*. doi:<https://pdfs.semanticscholar.org/8924/a6ce0aa012c48fff82dba7b734c1f8124659.pdf> (accessed 17 July 2020).

Haqqani, Sirajuddin. "What We, the Taliban, Want". 20 February 2020. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2020/02/20/opinion/taliban-afghanistan-war-haqqani.html> (accessed 17 July 2020).

High Peace Council. *Bimonthly Report 20th Sep-30th Nov 2017*. Activities Report. (Kabul: Executive Secretariat for Peace and Reconciliation Process, 2017).

Jackson, Ashley. 2014. *Politics and Governance in Afghanistan: the Case of Nangarhar Province*. Case study, London: Secure Livelihoods Research Consortium Overseas Development Institute. <https://www.refworld.org/pdfid/53a7d2c34.pdf> (accessed 17 July 2020).

Krause, Jana, Werner Krause, and Piia Bränfors. 2018. "Women's Participation in Peace Negotiation and the Durability of Peace". *International Interactions: Empirical and Theoretical Research in International Relations*. Vol: 44, Issue: 6. Accessed May 2019. DOI: 10.1080/03050629.2018.1492386.

Kuehnast, Kathleen, Manal Omar, Steven E. Steiner, and Hodei Sultan. 2012. *Peacebuilding Efforts of Women from Afghanistan and Iraq*. Special Report, Washington, DC: United States Institute of Peace.

Lorentzen, Jenny, Nana Alassane, and Bassirou Gaye. 2019. *Women's Participation in Peace and Reconciliation Processes in Mali: Perspectives from Segou, Mopti, and Tombouctou*. Oslo: Peace Research Institute Oslo (PRIO). <https://www.prio.org/utility/DownloadFile.ashx?id=1812&type=publicationfile> (accessed 17 July 2020).

National Statistics and Information Authority (NSIA). *Women and Men in Afghanistan*. (Kabul: NSIA, 2019).

Osman, Mohammad Tariq. 2008. "The Tribal Security System (Arbakai) in Southeast Afghanistan." Crisis States Research Center. Occasional Paper no. 7. <http://www.lse.ac.uk/international-development/Assets/Documents/PDFs/csrc-occasional-papers/OP7-Tribal-Security-System-in-South-East-Afghanistan.pdf> (accessed 17 July 2020).

Peace Training and Research Organization (PTRO), *Unheard Voices: Afghan Views on the Challenges of the Peace Process* (Kabul: PTRO, 2012). http://www.ptro.org.af/site_files/13979724091.pdf (accessed 17 July 2020).

Rahman, Gawhar. *Politics in Islam*. (Mardan: Tafhimul Quran, 1980). <https://www.ketabton.com/bookfile/825> (accessed 17 July 2020).

Tolonews, "Ghani Dissolves High Peace Council's Secretariat". 27 July 2019. <https://tolonews.com/afghanistan/president-ghani-dissolves-high-peace-council> (accessed 17 July 2020)

UNAMA, "Nangarhar Tribes Sign Local Peace Pact to End Longstanding, Violent Dispute".

27 September 2018. <https://unama.unmissions.org/nangarhar-tribes-sign-local-peace-pact-end-longstanding-violent-dispute> (17 July 2020).

Yousufzai, Hassan M. & Ali Gohar. 2005. *Towards Understanding Pukhtoon Jirga*

. Case Study, Peshawar: JUST PEACE INTERNATIONAL.

Zarifi, Yousaf. "Number of Girl Student Surges at Nangarhar University". 29 March 2018. <https://www.pajhwok.com/en/2018/03/29/number-girl-student-surges-nangarhar-university> (accessed 17 July 2020).

پیشنهادات شما

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان میخواهد تا از پیشنهادات شما به عنوان استفاده کنندگان منابع تحقیقاتی این نهاد مستفید شود. شما چه خواننده دائمی انتشارات ما باشید، چه در یکی از ورکشاپ ها یا سخنرانی های این واحد شرکت کرده باشید، چه از کتابخانه استفاده کرده باشید و یا جدیداً با این سازمان آشنا شده باشید. نظریات و پیشنهادات شما برای ما ارزشمند است. نظریات شما برای ما کمک میکند تا هدف خود را به بهترین وجه تعقیب نموده و یافته های کاری خود را به شکل بهتر با خوانندگان نشریات ما به اشتراک بگذاریم. سهل ترین راه برای ارائه پیشنهادات شما استفاده از این ایمیل آدرس میباشد. areu@areu.org.af

شما نیز میتوانید هر نظری که دارید از طریق شماره ۷۹۹۶۰۸۵۴۸ (+۹۳) در میان بگذارید. اما بعضی اطلاعات که عمدتاً برای ما سودمند خواهند بود عبارتند از:

- چطور از نشریات واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان استفاده می کنید. (مطالعه انتشارات، شرکت در جلسات و غیره)؟
- به چه منظور از تحقیقات واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان استفاده می کنید؟
- به چه شکل انتشارات واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان را بدست می آورید؟
- از نسخه الکترونیکی استفاده میکنید یا نسخه چاپی؟
- چگونه انتشارات میتوانند اطلاعات را به شکل بهتری ارائه دهند؟
- نظر شما در مورد روند تحقیقاتی و نتایج ما چیست؟
- انتشارات یا رویداد های مورد علاقه شما در واحد تحقیق ارزیابی افغانستان کدام است؟
- به نظر شما ما چه کار های را بهتر میتوانیم انجام دهیم؟
- علاقه، ساحه و موقعیت کاری یا مطالعه شما کدام است؟
- عرصه علاقمندی، اشتغال، مطالعه و موقعیت تان؟

لیست نشریات اخیر واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان

تمام نشریات در وب سایت www.areu.org.af قابل دسترسی اند و اکثر آنها به صورت نسخه چاپی رایگان در دفتر واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان موجود میباشند.

تاریخ	نام نشریه	نویسنده	موجود به زبان دری	موجود به زبان پشتو	موضوع تحقیق	نوع نشریه
جولای ۲۰۲۰	تردد قاطرها و وسایط نقلیه: تولید و تجارت فرامرزی و شکل گیری اقتصاد سیاسی ننگرهار	دیوید منسفیلد			حکومتداری و اقتصاد سیاسی	مقاله تحلیلی
جولای ۲۰۲۰	هشدار جنسیتی در مورد کوید ۱۹ در افغانستان: تاثیر کوید ۱۹ بالای زنانی که در کشت کوکنار مشغول اند				جندر	خبرنامه
مارچ ۲۰۲۰	آیا دولت افغانستان میتواند در منازعه بین کوچی ها و ساکنین موفقانه مداخله کند؟	داکتر انتونیو جیستوزی	✓	✓	مدیریت منابع طبیعی	پالیسی نامه
مارچ ۲۰۲۰	تکنالوژی و کمک های بشردوستانه در افغانستان: استفاده از تکنالوژی برای جمع آوری اطلاعات و ارتباطات در شرایط نا امن	داکتر مینا رودریگو			مصنویت اجتماعی	مقاله مقدماتی
جنوری ۲۰۲۰	مالیات، پیش شرط دولت سازی، مروری بر سیستم مالیاتی در افغانستان	سراج الدین اینار			حکومتداری و اقتصاد سیاسی	پالیسی نامه
دسامبر ۲۰۱۹	خشونت علیه زنان در انتخابات پارلمانی سال ۱۳۹۷ افغانستان	نواه کوبورن و محمد حسن وفایی	✓	✓	جنسیت	مقاله اجمالی
دسامبر ۲۰۱۹	زون غذایی هلمند، توهم موفقیت	داکتر دیوید منسفیلد	✓	✓	مدیریت منابع طبیعی	مقاله تلفیقی
نوامبر ۲۰۱۹	منازعه کوچی - ده نشین در افغانستان کنونی	داکتر انتونیو جیستوزی	✓	✓	مدیریت منابع طبیعی	مقاله تلفیقی
سپتامبر ۲۰۱۹	روند اسکان کوچی ها در افغانستان و تاثیر آن بر منازعه	داکتر انتونیو جیستوزی	✓	✓	مدیریت منابع طبیعی	مقاله اجمالی
می ۲۰۱۹	آفتاب با دو انگشت پنهان نمیشود: مواد مخدر غیر قانونی و بحث ها روی توافق سیاسی در افغانستان	دیوید منسفیلد	✓	✓	مدیریت منابع طبیعی	مقاله معلوماتی
می ۲۰۱۹	پارلمان افغانستان: وظایف و صلاحیت های مندرج قانون اساسی و عملکرد آن بعد از سال ۲۰۰۱	داکتر شمشاد پسرلی، زلی مالیار	✓	✓	قانون اساسی	مقاله تحقیقی

مقاله مقدماتی	مصوونیت اجتماعی	✓	✓	تام شاه، احسان الله غفوری	زندگی با قرضه: محدودیت های قرضه غیر رسمی مصوونیت معیشتی در ولایت هرات	مارچ ۲۰۱۹
مقاله تحلیلی	مدیریت منابع طبیعی	✓	✓	انتونیو گیسٹوزی	نقش دولت در مدیریت کوچ نشینی و نزاع بین کوچی ها-ده نشین ها	جنوری ۲۰۱۹
مقاله تحلیلی	قانون اساسی	✓	✓	میریویس ایوبی، داکتر هارون رحیمی	سازمان و تشکیلات اداره عامه در پرتو قانون اساسی قانون اساسی افغانستان ۲۰۰۴	دسامبر ۲۰۱۸
مقاله تحلیلی	مدیریت منابع طبیعی	✓	✓	دیوید منسفیلد	خشک و دور از آب: کشت خشخاش و آینده ی ساکنان مناطق دشتهای جنوب غربی افغانستان	نوامبر ۲۰۱۸
مقاله مقدماتی	حکومتداری و اقتصاد سیاسی	✓	✓	قیوم سروش	ارزیابی تاثیر EUPOL در اصلاحات پولیس افغانستان	می ۲۰۱۸
مقاله تحلیلی	مدیریت منابع طبیعی	✓	✓	دیوید منسفیلد	خشک و دور از آب: کشت خشخاش و آینده ی ساکنان مناطق دشتهای جنوب غربی افغانستان	نوامبر ۲۰۱۸
مختصرنامه	حکومتداری و اقتصاد سیاسی			محمد مهدی ذکی، صدیقه بختیاری و حسن وقایی	نوسان بین امید و ناامیدی: رفتار رای دهی شهروندان کابل در انتخابات ولسی جرگه ۲۰۱۸	اکتوبر ۲۰۱۸
مقاله تحلیلی	مدیریت منابع طبیعی	✓	✓	دیوید منسفیلد	دست بردن به خانه زنبور: مردم روستایی هلمند مبارزات ضد شورشگری را چطور میبینند	اکتوبر ۲۰۱۸
گزارش	حمایت اجتماعی			سید احمد میثم نجفی زاده	اهداف توسعه پایدار مربوط به صحت و نقش مراکز تحقیق پالیسی: ایجاد تحرک در جنوب آسیا	سپتامبر ۲۰۱۸
پالیسی نامه	حمایت اجتماعی			لیه ویلفریدا و چونا چاوز	خشونت مبتنی بر جنسیت در میان کودکان بی جا شده داخلی در کابل: اقداماتی که باید انجام شود	سپتامبر ۲۰۱۸
مقاله تحلیلی	حمایت اجتماعی	✓		اشلی جسکن و اورخالا نعمت	سیاست ها در ماورای شواهد: مورد سوال قرار دادن ارتباط میان ارائه خدمات و مشروعیت دولت در افغانستان	اگست ۲۰۱۸
پالیسی نامه	حمایت اجتماعی			ویدا مهران	افراطگرا و فعال: افراطگرایی در بین محصلان پوهنتون در کابل هرات	جولای ۲۰۱۸
مقاله مقدماتی	حمایت اجتماعی			قیوم سروش	ارزیابی تأثیر EUPOL در اصلاحات پلیس افغانستان	می ۲۰۱۸
مقاله تحلیلی	مدیریت منابع طبیعی	✓	✓	دیوید منسفیلد	آب هرچه عمیق تر، آرام تر: کوکنار نا مشروع و تحول دشت های جنوب غرب افغانستان	می ۲۰۱۸

واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان
شماره تماس: ۰۰۹۹۶۶۰۸۵۴۸ (-) ۰۹۳
ایمیل: publications@areu.org.af
وبسایت: www.areu.org.af

تمام نشریات واحد تحقیق و ارزیابی
افغانستان را میتوانید از صفحه اینترنتی
www.areu.org.af این اداره
دریافت نمایید.

همچنان نسخه های چاپی بعضی از
نشریات این اداره را میتوانید از دفتر
واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان
بدست آورید.

